

7A8.5
6-57

G'OFUROV SH.X.

**ADAPTIV SPORT
O'YINLARI O'RGATISH
METODIKASI
(FUTBOL)**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON DAVLAT JISMONIY TARBIYA VA
SPORT UNIVERSITETI

G'ofurov Sh.X.

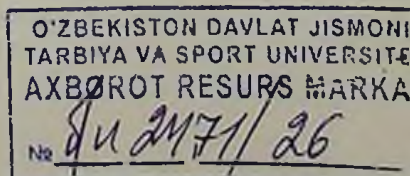
ADAPTIV SPORT O'YINLARI O'RGATISH METODIKASI (FUTBOL)

O'quv qo'llanma

*O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligining 2021-yil 18 avgustdagi 356-sonli
buyrug'iga asosan 5610500-Sport faoliyati (Adaptiv
jismoniy tarbiya va sport) bakalavriat ta'lim yo'nalishida
tahsil olayotgan talabalar uchun o'quv qo'llanma
sifatida tavsiya etilgan*

Ro'yxatga olish raqami 356/7-139

TOSHKENT
«O'ZKITOB SAVDO NASHRIYOT
MATBAA IJODIY UYI»
2021

UO'K 796.332(075)

KBK 74.267.5

G' 69

G'ofurov Sh.X.

Adaptiv sport o'yinlarini o'rganish metodikasi (Futbol)
[Matn]: o'quv qo'llanma / Sh. G'ofurov. – Toshkent: "O'ZKITOB
SAVDO NASHRIYOT MATBAA IJODIY UYI", 2021. - 120 b.

Taqrizchilar:

Uraimov S – Farg'ona davlat universiteti jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasi p.f.b.f.d. (PhD)

Yusupov N.M – O'zDJTSU, "Futbol nazariyasi va uslubiyati" kafedra o'qituvchisi, p.f.n dotsent

Ushbu o'quv qo'llanma talabalarda futbol o'yini tarixi, musobaqa qoidalari, mashg'ulot o'tkazish, musobaqalarni tashkillashtirishga oid kasbiy-pedagogik malaka va ko'nikmalarni hosil qilish hamda shakllantirishga qaratilgan.

Adaptiv futbolning rivojlanish bosqichlari; futbolning ahamiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi.

Adaptiv futbolni rivojlanish jarayonlari; Adaptiv futbol tarixi; Adaptiv futbol o'yinning tizimini; o'yinda hakamlarning vazifalari; dastlabki harakatlarga o'rgatish vositasi, uslub va tamoyillarini bilishi kerakligi haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Ushbu o'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2021-yil 18 avgustdagi 356-sonli buyrug'iga asosan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-7615-5-1

KIRISH

O'zbekiston Respublikasining mustaqilligi sharofati bilan barcha sohalarda har tomonlama yuksalish yuz berayotganini jismoniy-siyosiy va ma'naviy o'zgarishlar umuminsoniy qadriyatlar tizimida yangilanish, insonning barcha shaxsiy ehtiyojlari, talablari va manfaatlari birinchi o'ringa ko'tarilayotganini, ayniqsa o'sib kelayotgan yosh avlodlarning ma'naviy- axloqiy va jismoniy imkoniyatlari yanada oshayotgani bugungi kunda sir emas.

Shu munosabat bilan yangi insonni tarbiyalashning murakkab va ko'p qirrali muammosining muhim yo'nalishi har bir kishida o'z sog'lig'i to'g'risida o'zi qayg'urish madaniyatni singdirishdir. Uni tarkib topish uchun oila, maktabgacha muassasalar, maktab, o'rta maxsus kasb hunar ta'lim tizimi, mahalla, sog'liqni saqlash, jismoniy tarbiya va sport tizimlarining xodimlari butun kuch quvvatini, g'ayratini ishga solib, bolaning ongiga yoshlikdan jismoniy tarbiyaga bo'lgan muhabbatni singdirib qo'yishlari darkor.

Nogiron tug'ilgan yoki taqdir taqozasi bilan nogiron bolib qolgan bolani yoki qobiliyatini yo'qotgan shaxsni salomatligi to'g'risida ota-onasidan, qarindoshlaridan oila a'zolaridan ham ko'proq qayg'uradigan odam bo'lmaydi. Bugungi kunda ijtimoiy himoya qilish masalasi "Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab quvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 1-dekabrda farmoni asosida 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasi rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalarga muvofiq amalga oshirilmoqda.

Oxirgi yillarda Respublikamizda eng asosiy, muhim vazifalardan biri ommaviy sportni rivojlantirish masalasi turadi. Mustaqil O'zbekistonning ma'naviy sog'lom avlodlarni, bo'lajak vatanparvarlarni tarbiyalash vazifasi pirovard o'qituvchilar, mutaxassislar zimmasiga tushadi.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan sport sohasidagi ishlar, o'sib kelayotgan yosh avlodni jismoniy va ma'naviy salomatligini shakllantirishning, sog'lom turmush tarziga intilish va mehr muhabbatini singdirishining g'oyat muhim sharti ommaviy sportni rivoj-

lantirishdir."Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ni hayotga tadbiq etishning ustuvor yo'nalishidan biri OO'YU va akademik litsey, kasb-hunar kollejlari faoliyat ko'rsatayotgan pedagogik xodimlar salohiyatini zamon talablari darajasiga ko'tarishdan iborat.

Jismoniy tarbiya o'qituvchilari, sport mutaxassislarining, ustoz-murabbiylarning chuqur bilim, yuksak malaka, boy tajriba va mahoratga ega bo'lishi har tamonlama yetuk, ma'naviy barkamol kadrlar tayyorlashning garovidir. Zero ustozlar har jihatdan shogirdlarga namuna bo'la olsagina kelajakka ishonchli zamin tayyorlanadi. Bunga erishish uchun o'qituvchilar tinimsiz izlanishlari, o'z bilim va malakalarini oshirib borishning barcha imkoniyat va vositalaridan samarali foydalanishlari zarur. Rivojlangan mamlakatlar o'quv muassasalaridagi zamonaviy ta'lim texnologiyalari, ilg'or tajribalari bilan tanishishlari, uni o'quv yurtlarida qo'llay bilishlari lozim.

Jismoniy imkoniyati cheklangan bolalar orasida kuchli zakovat egalari, ma'naviy boy, ilmiy salohiyatini oshirishga hayotda o'z o'rnini topishga harakat qilayotgan yoshlar ko'plab topiladi. Qo'l-oyoqsiz ko'zi yoki organizmining qaysidir a'zosi ishlamasada, kuchli asar yoki she'r yozadigan, kompyuter, televizor sozlash yoki me'yoriga yetkazib kuy yaratadigan yoshlarimizni ko'plab uchratamiz.

Nogiron sportchilarimiz Osiyo hamda olimpiya va paralimpiya o'yinlarida yaxshi natijalarga erishib, O'zbekiston bayrog'ini yuqori ko'tarishmoqda. Nogironlar o'rtasida jismoniy tarbiya va sportni muntazam rivojlantirish hamisha prezident va davlatimiz diqqat markazida turibdi. Futbol keng xalq ommasini jismoniy rivojlantirishning, uning salomatligini mustahkamlashning eng hammabop, binobarin, eng ommaviy vositadir. Bu kattalarga ham, o'smirlarga ham, bolalarga ham birdek ma'qul bo'lgan chinakam xalqchil o'yin.

Futbol – chinakam atletik o'yin. U tezkorlik, chaqqonlik, chidamlilik, kuchlilik va sakrovchanlikni rivojlantirishga yordam beradi. Futbolchi o'yin paytida haddan tashqari ko'p ish bajaradi. Bu esa odamning funksional imkoniyatlari darajasini oshirishga ma'naviy-irodaviy xislatlarini tarbiyalashga yordam beradi.

Futbol o'yinining negizida o'yinchilarning umumiy maqsadi – g'alabaga intilish birlashtirib turgan kollektivlardan ikkitasining ko'rishi yotadi. G'alabani qo'lga kiritishga intilish futbolchilarni

kollektiv bo'lib harakat qilishga bir-biriga o'zaro yordam berishga o'rgatadi. Do'stlik va o'rtoqlik tuyg'ularini tarbiyalaydi.

Boshqa sport turlaridagi mashg'ulotlarda ko'pincha futboldan qo'shimcha sport turi sifatida foydalaniladi. Futbolda futbolchilar yo'nalishini o'zgartirib yugurish, sakrashning turli xillari, struktura jihatdan turlicha gavda harakatlari. to'pni tepish, to'xtatib olish va olib yurish, maksimal tezlikda harakat qilish, irodaviy xislatlarining, taktik tafakkurning kamol topishi kabilarni futbolni har qanday ixtisosdagi sportchiga kerak bo'lgan ko'pgina muhim hislatlarni o'stiradigan sport o'yini, deb hisoblash imkonini beradi. Nogiron bolalarning biror mashg'ulot bilan uzoq vaqt va muntazam shug'ullanishi natijasida mushaklarda yuzaga keladigan o'zgarishlar morfologik va biokimyoviy xususiyatlar bilan belgilanadi. Organizmdagi moddalar almashinuvi jarayoni bajarilayotgan ish darajasiga moslashadi. Mustaqil O'zbekiston Respublikasining strategik vazifalaridan biri-kelajakdagi barcha ezgu ishlarni amalga oshirishga qodir bo'lgan jismoniy sog'lom va ma'naviy barkamol shahsni voyaga yetkazishdan iborat. Bu vazifalarni amalga oshirish uchun tarixni chuqur o'rganishimiz, sport turlari qoidalarini bilishimiz, o'quv ishlarini rejalashtirishga hamda ularni samarali olib borishga yangicha va ijodiy qarashimiz, ishga tashabbuskorlik bilan yondoshmog'imiz kerak.

I-BOB. FUTBOL SPORT TURINI PAYDO BO'LISHI, RIVOJLANISH TARIXI VA O'YIN QOIDALARI.

1.1. Futbol sport turi paydo bo'lishi, rivojlanish tarixi

"Futbol-muhim bo'lmagan narsalar ichidagi eng muhim ish"
degan edi Italiyalik mashhur murabbiy Arrigo Sakki

Futbol keng xalq ommasini jismoniy rivojlantirishning, uning salomatligini mustahkamlashning eng hammabop, binobarin, eng ommaviy vositadir. Bu kattalarga ham, o'smirlarga ham, bolalarga ham birdek ma'qul bo'lgan chinakam xalqchil o'yin.

Futbolni paydo bo'lishi haqida turli axborotlar, ma'lumotlar, turli taxminlar mavjud. Biroq ularda turli sanalar, turli davrlar keltirilgan. Tarixda futbol qachon paydo bo'lganini hech kim aniq bilmaydi. Bu esa futbol ildizi qadimiy zamonlarga borib taqalishidan darak. Lekin ko'pgina izlanishlar natijasida tarixshunoslarning fikricha futbolga o'xshash to'pli o'yinlar necha-necha yuzlab yillar avval qadim Sharq mamlakatlarida (Misr, Xitoy), antik davlatlarda (Gretsiya, Rim) o'ynalgan.

1-rasm

2-rasm

Shundan ko'pchilik futbolning kelib chiqishi antik davlatlarga borib taqaladi, deya e'tirof etishadi. Biroq aynan "futbol" deb atala boshlangan o'yin Angliyada paydo bo'lgan.

Qadimgi yunonlar to'p o'yinini shunchalik qadrlaganlarki, uni hatto gimnaziyalarni, maxsus maktablarning jismoniy mashqlar dasturiga kiritganlar. Qadimgi Misrda futbolga o'xshash o'yin eramizdan 2000 yillar avval o'ynalgan bo'lsa, qadimgi Afina, Sparta jangchilari orasida "Episkiros", deb nomlanadigan ham oyoq bilan, ham qo'l bilan o'ynaladigan o'yin mashhur bo'lgan, bu o'yinni yumaloq matodan tayyorlangan to'pda o'ynashgan. Ammo bu o'yin juda qo'pol va shafqatsizligi bilan ajralib turardi.

Rim imperiyasida ozgina bo'lsa ham futbolga o'xshash to'p o'yini 180 yilda tilga olinadi. Palluksning yunoncha lug'atida o'ynovchilar ikki jamoa bo'lganligi yozilgan. Har qaysi jamoa to'pni raqib o'yin maydoni orqasiga o'tkazishga harakat qiladi.

Harakat jihatidan bu o'yin ko'proq hozirgi regbi o'yiniga o'xshab ketadi. Lekin u o'yin qo'l bilan o'ynash taqiqlangan edi.

3-rasm

4-rasm

5-rasm

1313 yili ingliz podshohi Eduard II shahar ichkarisida futbol o'yini o'ynashni taqiqlaydi. Podshohni ana shu farmoyishi ingliz futbol ittifoqining arxivida saqlanib qolgan. "Katta to'p quvgandagi ur-yiqitlar shaharlarda katta to'polon chiqarayotgani va yomon ta'sir ko'rsatayotgani uchun,- deyiladi farmoyishda,- itoat etmaganlar qamoqqa tashlanishini ta'kidlab bu o'yin endilikda shaharlarda o'ynalishi podshohlik nomidan taqiq etaman" bunday taqiqlashlarning sababi o'yin paytidagi tartibsizliklardagini emas, balki shaharlarning kamon otishdan va hatto hunarmandchilik ishidan chalg'itishida ham edi. Shu boisdan 1349 yili ingliz podshosi Eduard III ham Londonda futbol o'yini o'ynashni man qiluvchi farmoyish chiqardi. Fransuz podshosi Karl V esa undan o'tib tushdi-1369 yili xalq o'yinlarini man etdi. Italiyada futbol birinchi bor 1400 yilda tilga olinadi. Angliya bilan Fransiyada oyoq to'pi o'yini xalqni ko'ngil ochar mashg'uloti bo'lsa, Italiyada ko'proq kibr doiralarning o'yini bo'lib qoladi.

XIX asrga, xususan Shu asr o'rtalariga kelib, sport metodi jismoniy tarbiyaning eng maqbul metodi deb topilib, sport xamda sport o'yinlari jismoniy rivojlanishining samarali vositasi bo'lib qolgandan keyin futbol tarixida yangi bosqich boshlandi.

Oyoqda to'p o'ynash birinchi galda ingliz kollejlari xamda universitetlarida yoyiladi. XIX asrning ikkinchi yarmidan futbol o'yini-

da ochiq-oydin ikki yo'nalish tarkib topadi. Ulardan birini London hamda Kembridj kollejlari qo'llab-quvvatlar edi. Bular 1863 yili futbol assotsiatsiyasini tuzadilar va yumaloq to'pni faqat oyoqda o'ynashni rasm qilishga qaror qiladilar. Regbi shahridagi universitet ikkinchi yo'nalish tarafdori bo'lib, u yerda tuxumsimon, cho'zinchoq gardish shaklidagi to'pni ham qo'lda, ham oyoqda o'ynashga qaror berildi.

1.2. Futbol sport turidagi birinchi joriy qilingan o'yin qoidalari

Birinchi bor yagona o'yin qoidalari joriy qilishga urinib ko'rish Kembridj futbol klubiga tegishlidir. XIX asr o'rtalaridagi "to's-to'polon futbol"dan bosiqroq, jamoaviy, tashkillashtirilgan futbolga o'tildi va 1848 yilda Kembrijda rasmiylashtirilmagan futbol qoidalari ishlab chiqilib, o'yinlar tashkil etildi. 1848 yili bu qoidalarni nashr etishga qaror qilinadi. Afsuski, u bosmadan chiqmay yo'qolib ketadi. Shunga qaramay, bu qoidalar ko'p ingliz kollejlarida "Kembridj qoidalari" tarzida ma'lum. Oradan 9 yil o'tib, ya'ni 1857 yil Sheffild shahrida dunyoda birinchi bo'lib futbol jamoasi tashkil topdi.

6-rasm

7-rasm

Bizni qaytib kelgan dastlabki qoidalar esa 1863-yil 26-oktyabr London shahrida futbol uyushmasining tashkil etilishida bu o'yinning 15 me'vadan iborat bo'lgan ilk rasmiy qoidalarini tasdiqlangan keldi. Hozirgi qoidalar boshiga barcha futbol o'yinlari uchun futbol o'yiniga qo'yilgan bo'lib qoidalar 1863-yil 8-dekabr qoidalar e'lon qilindi. Quyida o'sha qoidalar yozuvi "Football" g'ulotlarida keltirilgan bo'lsa, xuddi o'shanda keltirilgan:

8-rasm

Maydonning bo'yi 200 yard (183m) dan, eni 100 yard (91.5m) dan oshmaydi. Maydonning burchaklarida bayroqchalar o'rnatiladi. Ustiga to'sin yotqizilmagan darvoza 8 yard (7.32 m) oraliqda o'rnatilgan bo'lib, ikkita ustundan iborat

Kim qay tomondan o'ynashi qur'a tashlab hal qilingan. Qur'ada yutqazgan jamoada maydon markaziga qo'yilgan to'pni tepib, o'yinni boshlab beradi. Ikkinchi jamoa o'yinchilari to'p tepilgunga qadar unga 10 yard (9.1m) dan yaqin kela olmaydilar.

Darvozaga to'p urilgandan keyin, jamoalar tomonlarini almashtirganlar.

To'p qo'lda uloqtirilmay, qo'lda zarba berilmay yoki qo'lda ko'tarib kirilmay, ikkita ustun oralig'idan o'tsa, darvoza zabt etilgan hisoblanadi.

Agar to'p yon chiziqdan tashqariga chiqib ketsa, unda hammadan avval tega olgan o'yinchi to'pni chiziqni kesib o'tgan joydan, chiziqqa nisbatan to'g'ri burchak hosil qiladigan yo'nalishda to'pni qo'lda maydonga tashlab beradi. To'p yerga tekkan zahoti o'yinga kirgan hisoblanadi.

O'yinchi zarba berayotgan paytda uning jamoasining zarba beruvchidan ko'ra raqib darvozasiga yaqinroq turgan hamma o'yinchilari o'yindan tashqari holatda hisoblanadi va ular to'pga tega olmaydilar yoki raqiblarga halaqit bera olmaydilar.

7. To'p darvoza chizig'idan tashqariga chiqib ketib, chiziqning naryog'ida himoyalalanayotgan jamoada o'yinchisi birinchi bo'lib unga tegsa, Shu jamoada darvoza chizig'ining o'yinchi to'pga tekkan joy ro'parasidagi nuqtasidan to'p tepish huquqini oladi, bordiyu hujum qilayotgan jamoada o'yinchisi to'pni birinchi to'pga tekkan joy ro'parasidagi nuqtasidan erkin to'p tepish huquqini oladi. Erkin to'p tepish paytida himoyadagi jamoa to'p tepilgunga qadar darvoza chizig'idan tashqarisida turadi.

Agar o'yinchi boshqa o'yinchi zarbasidan uchib kelayotgan to'pni bevosita qo'li bilan ilib olsa, Shu holat ro'y bergan joyni belgilab olib, o'sha joydan erkin tepishi mumkin.

O'yinchilar to'pni qo'llariga olib yugura olmaydilar.

O'yinchilarni chalish va urish man etildi, Shuningdek o'yinchini qo'l bilan ushlab to'xtatib qolish yoki turtish man etiladi.

To'pni qo'l bilan uzatish man etiladi.

Maydon ichida to'pga qo'l tekkizish man etiladi.

Temir va guttaperchadan qilingan joylari turtib chiqqan po'yavzallarda o'ynash man etilgan

Ko'rinib turibiki, 1863 yildagi qoidalar hozirgi qoidalardan anchagina farq qiladi. Bu hozirga kungacha futbol qonun qoidalarini yillar o'tishi bilan o'zgarganligini ko'rsatadi. Bu orada Paraolimpiya sport turlarining rivojlanishi yuz yilga kechikkan bo'lsada bugungi kunda Paraolimpiya sport turlari rivojlanishdan to'xtayotgani yo'q, shular qatori nogironlar futboli ham.

Nazorat savollari

1. Birinchi futbol qoidalar qachon va qayerda vujudga keldi?

2. Birinchi futbol jamoasi haqida ma'lumot bering?
3. Dastlabki futbol o'yin qoidalari necha moddadan iborat bo'lgan?
4. Zamonaviy futbol o'yini qayerda paydo bo'ldi?

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Wein H. Spielintelligenz im Fuball-kindema traineren. Auflage: Meyer& Meyer Verlag. 2012. 368 pages.
2. Futbol nazariyasi va uslubiati. Darslik. R.I. Nurimovning umumiy tahriri ostida «ITA-PRESS». Toshkent.2015. 364 bet
3. Nurimov R.I., Abidov Sh.U., Nurimov Z.R., Davletmuratov S.R. Sport va milliy o'yinlar (Futbol) Darslik. «ITA-PRESS». Toshkent.2015. 180 bet
4. Спортивные игры: техника, тактика, методика обучения. Учебное пособие для профессиональных колледжей / Под общей редакцией Л.Р.Айрапетьянца. - Т.: ILM ZIYO , 2012. 296 с.

1.3. To'pni bir oyoqning ichki qismi bilan uzatishni o'rgatish

Oyoq kaftining ichki tomoni bilan tepish asosan qisqa va o'rta masofaga to'p **uzatishida**, shuningdek mo'ljalga yaqin masofadan tepilayotganda qo'llaniladi.

Shunday zarba berish texnikasining ba'zi xususiyatlarini ko'rib chiqamiz. Yugurish boshlanadigan joy, to'p va mo'ljal (nishon) taxminan bir chiziqda bo'ladi. Zarba beruvchi oyoqni orqaga tortish so'nggi yugurish qadamidagi ortga deysinish hisobiga bajariladi. Tepish harakati sonni oldinga bukish bilan bir vaqtda zarba beruvchi oyoqni tashqari tomon burishdan (supinatsiyadan) boshlanadi. Zarba berish paytida taranglangan oyoqning uchi tashqari tomon burilgan, uning kafti esa to'p uchadigan yo'nalishga nisbatan aniq to'g'ri burchak hosil qilgan bo'lishi kerak. Oyoq uchi sal ko'tarilgan bo'ladi. Zarba berish oyoq kafti ichki sathining o'rtasi bilan ijro etiladi. Oyoqning zarba berish vaqtidagi holati surib borish vaqtida

ham saqlanib qoladi.

Oyoq kaftining ichki tomoni bilan tepish asosan qisqa va o'rta masofaga to'p uzatishda, Shuningdek, mo'ljalga yaqin masofadan tepilayotganda qo'llaniladi.

9-rasm

Oyoq kaftining ichki tomoni bilan zarba berish

Oyoq kaftining ichki tomoni bilan tepilganda to'pga oyoqning kattaroq sathi tekkani uchun bunday tepish anchagina aniq bo'ladi. Biroq zarba beruvchi oyoqning orqaga tortilishi maksimal darajaga yetmagani sababli, bu usulda berilgan zarbaning kuchi boshqa usullardagiga nisbatan kamroq bo'ladi. Bu esa tos son suyagi boshini bo'g'in chuqurchasiga siqib, sonning zarba berish harakati uchun zarur bo'lgan supinatsiyasini yo'q qilib qo'yishi bilan bog'liq.

Oyoq yuzining ichki qismi bilan tepish «o'rtacha» va «uzun» uzatishlarda, darvozaning uzunasiga «o'qdek» berishlar va hamma masofalardan nishonga tepish paytlarida qo'llaniladi.

Mazkur tepishni bajarishda to'p va nishonga nisbatan 450 hosil qilib yugurib kelinadi. Yo'l qo'yish mumkin bo'lgan xususiy chetlanishlar 300 dan 600 gacha bo'lishi mumkin. Bunda zarba beruvchi oyog'ining orqaga tortilishi maksimal darajaga yaqin bo'ladi. Tizzasal bukilgan tayanch oyoq kaftining tashqi qismi (oyoq tagining tashqi cheti) yerga qo'yiladi. Gavda tayanch oyoq tomonga sal engashadi. Tepish harakati sonni bukishdan boshlanib, boldirni keskin yozib yuborish bilan tugaydi. Oyoq uchi pastga cho'zilgan, oyoq tarang bo'ladi. Zarba paytida to'p bilan tizza bo'g'imini birlashtirib turuvchi shartli o'q frontal tekislikda og'ibroq turadi. Ana shu shart, shuningdek zarbani to'pning o'rta qismiga berish natijasida to'p past

trayektoriya bo'ylab uchadi.

To'pni oyoqning ichki qismi bilan uzatishni takomillash-tirish. Xarakatda to'pni oyoqning ichki qismi bilan uzatishni o'rgatish. Xarakatda kelayotgan to'pni tepish. Dumalab kelayotgan to'pni tepishda ham zarba berish asosiy usullari va turlarining ham-masi qo'llaniladi.

Bunday zarba berishdagi texnik harakatlar yerda harakatsiz yot-gan to'pni tepishdagi harakatlardan farq qilmaydi. Asosiy vazifa o'z harakati tezligini to'p harakatining yo'nalishi va tezligi bilan muvofiqlashtirib olishdan iborat. To'pning quyidagi asosiy harakat yo'nalishlari bor: o'yinchidan nari ketish, o'yinchi ro'parasidan, yon (o'ng va chap) tomondan, shuningdek shu yo'nalishlar oralig'idan kelish.

Tayanch oyoqni yerga qo'yish, ya'ni kichik fazani qanday ba-jarishning xususiyatlari ana shu yo'nalishlarga qarab belgilanadi. O'yinchidan nariga dumalab ketayotgan to'pni tepishda tayanch oyoq to'pdan nariroq o'tkazilib uning yon tomoniga qo'yiladi. Ro'para-dan dumalab kelayotgan to'pni tepishda tayanch oyoq to'pga yetib bormaydi. Agar to'p yon (o'ng yoki chap) chap tomondan dumalab kelayotgan bo'lsa, uni to'pga yaqinroq oyoq bilan tepgan ma'qul.

Barcha hollarda ham tayanch oyoqni to'pdan qancha oraliqda qo'yish to'pning harakat tezligiga bog'liq bo'lib, buni zarba berish harakati vaqtida to'p tayanch oyoq bilan tenglashib qoladigan qilib mo'ljallash kerak. Ana shu holat zarba berish uchun eng qulay hi-soblanadi.

1.4. To'pni oyoqning o'rta va tashqi qismi bilan uzatishni o'rgatish

Oyoq yuzining o'rta qismi bilan tepishni bajarish texnikasi ko'p jihatdan oyoq yuzining ichki qismi bilan tepishga o'xshaydi. lekin uni bajarish detallari bir oz farq qiladi. Yugurib kelish chizig'i, to'p va nishon tahminan bir chiziqda bo'ladi. Oyoqni orqaga tortish ham, zarba berish harakati ham qat'iyan sagittal tekislikda (oldinga-orqaga yo'nalishida) bajariladi. Tayanch oyoqning to'pni to'pning yon tomoniga qo'yiladi – bunda oyoq bilan to'p baravarlashadi. Tepish harakati davomida to'p tayanch oyoq kafti tovonidan yumalab uchiga ko'tariladi. To'p bilan tizza bug'imini birlashtirib turuvchi shartli o'q zarba paytida qat'iyan vertikal bo'ladi. Bu holat surib borish vaqtida saqlanib qoladi.

To'p bilan oyoqning to'qnashish sathi kattagina ekani zarba berishni anchagina aniq bajarish imkonini beradi. Yugurib kelish, oyoqni orqaga tortish va tepish bir tekislikda bajarilgani uchun harakat tizimi biomexanik jihatdan kerakligicha ishlatiladi hamda boshqa usullariga nisbatan kattaroq kuch bilan tepiladi. Biroq oyoq yuzining kafti yerga tegib ketib, oyoq og'rishi va lat yeyishi mumkin. Bu esa ehtiyot tormozlanish oqibatida ko'pincha harakat amplitudasi o'zgarishiga, zarba kuchi kamayishiga, uning samaradorligi pasayib ketishiga olib kelishi mumkin.

Oyoq yuzining tashqi qismi bilan tepish burama zarba berish paytida eng ko'p qo'llaniladi. Oyoq yuzining o'rta va tashqi qismlari bilan tepishdagi harakatlarning strukturasi o'xshash bo'lib, farqi bunda tepish harakati vaqtida boldir bilan oyoq kafti ichkari tomon buriladi.

Oyoq yuzining o'rta qismi bilan tepishni bajarish texnikasi ko'p jihatdan oyoq yuzining ichki qismi bilan tepishga o'xshaydi, lekin uni bajarish detallari bir oz farq qiladi.

Oyoq yuzining tashqi qismi bilan tepish burama zarba berish paytida eng ko'p qo'llaniladi. Oyoq yuzining o'rta va tashqi qismlari bilan tepishdagi harakatlar strukturasi o'xshash bo'lib, farqi Shuki, bunda tepish harakati vaqtida boldir bilan oyoq kafti ichkari tomon buriladi.

10-rasm

Oyoq yuzining o'rta qismi bilan zarba berish

11-rasm

Oyoq yuzining tashqi qismi bilan zarba berish Oyoq uchida tepish kutilmaganda, tayyorgarlik ko'rmay turib, nishonga tepib qolish zarur bo'lib qolganda bajariladi. Bundan tashqari, bu tepish raqibdagi to'pni tashlanib yoki shpagat qilib tepib yuborishda ancha samaralidir.

Havoda uchib kelayotgan to'pga zarba berish usullarini o'rgatish

Uchib kelayotgan to'pni tepish. Uchib kelayotgan to'pni tepishdagi ijro texnikasining xususiyatlari to'pning harakat trayektoriyasiga qarab belgilanadi.

Tushib kelayotgan yoki pastdan uchib kelayotgan to'pni tepishda harakat strukturasi dumalab kelayotgan to'pni tepishda qanday bo'lsa, shundaydir. To'pning harakat yo'nalishi dumalab kelayotgan to'pni tepishdagi singari bunda ham tayanch oyoqni aniq mo'ljallab yerga qo'yishga muayyan e'tibor berishni talab qiladi. Uchib kelayotgan to'pning tezligi odatda yumalab kelayotgan to'pdan ko'ra ortiqroq bo'lgani uchun, asosiy qiyinchilik uchib kelayotgan to'p

bilan oyoq uchrashadigan joyni mo'ljal qilish va topishdan iborat bo'ladi. To'pni burilib tepish, endigina sapchiganda tepish va boshdan oshirib turib tepish texnikasini tahlil qilganda, struktura jihatdan ba'zi xususiyatlari mavjudligini ko'rish mumkin.

Uchib kelayotgan to'pni tepishdagi ijro texnikasining xususiyatlari to'pning harakati traektoriyasiga qarab belgilanadi.

12-rasm

Uchib kelayotgan to'pni tepish

Boshdan oshirib tepish kutilmaganda nishonga tepib qolish yoki boshdan oshirib orqaga to'p uzatib berish zarur bo'lib qolganda, uchib kelayotgan va sakrab chiqqan to'pga zarba berishda oyoq yuzining o'rta qismi bilan bajariladi.

13-rasm

Boshdan oshirib zarba berish

Oyoqni tortish to'p tomonga yugurishda qo'yilgan so'nggi qadamdagi depsinish hisobiga bajariladi. Tayanch oyoq tovonidan boshlab oldinga qo'yiladi. Gavdaning olg'a harakati tormozlanib, yuqoriga va orqaga bajariladi. Bu vaqtda tayanch oyoqda tovonidan oyoq uchiga o'tiladi. Ozroqqina surib borilgandan keyin zarba beruvchi oyoq pastga tushib, gavda to'g'rilanadi. Oyoq bilan to'p

qancha pastroqda uchrashsa, to'pning uchish trayektoriyasi shuncha baland bo'ladi. To'pni pastroq trayektoriya bo'ylab yo'naltirish uchun to'p tayanch joy tepasida, o'yinchining boshi bilan baravar bo'lganida tepish kerak. Yiqila turib boshidan oshirib tepish ham shunga yordam beradi. Gavda orqaga og'ganda o'yinchi ikki qo'li bilan yerga tushib, chalqancha yotib qoladi. Orqaga zarba berish harakati yiqilayotganda ko'rimliroq bajariladi.

Yanada kuchliroq tepish uchun «qaychi» qilib sakrab, boshdan oshirib tepishdan foydalaniladi. Bunda bir oyoqda depsinib, tushib kelayotgan to'p tomon sakraladi. Depsinuvchi oyoq yuqoriga harakatlanadi. Gavda orqaga og'a boshlaydi. Keyin depsinish oyog'i zarba beruvchi bo'lib, yuqoriga keskin ko'tariladi. Depsinuvchi oyoq esa past tushadi. Gavda gorizontol holatda ekanida to'p orqaga tepiladi. Oldin ikki qo'l, keyin ko'krak yerga tegadi.

14-rasm
Boshdan oshirib zarba berish

Endigina sapchigan to'pni tepish odatda u yerdan salgina sapchigan zahoti bajariladi. Bunday tepishni oyoq yuzining o'rta va tashqi qismi bilan bajargan ma'qul. Bunda to'p yerga tushadigan joyni to'g'ri mo'ljallab, tayanch oyoqni mumkin qadar shu joyga yaqinroq qo'yish juda muhim. Zarba berish harakati to'p yerga tek-kungacha bo'lgan paytdan boshlanadi. Zarbaning o'zi esa bevosita to'p yerdan sapchib qaytgan zahoti beriladi. Zarba paytida boldir qat'iyon vertikal, oyoq kafti maksimal bukilgan (oyoq uchi pastga qarab cho'zilgan) bo'ladi. Surib borish vaqtida ham oyoqning shu holatini saqlash kerak, bu past trayektoriyali qilib tepish imkonini beradi. Agar tayanch oyoq to'p chizig'idan anchagina oraliqda qo'yilgan bo'lib, «qiyin» to'p tepiladigan bo'lganda ana shu shartga rioya qilish ayniqsa muhim.

15-rasm

Yarim uchish holatida zarba berish

Nazorat savollari

1. Oyoq kaftining ichki tomoni bilan tepish asosan qaysi masofaga to'p uzatiladi?
2. Oyoq yuzining ichki qismi bilan tepish qaysi jarayonlarda qo'llaniladi.
3. Boshdan oshirib zarba berish haqida tushuntirish bering?

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Wein H. Spielintelligenz im Fußball-kindema trainieren. Auflage: Meyer& Meyer Verlag. 2012. 368 pages.
2. Futbol nazariyasi va uslubi. Darslik. R.I. Nurimovning umumiy tahriri ostida «ITA-PRESS». Toshkent.2015. 364 bet
3. Nurimov R.I., Abidov Sh.U., Nurimov Z.R., Davletmuratov S.R. Sport va milliy o'yinlar (Futbol) Darslik. «ITA-PRESS». Toshkent. 2015. 180 bet
4. Спортивные игры: техника, тактика, методика обучения. Учебное пособие для профессиональных колледжей /Под общей редакцией Л.Р.Айрапетьянца. - Т.: ILM ZIYO , 2012.296с.

II-BOB. NOGIRONLAR O'RTASIDAGI ASOSIY FUTBOL MUSOBAQALARI

2.1. O'zbek sportchilarining musobaqalardagi ishtiroki

Hozirgi kunda nogironlar uchun futbol kasallikning tibbiy asoslarida shakllangan bir qancha turlarni o'z ichiga oladi. Amputant va kar, umuman ko'r va qisman ko'rish qobiliyatiga ega bo'lgan odamlar miya yarim falaji va aqliy rivojlanishining buzilishi. Ammo, mamlakatimizdagi 678 mingga yaqin nogironlardan atigi 10 foizdan kamrog'i umuman sport va xususan futbol o'ynash imkoniyatiga ega. Nogironligi bor amputantlar futboli bo'yicha milliy terma jamoamiz deyarli barcha toifalarda dunyoda yetakchi o'rinni egallaydi.

O'zbekiston bir necha yillardan buyon nogiron futbolni rivojlantirish va ommalashtirish bo'yicha muntazam ishlar olib bormoqda va turli darajadagi musobaqalarni o'tkazib keladi. Biroq, ba'zi turlarining rivojlanish geografiyasi kengayishdan oqsamoqda. Sababi, ayrim mintaqalarda nogironligi bor odamlarning paralimpiya o'yinlari turiga kiradigan futbol turlarini yaxshi bilmasliklari yoki qoidalarini bilmasliklari bunga sabab bo'lmoqda. Shu sababli zarur sport inshootlariga kirish imkoniyati kamayadi.

Bizningcha, nogironlar futboliga nafaqat ommaviy sport turlaridan biri, balki ijtimoiy muammo sifatida ham murojaat qilish kerak. Shu sababli O'zbekiston futboli qoshida "Ijtimoiy dasturlar markazi"ning tashkil etilishi foydali qadam sifatida ko'rilmogda, uning ishi nogironlar futboli, O'zbekiston futbol faxriylari va ixtisoslashtirilgan maktab-internatlarda tahsil olayotgan nogiron bolalar muammolarini hal qilishga qaratilgan.

Amaliy ish tajribasidan ma'lumki, bu UFA (O'zbekiston futbol assotsiatsiyasi) ning qo'llab-quvvatlashi, zamonaviy jamiyatda sog'lig'i cheklangan odamlarni moslashtirish, ularni yagona futbol oilasiga qo'shish uchun samarali ish olib borilmoqda. Shunday qilib, O'zbekiston nogironlar uyushmasi tomonidan UFA bilan hamkorlik muntazam ravishda olib borilgan. Ayniqsa mashhur futbol ustalarining faxriy mehmon bo'lib kelishlari. musobaqalarda bayramona

muhit yaratishga imkon beradi.

Bizningcha, nogironlar uchun havaskor futbol jamoalari Premer-liga, Super liga va PFL klublarida tashkil etilishi mumkin va ularning har biri qaysi futbol yo'nalishini qo'llab-quvvatlashga tayyorligini o'zi hal qiladi.

Paxtakor, Nasaf, Lakamativ kabi brendlarga tegishli bo'lish nogiron sport turlarining ahvolini sezilarli darajada oshiradi. Bundan tashqari, masalan, amputant futbolchilar klub tarkibida turli xil texnik lavozimlarda ishlashga qodir - va bu holda klublar ma'lum soliq imtiyozlaridan foydalanishlari mumkin. Nogironlar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatlar va o'quv markazlari - nogironlar futboli rivojlanishiga yordam beradi.

Yuqorida aytilganlarga muvofiq nogironlarni ijtimoiy reabilitatsiya qilish muammolarini to'liq hal qilish maqsadida UFA mutaxassislari nogiron futbolni rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqdilar. Ushbu dasturlarning asosiy yo'nalishlari nogironlar uchun sport musobaqalarini tashkil etish va o'tkazish paytida yuzaga keladigan asosiy muammolarni hal qilishda hududiy va mintaqaviy darajadagi davlat tuzilmalarining roli ortib borishiga, shuningdek rejalashtirilgan sport tadbirlarini maqbul moliyalashtirish muammosini har tomonlama hal qilishga asoslangan. Assotsatsiya o'z ishini nogironlarning to'rtta toifasi bilan xalqaro versiyalarga muvofiq amalga oshiradi: 1. Amputantlar (ISODning xalqaro turi). 2. Ko'zi ojizlar (IBSA xalqaro turi). 3. Miya falaji bilan nogironlar (CP-ISRA xalqaro turi). 4. Kar sportchilar (CISS EDSO xalqaro tur nogironlari).

UFA tomonidan ishlab chiqilgan nogiron futbolni rivojlantirish dasturlari quyidagi faoliyat yo'nalishlarini o'z ichiga oladi:

1. Moliyaviy va moddiy-texnik ta'minot tizimini rivojlantirish nogironlar uchun futbol.

2. Nogironlar futboli uchun o'quv va reabilitatsiya bazasini yaratish

3. O'zbekistonda futbol musobaqalarini optimal tashkil etishni rivojlantirish

4. Xalqaro aloqalarni rivojlantirish nogironlar uchun xalqaro musobaqalarda ishtirok etish.

Nogironligi bor odamlarni futbolni moliyaviy va moddiy-texnik qo'llab-quvvatlash tizimining asosiy elementi hududiy moliyaviy

va byudjet boshqarmasining yuqori daromadli ishlab chiqarishni (ba'zi davlat korxonalari va tijorat tuzilmalari bilan birgalikda) ishlab chiqarishning zaxira jamg'armalaridan o'zlarining kafolatlangan moliyalashtirish shartlariga o'tishidir. Qurilish, ulgurji va chakana savdo, keng mahsulot ishlab chiqarish sohasidagi dasturlar iste'mol qilish va xizmatlar ko'rsatish, yuqorida ko'rsatilgan har bir ishlab chiqarish dasturini amaliy ravishda amalga oshirishda kasallikning turli shakllari nogironlarining faol ishtirokini ta'minlash. Nogironlar futboli bo'yicha o'quv bazasini, nogiron bolalar uchun futbol maktab-internatlarini tashkil qilish orqali yaratish mumkin. Nogironlar futboli uchun reabilitatsiya bazasini mintaqaviy reabilitatsiya tibbiy markazlari tarmog'ini tashkil qilish orqali yaratish mumkin. Ishlab chiqilgan dasturlar, O'zbekiston futbol musobaqalari sxemasini tizimlashtirish va optimallashtirishni ta'minlaydi. FIFA mutaxassislarining fikriga ko'ra, ushbu musobaqalarni uch bosqichli tashkil etish sxemasi eng maqbuldir. Taklif etilgan model imkoniyati cheklangan futbolchilar jamoalari uchun musobaqalarni o'tkazish sport taqvimiga uyg'unlikni yaratishga imkon beradi

O'zbekiston Paralimpiya assotsiatsiyasi 2007 yildan beri mavjud. O'zbekiston nogiron sport turlarini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish bo'yicha o'zaro aloqalarni muvofiqlashtirish uchun tuzilgan. O'zbekistondagi nogiron sportni rivojlantirish bo'yicha strategik dasturlarni birgalikda ishlab chiqish uchun o'zining asosiy vazifasini barcha mavjud nogiron sport tashkilotlarining sa'y-harakatlarini o'zining yuqori sifatli infratuzilmasi asosida birlashtirishdan iborat. So'nggi yillarda O'zbekistonda nogiron sportchilari suzish, pauerlifting, yengil atletika, futbol va boshqa ko'plab sport turlari bo'yicha O'zbekiston, Osiyo va jahon chempionatlarida katta yutuqlarga erishdilar.

2.2. Futbol 7 x 7 o'yin qoidalari va rivojlanish tarixi

Futbol 7 x 7 bu miya shikastlanishi va boshqa nevrologik kasalliklar, shu jumladan insult va miya shikastlanishining oqibatlari bo'lgan sportchilar uchun futbol o'yini. 1978 yilda Edinburgda bo'lib o'tgan CP-ISRA xalqaro o'yinlarida u birinchi marotaba mus-

taqil sport sifatida tan olingan va shu vaqtdan beri ko'plab mam-lakatlarda tez tarqalmoqda.

Futbol 7 x 7 o'yin qoidalar

Uchrashuv etti o'yinchidan iborat ikkita jamoa, shu jumladan darvozabon o'rtasida o'tkaziladi. Butun jamoa 12 kishidan iborat, o'yin davomida uchta almashtirishga ruxsat beriladi. Agar maydon-da jamoadan to'rtidan kam o'yinchi bo'lsa, o'yinni davom ettirish mumkin emas.

Uchrashuv 30 daqiqalik ikkita taymidan va 15 daqiqalik tanaffus-dan iborat. Ko'proq gol urgan jamoa g'alaba qozonadi. Tarkibdagi o'yinlarda va finallarda, agar asosiy vaqtning oxirida ikkala jamoa ham teng miqdordagi gollar kiritgan bo'lsa, 10 daqiqadan iborat ikkita qo'shimcha taym belgilanadi. Agar qo'shimcha vaqt ichida ikkala jamoa ham muvaffaqiyat qozonmasa, penaltilar seriyasi bel-gilanadi, bunda har bir jamoadan beshtadan o'yinchi navbat bilan tepishadi. Uchrashuvni bitta hakam va yon chiziqlarda ikkita hakam baholaydi.

Musobaqalar FIFAning o'zgartirilgan qoidalariga muvofiq o'tka-ziladi. Amputantlar futbolini Olimpiya futbolidan ajratib turadigan uchta muhim jihat bor: birinchidan, ofsayd pozitsiyasi yo'q; Ik-kinchidan, to'pni maydonga bir qo'li bilan oshirish orqali o'yinga tashlanadi (ikki qo'l bilan emas, balki otish) Uchinchidan, darvoza-bon to'pni qo'llari yoki oyoqlari bilan eng ko'p to'rtta qadam bilan yana o'yinga kiritishi mumkin. Darvozabonga qaytarilmasdan oldin to'p darvoza maydonidan tashqarida bo'lishi kerak.

Tasniflash: Musobaqada ishtirokchilarning sinflarga bo'linishi.

C5 dan C8 gacha bo'lgan sport toifalari bo'lgan sportchilar qa-tnashadilar.

- C5: yurish va yugurishda qiynaladigan, ammo hech qanday muammosiz turib, to'pni to'xtatib, zarba bera oladigan sportchilar.

- C6: Yuqori oyoq-qo'llarni, ayniqsa yugurishda etarli darajada nazorat va muvofiqlashtirishga ega bo'lmagan sportchilar.

- C7: Gemiplegiya bilan shug'ullanadigan sportchilar.

- C8: jismoniy imkoniyati cheklangan sportchilar, ushbu sport

turi uchun minimal nogironlik mezonlariga javob berishadi.

Istalgan vaqtda maydondagi har bir jamoada C5 yoki C6 darajadagi bitta o'yinchi bo'lishi kerak. Agar buning iloji bo'lmasa, jamoa beshta maydon o'yinchisini qo'yadi. Shu bilan birga, maydon C8 sinfidagi 2 kishidan ko'p bo'lmasligi kerak.

O'yin davomida siz hassa yoki boshqa qurilmalardan foydalana olmaysiz.

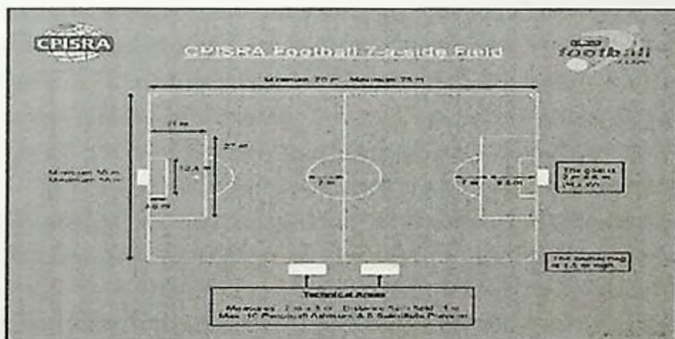
Ikkita taymda 60 daqiqa davom etadi. Guruh o'yinlarida o'zaro to'qnashuvga ruxsat beriladi, ammo yarim final va final uchrashuvlarida teng vaqt bo'lgan jamoalar qo'shimcha 10 daqiqalik ikkita qo'shimcha o'yinni o'tkazishadi va agar hisob teng bo'lib qolsa, g'olib har bir jamoa uchun beshtadan urilgan penaltilar seriyasida aniqlanadi. Agar kerak bo'lsa, jamoalar bitta jamoaning g'alabasiga qadar gollar urishda davom etadilar.

7x7 futbol o'ynaydigan sportchilarda ataksiya, mushaklarning gipertenziyasi yoki atetoz - nogironlikning uch turi mavjud, ular ko'p hollarda miya shikastlanishi bilan bog'liq. O'yinchilarga C5-C8 to'rtta sinfdan biri tayinlanadi, C5 sinfiga ega bo'lgan va eng katta nogiron sportchilar ham bor. Maydondagi o'yin davomida yettita o'yinchi bo'lishi mumkin.

Ikki jamoa o'rtasida adolatli o'yinni ta'minlash uchun har bir jamoa har qanday vaqtda maydonda C5 yoki C6 toifasidagi bitta o'yinchidan va C8 sinfdan ikkitadan ko'p bo'lmagan o'yinchidan bo'lishi kerak.

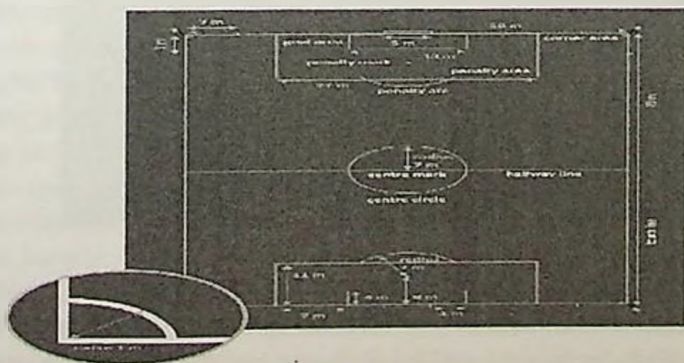
7x7 futbolida ofsayd pozitsiyasi qoidasi yo'q va to'pni maydonga to'pni bir qo'li bilan tashlash orqali amalga oshirish mumkin. O'yinning qolgan qismi FIFA qoidalariga muvofiq o'tkaziladi.

Maydonning o'lchamlari. O'yin uchun maydon to'rtburchak shakliga ega. Uzunligi: minimal 70 m, maksimal 75 m. Kengligi: kamida 50 m, maksimal 55 m

16-rasm

Belgilash: O'yin uchun maydonni belgilash chiziqlar yordamida amalga oshiriladi. Ushbu chiziqlar ular cheklagan maydonga kiradi. O'yin maydonini cheklaydigan ikkita uzun chiziq yon chiziqlar deb nomlanadi, ikkita qisqa chiziq gol chiziqlari deb nomlanadi. Har qanday chiziqning kengligi 12 sm dan oshmaydi, maydonning o'rtasiga tegishli belgi (nuqta) qo'yiladi.

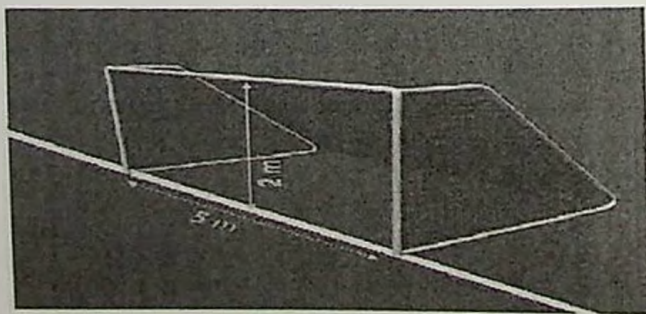
17-rasm

Jarima maydoni. Jarima maydonning har bir yarmi oxirida quyidagicha ko'rsatiladi: Har bir darvoza ustunining ichki qismidan 9 m masofada joylashgan nuqtadan, darvoza chizig'iga to'g'ri burchak ostida ikkita chiziq ichki chiziq bilan chiziladi. 9 m masofa-

da bu chiziqlar yon chizig'iga parallel ravishda boshqa chiziq bilan bog'lanadi. Ushbu chiziqlar va darvoza chizig'i bilan cheklangan maydon jarima maydoni deb nomlanadi. Har bir jarima maydonchasi ichida 9 metrli belgi qo'yiladi - darvoza ustunlari orasidagi nuqtadan 9 m masofada va ulardan teng masofada. Har bir jarima maydonchasida darvozaabonning belgisi qo'llaniladi (3 metr).

Belgilash usuli. Belgilash bo'r (chang) yoki ko'k eritma (rangli bo'yoq) bilan qo'llaniladi. Chiziqning kengligi kamida 6 sm va 12 sm dan oshmasligi kerak.

Belgilash uchun ishlatiladigan narsalar. Maydonning burchaklariga uchlari uchli bo'lmagan bayroq ustunlariga bayroqchalar o'rnatilishi mumkin. Bayroqlar o'rniga konuslar (konus shaklidagi narsalar) o'rnatilishi mumkin. Belgilash uchun boshqa narsalar ham ishlatilishi mumkin. Belgilash uchun ishlatiladigan har qanday buyumlar (bayroqlar va konuslarni o'z ichiga olgan holda) raqobatchilar uchun xavfsiz bo'lishi kerak

18-rasm

Darvozalar. Darvozalar har bir chiziq markazida bo'lishi kerak. Ular ikkita vertikal postlardan iborat bo'lib, ular maydonning burchaklaridan teng masofada joylashgan va tepada gorizontaal bar bilan bog'langan. Darvoza ustunlari orasidagi masofa 5 m, darvoza to'sining pastki konturidan yerga qadar bo'lgan masofa 2 m. Har ikkala postlar va kesma ustunlarining kesishgan qismining kengligi va balandligi bir xil va 12 sm dan oshmaydi. Darvoza chizig'ining kengligi ustunlar va to'sining kengligiga teng. To'rlar darvoza va darvoza poydevoriga bog'langan, ular darvozaabonga halaqit ber-

masligi uchun mahkam o'rnatilishi va joylashishi kerak. Darvozan-ing ustunlari va to'sini oq rangda bo'lishi kerak.

7 X 7 futbol musobaqalari qoidallari

FIFA- qoidallari, 2018 yilda tasdiqlangan miya shikastlanishi bilan bog'liq CP-ISRA bo'lgan shaxslar uchun xalqaro sport va dam olish assotsiatsiyasi qoidallari va 7x7 xalqaro futbol musobaqalarini tashkil etish va o'tkazish bo'yicha amaliy tajriba asosida miya shikastlanishi bilan bog'liq kasalligi bilan nogironlar futbol assotsiatsiyasi ishtirokida tashkil etildi. 26 fevral 2018 miya shikastlanishi kasalligi bilan nogironlar futbol assotsiatsiyasi Ijroiyy qo'mitasi tomonidan tasdiqlangan.

Miya shikastlanishi kasalligi (7 X 7) bo'lgan shaxslarning futbol qoidallari klubning chempionatidan boshlab va rasmiy xalqaro musobaqalar, jumladan, jahon va Evropa chempionatlari va Paralimpiya o'yinlarini tashkil etish va o'tkazish uchun barcha darajalarda miya shikastlanishi bilan bog'liq bo'lgan shaxslar o'rtasida futbol musobaqalarini tashkil etish va o'tkazish uchun mo'ljallangan.

Qoidalarda alohida o'rin 1-sonli qo'shimcha sifatida joylashtirilgan sportchilarning sport-tibbiy klassifikatsiyasi bo'limi hisoblanadi. Ushbu bo'limning materiallari murabbiy - o'qituvchilarga, ayniqsa, boshlang'ichlarga, miya shikastlanishi kasalligiga chalingan kelajakdagi sportchilarni barcha o'g'il-qizlar va o'smirlar orasida mashhur bo'lgan sport-futbol, adaptiv jismoniy tarbiya va sport tashkilotlari va muassasalarida, internatlarda va bolalar uylarida to'g'ri tanlashda yordam beradi.

Bunga qo'shimcha ravishda joylashtirilgan kitobning bo'limida miya shikastlanishi kasalligi bo'lgan sportchilar uchun futbol guruhlarida o'quv jarayonini rejalashtirish va tashkil etish bo'yicha uslubiy tavsiyalar mavjud. (muallif. Baramdze. A.M.)

Ishtirok etish huquqi

CP-ISRA tomonidan vakolatli musobaqalar uchun, futbolchilar o'rtasida raqobat bo'lib o'tdi. Yoshlar, o'smirlar uchun musobaqalarda ishtirok etish uchun yosh chegarasi har bir alohida holatda aniqlanishi kerak.

1. O'yin

Miya shikastlanishi kasalligiga chalingan shaxslarning futbol musobaqalarini o'tkazishda ushbu qoidalar FIFA -2017-2018 yil qoidalari va CP-ISRA musobaqalari qoidalari hisobga olgan holda qo'llaniladi. Ushbu qoidalarni nashr qilish uchun har qanday keyingi qo'shimchalar bo'lishi kerak.

O'yin maydonining o'lchamlari uzunligi 70 X 50 m va eniga kamida 30 m, maksimal 45 m bo'lishi kerak. Darvozabon darvozasi hajmi 5 X 2 m bo'lishi kerak.

2. To'p

• FIFA Quality PRO

• FIFA Quality

• INTERNATIONAL
MATCHBALL STANDARD

Sifat va parametrlar. To'p sharsimon shaklga ega, teridan yoki shu maqsadlar uchun mos boshqa materialdan tayyorlangan, aylana-si 71 sm dan ko'p bo'lmagan va 68 sm dan kam bo'lmagan, o'yin boshida uning og'irligi 450 grammdan oshmaydi. va kamida 410 g. havo bosimi 0,6-1,1 atmosferaga (600-1100 g / sm²) teng bosimga ega.

O'yinda yaroqsiz to'pni almashtirish.

Agar to'p o'yin davomida yorilib ketsa yoki shikastlansa, o'yin to'xtaydi va to'p o'yin to'xtagan joydan "munozarali to'p" dan zax-ira to'pi bilan qaytadi va o'yin shu tarzda davom etadi. To'pni o'yin davomida faqat hakam ko'rsatganidek almashtirish mumkin.

O'yinchilar soni. Har bir jamoa 7 futbolchidan iborat bo'lib, ulardan biri darvozabon. Agar jamoalarning har biri to'rtta (4) o'yin-chidan kamroq bo'lsa, o'yinni boshlash mumkin emas.

Har bir jamoaga har bir to'liq o'yinda uchta (3) o'zgarish ruxsat beriladi.

Futbolda futbolchilar quyidagi sinflar bilan cheklangan: C5, C6, C7 va C8. Har bir jamoa o'yin davomida kamida bitta C5 yoki C6 sinfidagi o'yinchiga ega bo'lishi kerak, aks holda jamoa olti futbol-chi bilan o'ynashi kerak.

C8 sinfidagi o'yinchilar soni har doim ikki (2) dan oshmasligi kerak. Agar C8 sinfining bir o'yinchi olib tashlansa, jamoa qolgan vaqt davomida maydonda faqat bitta C8 sinf o'yinchisiga ega bo'lishi mumkin.

O'zgartirish tartibi. Bitta o'yinchini ikkinchisiga almashtirish uchun quyidagi shartlar bajarilishi kerak: hakamga har qanday almashtirish haqida xabardor qilinishi kerak; Zaxira o'yinchisi o'yin maydonchasiga faqat o'yinchi almashtirganidan va hakam tomonidan signal olgandan so'ng kiradi; o'yinchi o'yin maydoniga faqat o'rtada va o'yinni to'xtatganda kiradi.

Zaxira o'rnini to'ldiruvchi maydonga kirgandan keyin to'ldirish amalga oshiriladi. Shu paytdan boshlab zaxira o'yinchi maydonga, maydonni tark etgan o'yinchi esa zaxira o'yinchisiga aylanadi. Barcha almashtirishlar hakamning o'yinda ishtirok etishdan qat'iy nazar ularning vakolati va yurisdiksiyasiga bo'ysunadi.

O'yindan oldin o'yinchini olib tashlash. Uchrashuvning asosiy vaqti boshlanishidan oldin maydondan chetlatilgan o'yinchi uchrashuvda qatnasha olmaydi. Jamoa o'yinni to'liq kuch bilan boshlaydi.

O'yin davomida o'yinchini olib tashlash: O'yin davomida olib tashlangan o'yinchi endi o'yinni davom ettira olmaydi. Raqib ozchilikda 10 daqiqa o'ynaydi. Bu vaqtdan keyin jamoa to'liq tarkibda o'yinni davom ettiradi. Agar jamoada o'rinbosarlar bo'lmasa, jamoa o'yinni ozchilikda davom ettiradi. Minimal o'yinchilar soni - 5 (besh) Agar jamoa 4 (to'rt) o'yinchi bilan qolsa, o'yin to'xtatiladi va jamoa 0-3 texnik mag'lubiyatini hisobga oladi, olib tashlash vaqtida bo'lgan natijadan qat'iy nazar.

Darvozabonni almashtirish. Har qanday boshqa o'yinchilar (maydon va zaxira o'rinbosarlari) darvozabon bilan joylarni o'zgartirishi mumkin, agar shart bo'lsa: hakam bu haqida almashtirilishidan oldin xabardor qilingan; almashtirish o'yin to'xtatilgan vaqtda amalga oshiriladi.

Qoida buzishlar va jazolar. Agar o'rinbosar maydonga hakamning ruxsatisiz kirs: o'yin to'xtaydi; zaxira o'yinchisiga sariq kar-tochka haqida ogohlantirish ko'rsatiladi va maydonni tark etish tak-lif etiladi; o'yin to'xtatilgan paytda to'p bo'sh joyda "erkin zarba-ni" bilan o'yin davom ettiriladi. Agar o'yinchi hakamning oldindan

ruxsatisiz darvozabon bilan joylarni o'zgartirsa: o'yin davom etadi; keyingi safar to'p o'yindan chiqib ketganda, tegishli o'yinchilarga sariq kartochka ko'rsatiladi ogohlantirish beriladi. Tartibni buzganligi uchun (maydonda bitta jamoaning sakkiztadan ortiq o'yinchisi bor), maydonga so'nggi (oxirgi) futbolchilar sariq kartochka bilan ogohlantiradilar. Ushbu barcha holatlarda sudya ustunlik prinsipiga amal qilishi kerak.

O'yinni davom ettirish. Agar o'yinchi hakam tomonidan ogohlantirilsa, o'yin to'xtatilsa: raqib jamoa o'yinchisi to'p to'xtatilgan joydan jarima zarbasi bilan o'yinni davom ettiradi.

O'yinchilarni kiyimi. FIFA qoidalariga muvofiq o'tiladi. Identifikatsiya qilish uchun har bir sportchi futbolkaning orqa tomonidagi raqam bilan o'ynashi kerak. O'yinchi musobaqa davomida ushbu raqamga ega bo'lishi kerak. Darvozabon 1 raqamiga ega va boshqa raqamda maydonda o'ynasa, uni ishlatishi mumkin.

Jamoa kiyim o'yinchilari sport kiyimlari va sport poyafzali bilan jihozlangan bo'lishi kerak.

Kiyim ko'rinishi. Futbol maydonidagi barcha futbolchilarda bir xil futbolkalalar bo'lishi kerak. Futbolchilar faqat maydondan tashqarida futbolkalarni almashtirishlari mumkin.

Darvozabonlar. Har bir darvozabon kiyimining rangi qolgan o'yinchilar va hakam kiyimidan farq qilishi kerak.

2.3. 7 x 7 Futbolda Xakamlik qilish. Xakamning huquq va majburiyatlari

Hakamning vakolatlari. Har bir uchrashuvni u tayinlangan o'yinda o'yin qoidalariga rioya qilishni ta'minlash uchun barcha vakolatlarga ega bo'lgan hakam boshqaradi.

Hakamning huquq va majburiyatlari: O'yin qoidalariga rioya qilinishini ta'minlaydi; yordamchi yoki zaxira hakami bilan birgalikda (agar bo'lsa) o'yinning borishini boshqaradi; ishlatilgan barcha to'plarning 2-qoida talablariga muvofiqligini ta'minlaydi; o'yinchilar jihozlarining 4-qoida talablariga muvofiqligini ta'minlaydi; o'yinning boshlanish vaqti va tanaffusning davomiyligini aniqlaydi; O'yin vaqtini saqlaydi va uchrashuvni qayd qiladi; ma-

sofadan turib o'yinchining jarima vaqtini kuzatadi; o'z xohishiga ko'ra qoidalarini buzgan taqdirda vaqtni to'xtatish, vaqtincha to'xtatib turish yoki to'liq bekor qilish; tashqi aralashuv bo'lsa, o'yinni to'xtatadi, vaqtincha to'xtatadi yoki butunlay bekor qiladi; agar uning fikriga ko'ra, o'yinchi jiddiy jarohat olgan bo'lsa va uning maydondan tashqariga chiqib ketishini ta'minlaydi, agar o'yinchi, uning fikriga ko'ra, ozgina jarohat olgan bo'lsa, o'yin to'pni tark etgunga qadar o'yinni davom ettirishga imkon berdi; jarohatdan qon ketganda o'yinchining maydonni tark etishini ta'minlaydi. O'yinchi maydonga qon ketish to'xtaganiga ishonch hosil qilib, hakamning ko'rsatmasi bilan qaytishi mumkin; agar o'yinchi bir vaqtning o'zida bir nechta qoidabuzarliklarni sodir etsa, u jiddiyroq qoidabuzarlik uchun jazolanadi; ogohlantirish yoki olib tashlash bilan jazolanadigan qoidabuzarliklar uchun aybdor bo'lgan futbolchilarga nisbatan intizomiy choralar ko'radi. U zudlik bilan bunday choralarni ko'rishga majbur emas, lekin to'p o'yindan chiqib ketishi bilanoq buni qilish kerak; o'zlarini noto'g'ri tutgan jamoalarning mansabdor shaxslariga nisbatan choralar ko'radi va o'z xohishiga ko'ra ularni maydondan va unga yaqin zonalardan chiqarib yuborishi mumkin; o'zi ko'rmagan voqealar bo'yicha o'z yordamchisining yoki zaxira sudyasining tavsiyasi asosida harakat qiladi; ruxsatsiz shaxslar maydonga chiqmasligini ta'minlaydi; vaqt to'xtaganidan keyin uni davom ettiradi; Tegishli organ tomonidan o'yin to'g'risida hisobot, shu jumladan o'yinchilarga yoki jamoa amaldorlariga nisbatan ko'rilgan intizomiy choralar. shuningdek o'yin oldidan, undan keyin sodir bo'lgan boshqa hodisalar to'g'risida ma'lumot taqdim etadi.

Hakam kiyimining ko'rinishi. Hakam formasining rangi o'ynayotgan jamoalar formasining rangidan farq qilishi kerak.

Hakam qarorlari. O'yin bilan bog'liq faktlar bo'yicha hakamning qarorlari qat'iydir. Hakam o'z xatosini anglagan yoki yordamchisining tavsiyasiga binoan qarorni o'zgartirishi mumkin, ammo u o'yinni qaytadan boshlamagan bo'lsa.

O'yinni davom ettirish. Agar hakam ogohlantirish berish uchun o'yinni to'xtatsa: o'yin hakam o'yinni to'xtatib turgan vaqtda qarama-qarshi jamoadan kelgan o'yinchi tomonidan jarima zarbasi bilan qaytariladi.

FIFA qoidalariga muvofiq hakamning vazifalari.

Qoida 1. Hakam (yoki vaziyatga qarab hakam yordamchisi yoki zaxira hakami) quyidagilar uchun javobgar bo'lmaydi: o'yinchi, rasmiy shaxs yoki tomoshabin yetkazgan har qanday shikast; har qanday mulkka har qanday zarar;

O'yin qoidalariga talablariga muvofiq yoki o'yinni tashkil qilish, o'tkazish va boshqarish uchun zarur bo'lgan odatiy protseduralar bo'yicha u tomonidan qabul qilingan har qanday qaror natijasida paydo bo'lgan yoki paydo bo'lishi mumkin bo'lgan har qanday shaxsga, klubga, kompaniyaga, uyushmaga yoki boshqa tashkilotga etkazilgan har qanday boshqa zarar.

Bunga quyidagilar kirishi mumkin: Uchrashuv maydonning yoki uning atrofidagi hududning holati yoki ob-havo sharoiti tufayli ruxsat etilganmi yoki yo'qligi to'g'risidagi qaror; biron bir sababga ko'ra uchrashuvni to'xtatish to'g'risida qaror; O'yin davomida ishlatilgan jihozlar yoki jihozlar, shu jumladan darvoza ustunlari, ustunlar, burchak bayroqlari va to'pning holati to'g'risida qaror; Tomoshabinlarning aralashishi yoki tomoshabinlar uchun ajratilgan hududda yuzaga kelgan boshqa biron bir muammo tufayli o'yinni to'xtatish yoki to'xtatish to'g'risida qaror qabul qilindi; jarohat olgan o'yinchiga maydonni tark etishiga yordam berish uchun o'yinni to'xtatish yoki to'xtatish to'g'risida qaror; jarohat olgan o'yinchidan unga yordam berish uchun maydonni tark etishini so'rash yoki talab qilish, o'yinchiga ma'lum kiyim yoki jihozlarni kiyib olishga ruxsat berish yoki bermaslik to'g'risidagi qaror; biron bir shaxsga (shu jumladan jamoa yoki stadion amaldorlari, xavfsizlik xizmati xodimlari, fotosuratchilar yoki boshqa OAV vakillari) maydonga yaqin joyda bo'lishiga ruxsat berish yoki qilmaslik to'g'risida qaror (uning javobgarligi darajasida); u o'yin qoidalariga muvofiq yoki ushbu o'yin o'tkaziladigan qoidalar shartlariga muvofiq o'z majburiyatlari bo'yicha qabul qilishi mumkin bo'lgan boshqa har qanday qaror.

Qoida 2. O'yin bilan bog'liq bo'lgan faktlarga ko'ra, bu kiritilgan yoki urilmagan gol, shuningdek o'yin natijasi.

2.4. Bosh hakamning ishoralari

Erkin zarba

Jarima zarbasi

O'yinni boshlash

O'yinni davom ettirish

11-metrlik zarba

Qizil yoki sariq kartochka
(ogohdantirish)

Burchak zarbasi

Ertin to'pni kirirish

19-rasm

Nazorat savollari

1. Nogironlar o'rtasidagi asosiy futbol musobaqalari?
2. Futbol 7 x 7 o'yin qoidalari va rivojlanish tarixi haqida malumot bering?
3. Hakamning huquq va majburiyatlari haqida malumot bering?

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Artikov A.A. Futbolchilarning pressing taktik harakatlari taxlili. O'quv-uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2013y. 67 bet.
2. Kurbanov O.A. Sovershenstvovanie tochnosti peredach i udarov myacha golovoy yunix futbolistov, Uchebnoe posobie. T. UzGIFK. 2007 g. 112 s.
3. Nurimov R.I., Abidov Sh.U., Nurimov Z.R., Davletmuratov S.R. Sport va milliy o'yinlar (Futbol) Darslik. «ITA-PRESS». Toshkent. 2015. 180 bet
4. Спортивные игры: техника, тактика, методика обучения. Учебное пособие для профессиональных колледжей /Под общей редакцией Л.Р. Айрапетьянца. - Т.: ILM ZIYO , 2012. 296с.

2.5. Yordamchi hakam huquq va majburiyatlari.

FIFA qoidalariga muvofiq yordamchi hakamning vazifalari .

Bosh hakam ko'rsatmasiga binoan yordamchi hakam o'yingacha, o'yin paytida va o'yindan keyin bosh hakamga barcha tashkiliy ishlarda yordam berishi mumkin.

Yordamchi hakam o'yin paytida futbolchilarning almashtirish jarayoniga bevosita yordam berishga majbur.

Agar o'yin jarayonida o'yindagi to'pni almashtirish zaruriyati tug'ilsa, unda yordamchi hakam bu ishga ma'suldir. O'yin vaqtini cho'zmaslik uchun to'rtinchi hakamda zaxira to'pi bo'lishi lozim.

Yordamchi hakam futbolchi zaxiradan maydonga tushishidan oldin o'yinchini tekshirib ko'rish huquqiga ega. Agar futbolchining kiyinishida xatolikni sezsa buni darhol bosh hakam yordamchisiga ma'lum qiladi. U esa o'z o'mida bosh hakamga bu haqida ma'lumot beradi.

Yordamchi hakam barcha masalalarda bosh hakamga yordam beradi.

Yordamchi hakam o'yinchilar, murabbiylar, tomoshabinlar va axborot vositalariga eng kamida qo'shib berilayotgan daqiqalarni o'yinchi almashtirishda foydalaniladigan raqamlangan (oddiy yoki elektron) tablichkalar yordamida ko'rsatadi.

O'yin tugashi bilan to'rtinchi hakam o'yin haqidagi bayonnomani musobaqa o'tkazuvchi tashkilotga olib borib beradi. Agar o'yin vaqtida bosh hakam va uning yordamchilari rasmiy shaxslarning o'zlarini noto'g'ri tutishi va baxtsiz hodisalarni nazaridan chetda qoldirgan bo'lsa, unda yordamchi hakam hakamlar jamoasi bilan kelishilgan holda bu haqda bayonnomada aks ettirish lozim

Yordamchi hakamlarning ishoralari

Sarimustidan zarba

O'yinchi almashtirish

To'pni yon chiziqda o'yinga kiritish

Burchak to'pi

Darvozabondan erkin zarba

20-rasm

III-BOB. 7X7 FUTBOL O'YININI O'TKAZISHNING QONUN QOIDALARI

3.1.O'yin davomiyligi

Har bir o'yin 30 daqiqada ikkita teng muddat davom etadi va ular orasida 15 daqiqa oralig'ida (agar hakam va o'yinda ishtirok etgan ikki jamoa boshqa variant to'g'risida kelishib olishmagan bo'lsa). O'yin vaqtini o'zgartirish bo'yicha har qanday kelishuv (masalan, yorug'lik yetarli emasligi sababli har 30 daqiqani 20 daqiqaga qisqartirish) o'yin boshlanishidan oldin kelishilgan bo'lishi kerak va musobaqa qoidalariga rioya qilish kerak.

Yarim tanaffus. O'yinchilar ikkala taym o'rtasida tanaffus qilish huquqiga ega. Taymlar orasidagi tanaffus 15 daqiqadan oshmasligi kerak. Taymlar o'rtasidagi tanaffusning davomiyligi jamoalarning hakam bilan kelishuviga binoan farq qilishi mumkin.

Vaqt qo'shildi. Ikkala taymning ham davomiyligi vaqtga sarflangan vaqt bilan to'ldiriladi: o'yinchilardan olingan jarohatlarning og'irligini baholash; jarohat olgan o'yinchilarni maydondan yordam uchun tashish; o'yinni ataylab kechiktirish; har qanday boshqa sabablar.

Qo'shilgan vaqtning davomiyligi faqat hakam tomonidan belgilanadi.

Sof vaqt FIFA qoidalariga muvofiq belgilanadi.

9 metrli zarba. Asosiy yoki qo'shimcha vaqtning istalgan yarmi oxirida tayinlangan 9 metrli zarbani bajarish uchun qo'shimcha vaqt ajratiladi.

Qo'shimcha vaqt. Musobaqa to'g'risidagi nizomda teng miqdordagi ikkita qo'shimcha yarmi bo'lishi mumkin. Bunday hollarda, 7-qoida talablariga rioya qilish kerak. Musobaqa qoidalarida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa.

O'yinni boshlash va o'yinni qayta boshlash

FIFA qoidalariga muvofiq, dastlabki zarbani amalga oshiradigan jamoa raqiblarning pozitsiyasidan tashqari, to'p to'pga kiritilgunga

qadar to'pdan 7 m masofada bo'lishi kerak. Uchrashuv boshlanishidan oldin qura tashlanadi va jamoalardan biri o'yinning birinchi yarmida hujum qiladigan darvozani tanlash huquqini oladi. Raqib jamoa uchrashuvda dastlabki zarbani yani to'pni oladi. O'yinning birinchi yarmida hujum qiladigan darvozani tanlagan jamoa o'yinning ikkinchi yarmida birinchi zarbani amalga oshirdi. Uchrashuvning ikkinchi yarmida jamoalar darvozalarni almashadilar o'zgartiradilar.

Jarayon: barcha o'yinchilar maydonning yarmida; boshlang'ich zarbasi huquqini olmagan jamoaning o'yinchilari to'pni o'ynashga qadar to'pdan kamida 8 m masofada; to'p maydon markazida harakatsiz; hakam signal beradi; to'p o'yinga kiritilganda dastlabki zarbani amalga oshirgan o'yinchi ikkinchi to'pni jamoadoshi tegmuncha ikkinchi marta tegishga haqli emas. Jamoalardan biri gol urgandan so'ng, dastlabki zarbani boshqa jamoaning o'yinchisi oladi.

Qoida buzishlar va jazolar Agar dastlabki zarbani amalga oshirgan o'yinchi to'p boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin to'pga ikkinchi marta tegsa, u holda jarima sodir bo'lgan joydan qarama-qarshi jamoaning o'yinchisi tomonidan amalga oshiriladigan erkin zarba beriladi.

Qarama-qarshi to'p. "Qarama-qarshi to'p" - bu o'yin qoidalarida ko'zda tutilmagan har qanday sabablarga ko'ra to'p o'yin paytida zarur bo'lgan vaqtincha to'xtashdan keyin o'yinni qayta boshlash usuli.

Izox: Hakam to'pni o'yin to'xtatilgan joyga tashlaydi. To'p yerga tekkanida o'yin yana davom etadi.

Qoida buzishlar va jazolar. "Qarama-qarshi to'p"ni takrorlash amalga oshiriladi: agar o'yinchi to'p erga tegmasdan oldin to'pga tegsa; agar to'p erga tekkandan keyin maydondan chiqib ketsa, lekin hech qanday o'yinchi unga tegmasa.

Maxsus holatlar. Goldan 3 m radiusda himoyalananayotgan jamoa foydasiga belgilangan jarima zarbasi shu radiusning istalgan nuqtasidan amalga oshiriladi. Raqib jamoaning darvozasi tomon uch metr radiusda hujum qilayotgan jamoa foydasiga tayinlangan jarima to'pi darvozadan 3 m masofada, qoidabuzarlik sodir bo'lgan joyga eng yaqin bo'lgan joyda amalga oshiriladi. Uch metrli radiusda vaqtincha to'xtashdan so'ng o'yinni qayta boshlash uchun "munozarali to'p" o'yin to'xtatilgan payt to'pning joylashgan joyiga eng yaqin

bo'lgan joyda, darvozadan 3 m masofada o'ynaladi.

O'yinda va o'yindan tashqarida to'p

FIFA qoidalariga muvofiq. To'p o'yinda emas. To'p, agar u darvoza chizig'ini yoki yon chiziqni to'liq kesib o'tgan bo'lsa - yerda yoki havoda; o'yin hakam tomonidan to'xtatildi

O'yinda to'p. Qolgan vaqt davomida to'p o'yinda. shu jumladan: u darvoza ustunidan, to'siq chizig'idan yoki nishon bilan urilib, maydonda qolganda; uni hakam yoki maydondagi hakam yordamchisi tepib yuboradi.

Golni aniqlash

FIFA qoidalariga muvofiq.

Agar to'p darvoza chizig'ini ustunlar orasidan va ustunlar oralig'ini to'liq kesib o'tgan bo'lsa, gol urgan jamoa o'yin qoidalarini buzmasa, to'p gol deb hisoblanadi.

G'olib jamoa. O'yin davomida ko'proq gol urgan jamoa g'olib deb hisoblanadi. Agar ikkala jamoa ham teng miqdordagi gol ursa yoki bitta gol urilmasa, o'yin durang bilan yakunlanadi.

3.2. 7x7 futbolda qoida buzilishi va o'yinchilarga jarima belgilash holatlari

"O'yindan tashqari holat"

7x 7 futbolda "o'yindan tashqari holat" qoidasi qo'llanilmaydi.

FIFA qoidalariga muvofiq. Taqiqlangan usullardan foydalanish va nomuvofiq xatti-harakatlar natijasida qoidalarni buzish quyidagicha jazolanadi:

Erkin zarba. Jarima zarbasini amalga oshirish huquqi raqib jamoaga quyidagi oltita qoidabuzarliklarni sodir etgan taqdirda beriladi, agar hakam o'z harakatlarini beparvo, ehtiyotsiz yoki haddan tashqari jismoniy tajovuzkor deb hisoblasa: raqibni tepish yoki raqibni tepishga urinish; qadam yoki raqibni jarohatlashga urinishi; raqibga sakrash; raqibning hujumi; raqibni qo'l bilan urish; raqibni itarish.

Erkin zarbani amalga oshirish huquqi raqib jamoaga ham beriladi, agar o'yinchi quyidagi to'rtta qoidabuzarlikdan birini amalga oshirsa: to'pni raqibdan olib qo'yganda, u to'pga tegmasdan oldin unga tegadi; raqibni kechiktiradi; raqibga tupurish; Qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan jarima zarbasi olinadi.

9 metrli zarba. Yuqoridagi o'nta qoidabuzarlik uchun 9 metrli zarba to'pning turgan joyidan qat'i nazar, o'z darvozasi jarima maydonchasi ichida o'yinchi tomonidan sodir etilgan bo'lsa, lekin to'p bilan o'ynayotgan bo'lsa, beriladi.

Erkin zarba. Agar darvozabon o'z jarima maydonchasi ichida quyidagi beshta qoidabuzarlikdan birini amalga oshirsa, raqib jamoaga jarima to'pi tepish huquqi beriladi: to'pni o'z qo'li bilan boshqarib, u olti soniyadan ko'proq vaqt davomida to'pni ushlab turadi. qo'yib yuborishdan oldin; Bo'shatishdan keyin yana qo'llari bilan to'pga tegadi, lekin to'p boshqa hech qanday o'yinchiga tegmaydi; jamoadoshi unga atayin pas berganidan keyin to'pni qo'llari bilan tegsa; jamoadoshi tomonidan otilganidan so'ng darhol to'pni qo'llari bilan ushlaganida; ataylab vaqtni kechiktiradi. Agar o'yinchi hakamning fikriga ko'ra: xavfli o'ynasa; jarima zarbasi ham belgilanadi. raqibning o'sishini to'sib qo'yadi; darvozabon to'pni uning qo'lidan chiqarib yuborishiga xalaqit beradi; yuqorida 11-qoidada qayd etilmagan boshqa har qanday qonunbuzarliklarga yo'l qo'yiladi, buning uchun o'yinchi ogohlantirishi yoki maydondan chetlatilishi uchun o'yin to'xtatiladi. Qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan jarima zarbasi olinadi.

Ogohlantirish bilan jazolanadigan qoidabuzarliklar. Quyidagi yettita qoidabuzarlik bo'lgan taqdirda o'yinchi sariq kartochka bilan ogohlantirish oladi: sportchiga xos bo'lmagan xatti-harakat; sudyaning qarori bilan norozilikni (so'z yoki imo-ishora) namoyish qilish; o'yin qoidalarini muntazam ravishda buzish; o'yinni qayta boshlashni kechiktirish; o'yinni burchak, jarima zarbasi yoki jarima zarbasi bilan qayta boshlashda kerakli masofaga rioya qilmaslik; maydonga sudyaning ruxsatisiz kirish yoki qaytish; sudyaning ruxsatisiz maydondan ruxsatsiz chiqib ketish.

Buzilishlar olib tashlash bilan jazolanadi. Agar futbolchi quyidagi yettita qoidabuzarliklarni sodir etgan bo'lsa, qizil kartochka bilan maydondan chetlatiladi: o'yin qoidalarini jiddiy buzish; tajovuzkor

xatti-harakatlar; raqibga yoki boshqa har qanday kishiga tupurish; qasddan qo'l bilan o'ynash. bu raqibga gol urish yoki aniq gol urish imkoniyatidan mahrum qilish (bu o'z jarima maydoni ichida darvozabonga taaluqli emas); raqibni erkin, jarima zarbasi yoki 9 metrli jarima zarbasi bilan jazolanadigan gol bilan aniq imkoniyatdan mahrum qilish; haqoratomuz, haqoratli yoki odobsiz so'zlardan foydalanadi; o'sha o'yin davomida ikkinchi ogohlantirish.

Olib tashlash muddati. : O'yin davomida olib tashlangan o'yinchi endi o'yinni davom ettira olmaydi. Jamoa ozchilikda 10 daqiqa o'ynaydi. Bu vaqtdan keyin jamoa to'liq kuch bilan o'yinni davom ettiradi. 1-bo'limda tugamagan 10 daqiqalik o'chirish vaqtining ikkinchi qismi, 2-taymda tugamagan jarima vaqti qo'shimcha vaqtga o'tkaziladi. Ro'yxatni to'ldirish uchun jamoa hakamdan ruxsat olishi kerak (o'yin to'xtatilgan paytda ixtiyoriy. Agar jamoada o'rinbosarlar bo'lmasa, jamoa o'yinni ozchilikda davom ettiradi.

Jarima maydonchasi ichida jarima maydonchasi ichida yoki jarima zarbasi. Himoyachilar tomonidan amalga oshirilgan penalti yoki jarima zarbasi: raqib jamoaning barcha o'yinchilari to'pdan kamida 7 m masofada joylashgan; raqib jamoaning barcha o'yinchilari to'pni o'yinga tushgunga qadar jarima maydonchasi tashqarisida bo'lishadi; to'p jarima maydonchasidan chiqib ketganda o'yinda hisobga olinadi; Darvoza maydonida amalga oshirilishi kerak bo'lgan jarima yoki jarima zarbasi uning istalgan nuqtasidan amalga oshiriladi. Hujum qiluvchi jamoa tomonidan amalga oshirilgan jarima zarbasi: raqib jamoaning barcha o'yinchilari to'pni o'yin boshlanishiga qadar kamida 8 m masofada joylashadilar, agar o'yinchilar o'z darvozalari orasidagi chiziqda bo'lishmasa; to'p urilganda va u harakatda bo'lganda o'ylanadi; Darvoza maydonida amalga oshirilgan jarima zarbasi darvozadan 3 m masofada, qoidabuzarlikka yaqin bo'lgan joyda amalga oshiriladi.

Jarima maydonchasi tashqarisida jarima zarbasi yoki jarima zarbasi. Qarama-qarshi jamoaning barcha o'yinchilari to'pdan o'yinga kirgunga qadar kamida 7 m masofada joylashgan; to'p urilganda va u harakatda bo'lsa; jarima yoki jarima zarbasi qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan olinadi.

Qoida buzilishlar va jarimalar

Agar jarima zarbasi yoki jarima zarbasi paytida raqiblardan biri to'pga ruxsat etilgan masofadan yaqinroq bo'lsa, zarba takrorlanadi.

Himoyachilar tomonidan jarima zarbasi yoki jarima maydonchasi ichida to'p to'pni o'z jarima maydonchasidan chiqarib yubormasa, zarba takrorlanadi.

Maydon egasi tomonidan belgilangan jarima va jarima zarbasi. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, zarbani amalga oshirgan o'yinchi to'pni boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin ikkinchi marta (qo'llari bilan emas) tegsa: raqib jamoa buzilish sodir bo'lgan joydan olinib, to'pni tepish huquqini oladi. Agar to'p o'yinga kirgandan keyin, zarba beruvchi to'p boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin o'yinchi to'pni ataylab qo'li bilan o'ynaydi: raqib jamoa qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan jarima to'pini olish huquqini oladi; agar qoidabuzarlik zarbani amalga oshirayotgan jamoaning jarima maydonchasi ichida sodir bo'lsa, 9 metrli zarba beriladi.

Darvozabon tomonidan kiritilgan aniq zarba. Agar to'p o'yinga kirgandan keyin, darvozabon to'pni boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin (qo'llari bilan emas) to'pga tegsa: raqib jamoa qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan jarima to'pini olish huquqiga ega. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, darvozabon to'pni boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin qo'lini bila turib o'ynaydi:

Agar raqib jarima maydonchasi tashqarisida jarima maydonchasi tashqarisida bo'lsa, raqib jamoa jarima to'pidan foydalanish huquqiga ega; zarba buzilish sodir bo'lgan joydan olinadi; Agar raqib jarima maydonchasi ichida bo'lsa, raqib jamoa jarima zarbasidan foydalanish huquqiga ega; tepish qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan olinadi.

9 metrli zarba to'pni o'ynab turgan paytda o'z jarima maydonchasi ichida jarima zarbasi bilan jazolanadigan o'nta huquqbuzarlikdan bittasini amalga oshirgan jamoaga beriladi. 9 metrli jarima to'pidan urilgan gol hisobni ochadi. Asosiy yoki qo'shimcha vaqtning har bir yarmi oxirida 9 metrli zarbani bajarish uchun vaqt qo'shiladi.

To'p va o'yinchilarning joylashuvi. To'p 9 metrli belgiga o'rnatiladi. To'pni amalga oshiradigan o'yinchi to'g'ri aniqlangan. Himoyalayotgan jamoaning darvozaboni raqib to'pga tekkuncha darvoza

ustunlari o'rtasida darvoza chizig'ida qoladi. Raqib 9 metrli zarbani amalga oshirayotganda o'yinchilar jarima maydonchasi tashqarisida turishlari kerak, qachonki raqib to'pga tegadi o'yinga kiritadi shundagina to'pga egalik qilish uchun harakatlanishi mumkin. Ungacha 9 metrli belgining orqasida jarima maydonchasi tashqarisida turishlari kerak.

Sudya O'yinchilar ushbu Qoidaga muvofiq pozitsiyalarni egallamagunlariga qadar hakam 9 metrli zarbani amalga oshirish uchun signal bermaydi. Hakam 9 metrli zarbani tugatish to'g'risida qaror qabul qildi.

To'pni bajarish tartibi: 9 metrli zarbani amalga oshirgan o'yinchi to'pni oldinga tepib yo'naltiradi; to'p boshqa o'yinchiga tegmaguncha to'pga bir necha marta tegmasdan; to'p urilganda va u oldingaga oshirib o'ynaydi. O'yinning odatdagi vaqtida 9 metrli zarbani olganda yoki birinchi bo'lim oxirida yoki asosiy vaqtning oxirida 9 metrli zarbani ishlab olsa yoki takrorlash uchun vaqt qo'shilsa, darvoza ustunlari orasidan, ustunlar orasidagi chiziqni to'liq kesib o'tsa gol hisoblanadi.

Erkin zarba

FIFA qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi, raqib jamoa o'yinchilarining pozitsiyasidan tashqari, to'pdan kamida 7 m masofada joylashgan bo'lishi kerak.

Jarima

FIFA qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi.

Maydon o'yinchisi tomonidan yuzni yopish. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, to'p tashlashni amalga oshirgan o'yinchi to'pni boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin (qo'llari bilan emas) to'pga tegsa, qarama-qarshi jamoaga qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan erkin zarba berish huquqi beriladi. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, to'p tashlash o'yinchisi to'p boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin qo'lini bila turib o'ynasa: raqib jamoaga qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan jarima zarbasi berish huquqi beriladi; 9 metrli jarima zarbasi to'p tashlashni amalga oshirayotgan o'yinchining jarima

maydonchasi ichida sodir bo'lsa, amalga oshiriladi.

Darvozabon tomonidan qilingan qoidabuzarlik. Agar to'p o'yin-ga kirgandan so'ng, darvozabon to'pni boshqa o'yinchiga tegmas-dan oldin qo'li bila turib o'ynasa: raqib jamoa jarima maydonchasi tashqarisida bo'lsa, raqib jamoa jarima maydonchasi ichida jarima maydonchasi tashqarisida bo'lsa, to'p tepish huquqi buzilgan joydan olinadi; Qarama-qarshi jamoaga jarima zarbasi darvozabon jarima maydonchasi ichida bo'lsa, jarima zarbasi tepilgan joydan olinadi.

Agar raqib o'yinchining odobsiz qabul qilinishi bilan diqqatni chalg'itsa yoki sportchiga xos bo'lmagan harakati uchun ogohlanti-rish olishiga yo'l qo'ymasa, unga sariq kartochka ko'rsatiladi.

Ushbu Qoidalarning boshqa har qanday buzilishi uchun raqib otish raqib jamoaning o'yinchisi tomonidan amalga oshiriladi.

To'pni tashlash

FIFA qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi, faqat o'yinchi to'pni o'yinga aylantirishi mumkin. Shu bilan birga, to'p sportchining qo'lidan tushgandan so'ng darhol o'yin maydonida yerga tegishi kerak.

Gol urish Gol urish - o'yinni davom ettirishning bir usuli. To'g'ridan-to'g'ri to'p tepish natijasida urilgan gol hisobga olinadi, ammo u raqib jamoa tomonidan kiritilgan bo'lsa.

To'p darvoza chizig'ini yerga yoki havoda to'liq kesib o'tganida, hujum qiluvchi jamoaning o'yinchisiga oxirgi marta tegsa, beriladi, lekin agar 10-qoidaga muvofiq, gol urilmagan bo'lsa.

Gol urish tartibida. Darvozani 3 m masofada turib, maydon-ning istalgan nuqtasidan himoyalalanayotgan jamoaning o'yinchisi zarba beradi. To'p o'yinga tushguncha raqiblar jarima maydonchasi tashqarisida qoladilar. To'pni amalga oshirgan o'yinchi to'p boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin to'pni qaytara olmaydi. To'p to'g'ri-dan-to'g'ri jarima maydonchasi tashqarisiga urilganda o'ynaydi.

Qoida buzilishlar va jarimalar. Agar to'p darvoza zarbasidan keyin jarima maydonchasini tark etmasa, zarba takrorlanadi

O'yin zarbasi darvozabon tomonidan amalga oshirildi. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, zarbani amalga oshirgan o'yinchi to'pni boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin (qo'llari bilan emas) to'pga

tegsa, raqib jamoa qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan jarima to'pini olish huquqiga ega. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, zarbani amalga oshirgan o'yinchi boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin qasddan to'pni qo'li bilan o'ynasa: raqib jamoa jarima maydonidan jarima to'pini olish huquqini oladi; agar qoidabuzarlik zarbani olgan o'yinchining jarima maydonchasi ichida bo'lsa, 9 metrli zarba beriladi.

Darvozabon tomonidan kiritilgan gol. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, darvozabon to'pni boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin ikkinchi marta (qo'llari bilan emas) to'pga tegsa, raqib jamoa qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan jarima to'pini olish huquqiga ega. Agar to'p o'yinga kirgandan so'ng, darvozabon to'p boshqa o'yinchiga tegmasdan oldin qo'lini bila turib o'ynaydi: agar qoidabuzarlik darvozabon jarima maydonchasi tashqarisida bo'lsa, raqib jamoa jarima maydonidan jarima to'pini olish huquqiga ega; Agar qoidabuzarlik darvozabonning jarima maydonchasi ichida sodir bo'lsa, raqib jamoa jarima maydonchasi ichida jarima maydonchasi ichiga tepilgan to'pni olish huquqini oladi.

Ushbu Qoidalarning boshqa har qanday buzilishi uchun zarba takrorlanadi.

Burchak zarbasi

Bu raqib burchak to'pini amalga oshirishda futbolchi kamida 7 m masofada bo'lishi kerak.

Jamoa bilan aloqa qilish

Har bir musobaqa boshida jamoa ro'yxati taqdim etilishi kerak.

Musobaqada ishtirok etish uchun faqat jamoa ro'yxatida paydo bo'lgan va raqobat boshida roziligini olgan futbolchilar bo'lishi mumkin. Jamoa ro'yxati o'n ikki (12) kishidan ortiq bo'lishi mumkin emas. Jamoaning boshlang'ich jamoasi har bir o'yin oldidan texnik xodim yoki katta hakam nazoratidan o'tiladi.

Texnik maydon

Qo'shimcha o'yinchilar, murabbiy va jamoaga aloqador boshqa shaxslar belgilangan texnik hududda bo'lishi va o'zlarini to'g'ri tutishlari va mas'uliyatli bo'lishi kerak.

Muxlislar va boshqa kishilar. Ularning barchasi maydon bilan chegaradosh chiziqlardan kamida 2 m masofada yoki musobaqa qoidalari yoki stadionning talablarida nazarda tutilgan masofada joylashgan bo'lishi kerak.

Xavfsizlik. O'yinchi o'ziga yoki boshqa o'yinchiga xavf tug'diradigan narsalarni (shu jumladan zargarlik buyumlarini) taqib olmasligi kerak.

Qoida buzishlar va jazolar. Ushbu qoida buzilgan taqdirda: hakam o'yinni to'xtatganda tegishli o'yinchiga o'z jihozlarini olib kelish uchun maydonni tark etishni taklif qiladi. Hakamning iltimosiga binoan o'z jihozlarini qo'yish uchun maydonni tark etgan o'yinchi hakamning ruxsatisiz maydonga qaytolmaydi; o'yinchiga maydonga qaytishga ruxsat berishdan oldin, hakam o'yinchining jihozlarini tekshiradi; to'p o'yinchidan tashqarida bo'lganida o'yinchi maydonga yana kirishi mumkin. Ushbu qoidalarni buzganligi sababli maydonni tark etishga taklif qilingan va hakamning ruxsatisiz maydonga kirgan (yoki qaytib kelgan) o'yinchi sariq kartochka bilan ogohlantirish oladi.

3.3. Tanlov formati va ballarni hisoblash

CP-ISRA futbol qo'mitasi musobaqaning tashkiliy qo'mitasi bilan birgalikda har bir musobaqaning tafsilotlarini, masalan, raqobatlashadigan jamoalar soni va musobaqa formatini aniqlash kabi omillarni hisobga olgan holda belgilaydi. Tanlov formati qur'a tashlash yoki reyting tizimi yordamida bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, CP-ISRA futbol qo'mitasi ishtirok etuvchi jamoalarning geografik joylashuvini hisobga olish huquqini o'zida saqlab qoladi. CP-ISRA futbol qo'mitasi yakuniy qaror qabul qilish uchun javobgardir.

Musobaqalar guruhli tizimi bo'yicha o'tkazilishi mumkin.

Guruhlarda musobaqalar:

Ligada bo'lgani kabi o'yinlarni o'tkazish tizimi, har bir jamoa ushbu guruhdagi har bir jamoa bilan bitta o'yin o'ynaydi. Ballar quyidagicha baholanadi: g'alaba uchun - 3 ball, durang uchun - 1 ball, mag'lubiyat uchun - 0 ball.

- Guruh yoki ligada g'olib quyidagicha aniqlanishi kerak:
- guruhdagi barcha o'yinlarda olingan eng ko'p ballar;
- guruhdagi barcha o'yinlarda gol urgan farqi;
- guruhdagi barcha o'yinlarda eng ko'p gol urilgan.
- Agar ikki yoki undan ortiq jamoa yuqorida ko'rsatilgan barcha mezonlarga teng bo'lsa, yakuniy joy quyidagicha aniqlanadi:

- ushbu jamoalar ishtirok etgan barcha guruh o'yinlarida olingan eng ko'p ballar bo'yicha;

- ushbu jamoalar o'rtasidagi barcha guruh o'yinlarida gol urgan farqi;

- ushbu jamoalar o'rtasidagi barcha guruh o'yinlarida eng ko'p gol urgan;

- agar durang hali ham saqlanib qolinsa, unda tanlov g'olibi FIFA qoidalariga muvofiq amalga oshiriladigan penalti bo'yicha belgilanadi.

- Agar guruhdagi dastlabki o'yinlar tugaganidan keyin ikkita jamoa teng mavqega ega bo'lsa, ular penalti musobaqasida ishtirok etishlari kerak.

- bosh hakam penalti kim birinchi tepishni qura tashlash yo'li bilan belgilaydi. Bu FIFA qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi. Jamoa ro'yxatidan unda ishtirok etish huquqiga ega bo'lgan yetti nafar futbolchi tayinlanadi. Ro'yxatga bitta C5 yoki C6 sinf o'yinchi va maksimal ikkita C8 sinf o'yinchi kirishi kerak.

- Barcha musobaqalarda bitta o'yinda jamoaga hisoblangan maksimal gol soni 10 ta bo'lishi kerak.

- Chorak finallar:

Agar musobaqalar to'rtta guruhda o'tkazilsa:

A guruhi g'olibi B guruhida ikkinchi o'rinni egalladi - 1 g'olibi.

B guruhi g'olibi A guruhida ikkinchi o'rinni-2 g'olibi bilan o'ynaydi.

Guruh g'olibi S guruhida ikkinchi o'rinni egalladi - 3 g'olibi.

Guruh g'olibi C guruhida ikkinchi o'rinni egalladi - 4 g'olibi.

- Yarim final: ikki guruhdagi o'yin tizimida har bir guruhda g'olib bo'lgan jamoa boshqa guruhda ikkinchi o'rinni egallagan jamoa bilan o'ynaydi.

- Yarim final: to'rt guruhli o'yin tizimi bilan g'oliblar bir-biri bilan o'ynashadi:

1 g'olibi 3 g'olibi bilan o'ynaydi.

2 g'olibi 4 g'olibi bilan o'ynaydi.

- Finallar: ikkala yarim finalda g'olib bo'lgan jamoalar oltin yoki kumush medal uchun o'ynashadi.

- Yarim final o'yinlarida mag'lubiyatga uchragan jamoalar bir-birlari bilan bronza medalini qo'lga kiritadilar.

Qo'shimcha vaqt

- Agar guruhda yoki finalda o'yin oxirida hisob teng bo'lsa, qo'shimcha vaqtning ikki (2) davri 10 daqiqa beriladi.

- Qo'shimcha vaqtdan so'ng hisob teng bo'lib qolsa, g'olib penalti urishdagi musobaqa natijalari bo'yicha FIFA qoidalariga muvofiq aniqlanadi.

- Intizom

- Musobaqa davomida ikkita (2) ogohlantirish (sariq kartochka) yoki qizil kartochka olgan har qanday futbolchi o'z jamoasining keyingi o'yinini avtomatik ravishda o'tkazib yuboradi.

- Har qanday o'yinda ikkita (2) qizil kartochka olgan har qanday o'yinchi turnirda ishtirok etishdan chetlatiladi.

- Kartalar turnirning barcha bosqichlarida amal qiladi.

- Musobaqaning tashkiliy qo'mitasi o'yin oldidan va undan keyin yomon xatti-harakatlar sodir bo'lgan taqdirda keyingi jazo choralari qo'llash vakolatiga ega.

Apellyatsiya sudi

- Qo'mita (hakamlar hay'ati) yuqorida qayd etilgan qoidalar bilan bog'liq bo'lmagan intizomiy va texnik norozilik namoyishlari bilan shug'ullanishi kerak. Qo'mita (A) CP-ISRA vakili, (b) tashkiliy qo'mita vakili va (v) tayinlangan bosh hakam yoki uning vakilidan iborat. Qo'mita a'zolari norozilikka uchragan partiya bilan hech

qanday aloqasi yo'q, hakamlar hay'atiga murojaat qilgan qarorga hech qanday aloqasi bo'lmasligi va har qanday haqiqiy yoki qabul qilingan noto'g'ri yoki kelishmovchiliklardan ozod bo'lishi kerak.

- Qo'mita intizom va apellyatsiya bo'yicha CP-ISRA siyosatida belgilangan tartib-qoidalariga rioya qilishi kerak, ammo u tanlov davomida masalani hal qilish jarayonining vaqtini qisqartirishi mumkin. Uning qarori yakuniy bo'ladi.

Nazorat savollari

1. Yordamchi hakam huquq va majburiyatlari haqida ma'lumot bering?

2. 7x7 futbolda qoida buzilishi va o'yinchilarga jarima belgilash holatlari haqida tushuncha bering?

3. Hakamning huquq va majburiyatlari haqida ma'lumot bering?

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Artikov A.A. Futbolchilarning pressing taktik harakanlari taxlili. O'quv-uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2013y. 67 bet.

2. Kurbanov O.A. Sovershenstvovanie tochnosti peredach i udarov myacha golovoy yunix futbolistov, Uchebnoe posobie. T. UzGIFK. 2007 g. 112 s.

3. Nurimov R.I., Abidov Sh.U., Nurimov Z.R., Davletmuratov S.R. Sport va milliy o'yinlar (Futbol) Darslik. «ITA-PRESS». Toshkent. 2015. 180 bet

4. Спортивные игры: техника, тактика, методика обучения. Учебное пособие для профессиональных колледжей /Под общей редакцией Л.Р.Айрапетьянца. - Т.: ILM ZIYO , 2012. 296с.

IV-BOB. 7X7 FUTBOL SPORT TURI QOIDALARIGA QO'SHIMCHA

4.1. 7x7 futbol sport turida imkoniyati cheklangan shaxslarning ishtiroki

O'yinda ishtirok etish huquqiga kimlar ega?

CP-ISRA miya shikastlanishi bilan bog'liq, shikast miya shikastlanishi yoki Paresis ta'siriga ega bo'lgan shaxslarga sport bilan shug'ullanish imkoniyatini beradi, ularning nevrologik kasalliklari darajasi sport bilan shug'ullanish va ishtirok etish qobiliyatini cheklaydi.

CP-ISRA bunday kasalliklarga chalingan sportchilar uchun teng musobaqalarda ishtirok etish uchun adolatli shart-sharoitlarni yaratadi.

Miya yarim palsi-bu miya tuzilmalarining turli sabablarga ko'ra harakatlarni muvofiqlashtirishning buzilishi, shuningdek, muvozanatni saqlab qolish va harakatlarni amalga oshirish vaqtida kuchaygan mushaklarning qisqarishi va kuchi bilan birga bo'lgan siqilish jarayonidir.

Markaziy miya shikastlanishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin:

- sezuvchanlik yetishmasligi;
- ko'rish va eshitish muammolari;
- yurak xurujlari;
- nutq muammolari;
- harakatlarning sustligi.

Miya falaji, travmatik miya zarari, Paresis yoki shunga o'xshash kasalliklar: musobaqada ishtirok etish huquqiga ega shaxslar, masalan, vosita disfunktsiyasi bilan miya tuzilmalari tashxis bo'lishi kerak.

Sport va texnik qo'mitaning (STC) ixtiyoriga ko'ra, CP-ISRA dasturida ishtirok etish huquqi miya shikastlanishidan farq qiluvchi kasalliklar tufayli vosita nazorati muammolari bo'lgan shaxslarga ega bo'lishi mumkin. Keyinchalik tushuntirish uchun siz CP-ISRA asosiy klassifikatoriga murojaat qilishingiz kerak.

Sportchi CP-ISRA musobaqalarida ishtirok etish huquqiga ega

emas, agar uning kasalligi faqat batafsil nevrologik tekshiruvda aniqlanishi mumkin bo'lsa va tasniflash vaqtida funksiyaning buzilishi aniqlanmaydi va sport mashqlarini bajarishga ta'sir qilmaydi.

Xalqaro musobaqalarda ishtirok etish huquqiga ega bo'lganlar yanvar oyining birinchi holatiga ko'ra 15 yoki undan yuqori yoshdagi bo'lishi kerak. Istisno-suzish va yoshlar musobaqalarda.

Musobaqalarda ishtirok etish huquqini aniqlash uchun eslatmalar.

Falaj va Miya yarim palsi. Falajni buzgan yoki miyaga zarar etkazgan shaxs CP-ISRA sport tadbirlarida ishtirok etishi mumkin. Olingan miya shikastlanishi dastlabki zarardan keyingi dastlabki to'rt yil ichida majburiy yillik tekshirishni talab qiladi. Bu SR-G8KA klassifikatorlari guruhining ixtiyoriga ko'ra.

Hujumlar. Miya shikastlanishi og'rigan bemorlar sport tadbirlarida ishtirok etishlari mumkin CP-ISRA ularning holati nazorat ostida bo'lishi sharti bilan. Hujum miya shikastlanishi bilan bog'liq yoki miya shikastlanishining natijasi bo'lishi kerak.

Orqa Bifid. Orqa Bifid tashxisi qo'yilgan shaxslar, agar ular miya tabiatining vosita disfunktsiyasini tasdiqlamasa, CP-ISRA sport tadbirlarida ishtirok etish huquqiga ega emaslar. Bifidga chalingan shaxslar nogironlar uchun boshqa xalqaro sport tashkilotlari tomonidan o'tkaziladigan sport musobaqalarida ishtirok etish huquqiga ega.

Intellektual buzilishlar. Aqlli naru-tikuvli vosita disfunktsiyasiga ega bo'lmagan ta'lim muammolari bo'lgan shaxslar CP-ISRA musobaqalarida ishtirok etish huquqiga ega emaslar.

Nogironlik. Miya kelib chiqishi motor disfunktsiyasi bilan bog'liq emas artrogripozis, osteogenezis imperfekti, miyopati, yoki nogironlik bilan kasallangan shaxslar, maxsus sinf Boche raqobat sportchilar bundan mustasno, sport faoliyati CP-ISRA ishtirok etish huquqiga ega emas.

Turli xil sport turlari (masalan, Paralimpiya o'yinlari, jahon chempionatlari yoki mintaqalar) bilan shug'ullanadigan sportchilar ko'plab sport turlari bo'yicha, SR-G8K musobaqalarida ishtirok etish huquqiga ega bo'lgan sportchilar boshqa xalqaro nogironlar sport tashkiloti (masalan, IBSA, INAS-FID, IWAS) tomonidan o'tkaziladigan musobaqalarda qatnasha olmaydi.

CP-ISRA sport-texnik qo'mitasi yuqorida ko'rsatilgan mezonlardan har birini ayrim sport turlari yoki umuman xalqaro sport harakat-

laridagi o'zgarishlar munosabati bilan musobaqalarda ishtirok etish huquqini o'zgartirish huquqini o'zida saqlab qoladi.

Sportchilarning umumiy tasnifi

Tasniflashning maqsadi.

CP-ISRA tasniflash tizimi miya yarim palsi va boshqa kasalliklar turli xil chuqurlikdagi miya shikastlanishining natijasidir. Tasniflash teng boshlang'ich ma'lumotlarga ega bo'lgan sportchilar uchun raqobat qilish imkoniyatini yaratish, sportchilarni nevrologik kasallikning chuqurligi tufayli potentsial muvaffaqiyatlardan xalos bo'lishiga yo'l qo'ymaslik maqsadida amalga oshiriladi. Tasniflash vazifasi sport muvaffaqiyatining sportchining ta'limiga, uning mahorat darajasiga, iste'dod va raqobat tajribasiga bog'liqligini isbotlashdir, bu uning nevrologik xususiyatlariga emas. Tasniflash tizimi sportchining nevrologik funktsiyasining toifasini belgilaydi, chunki u sport bilan shug'ullanadi, unga o'xshash nevrologik kasalliklarga ega bo'lganlar bilan raqobat qilish imkoniyatini beradi.

Milliy tasniflash

CP-ISRA sport tadbirlarida ishtirok etish huquqiga ega bo'lgan barcha sportchilar dastlab o'z milliy Federatsiyasida tasniflanishi kerak. Tasniflash tasnifning tavsifida belgilangan tartibga muvofiq amalga oshirilishi kerak. Milliy klassifikatorlar CP-ISRA kirish kurslarida o'qitilishi tavsiya etiladi.

Milliy klassifikatorlar STC CP-ISRA ga murojaat qilishlari kerak, agar ular tasniflash uchun maslahat yoki yo'l-yo'riq kerak bo'lsa.

Xalqaro klassifikatorlar guruhi.

Xalqaro tasniflash shifokor, fizik-terapevt va sport mutaxassisi bo'lgan akkreditatsiyalangan va tayinlangan CP-ISRA ko'p tarmoqli guruh tomonidan amalga oshirilishi kerak.

Agar uning ishida yoki noroziliklarni ko'rib chiqishda butun guruh to'liq ishtirok etmasa, tasniflash haqiqiy deb topilmaydi.

Klassifikatorlar guruhi shifokor, fizik-terapevt va sport bo'yicha

mutaxassisdan iborat:

- Tasnifi

Miya shikastlanishi va falaj (odatda fizyoterapist, ortoped-jarroh yoki rehabilitolog) haqida aniq ma'lumotga ega bo'lgan shifokor. Shifokor sportchida nevrologik kasallikning xarakterini va u bilan bog'liq boshqa kasalliklarni aniqlaydi. Guruhning ishida shifokorning ishtiroki, ayniqsa, tashxis aniq bo'lmagan hollarda sportchining qabul qilinishini aniqlash uchun juda muhimdir.

- Fizioterapevt miya yarim palsi, shikast miya shikastlanishi va falajning klinik ko'rinishlarini bilishi kerak. Reflekslarning rivojlanishi, statik va dinamik muvozanat va unga bog'liq reaksiyalarning tafsilotlarini, shuningdek, mushaklarning ohangini, kuchini va umumiy harakatlanish oralig'ini o'lchashni tushunishi kerak.

- Sport mutaxassisi Miya shikastlanishi va falaji bo'lgan sportchilar uchun sport bilan tanish bo'lishi kerak. Sportchini ushbu sport turidagi sport qobiliyatlari va jismoniy qobiliyatlari haqidagi bilimlari bilan baholashda guruhni to'ldiradi va o'ziga xos dinamik testlarni qo'llash orqali kasallik tekshiruvini va sportdagi potentsial yutuqlar o'rtasida jonli aloqani ta'minlaydi.

Birgalikda ishlash, klassifikatorlar guruhi ishtirokchilari, iloji bo'lsa, sportda tasniflashga olib keladigan kasallikning keng qamrovli tahlilini o'tkazish qiyin vazifani eng yaxshi hal qilishadi.

Sportchining tasnifi

Barcha sportchilar klassifikatorlar guruhi tomonidan to'liq baholash uchun tayyorlanishi va ular bilan birga quyidagilarni olishlari kerak:

- Tegishli sport kiyimlarni olish kerak.

- Sportchi tasniflashdan oldin qizdirish va sport mashqlarini bajarishga tayyor bo'lishi kerak.

- Sportchi barcha kerakli sport uskunalari yoki jihozlariga ega bo'lishi kerak (masalan, sport aravachasi yoki otish uchun ramka, belbog ' raqobat vaqtida ishlatilishi kerak, sport poyabzali ishlatilganda va hokazo).

- Identifikatsiyalash uchun sportchi pasportni taqdim etishi kerak. Pasportdagi ism sportchining ro'yxatdan o'tishi uchun rasmiy

nom bo'ladi. Ushbu nom kelajakda barcha sport tadbirlarida ishtirok etish uchun ro'yxatdan o'tishda har doim ishlatilishi kerak.

- Tasniflash vaqtida sportchi bir kishi bilan birga bo'lishi mumkin. Bu kishi sportchining buzilishi va u ishtirok etadigan sport turlari haqida bilishi kerak. Agar kerak bo'lsa, murabbiy sportchini klassifikatorlar bilan muloqot qilishda yordam so'rashi mumkin.

- Tasniflash jarayonida barcha sportchilar tasniflash uchun shartnoma shaklini imzolaydilar.

- Sportchi sport bilan shug'ullanadigan nogironlik, davolanish va operatsiyalar haqida barcha ma'lumotlarni tasniflovchi guruhga taqdim etishi kerak.

- Tasniflash kartasi uchun sportchining bitta fotosurati kerak.

Tasniflash jarayoni

CP-ISRA tadbirlarida raqobatlashadigan sportchilarga tasniflash toifasini (sinfini) aniqlash uchun javobgardir. Har bir sportchi uchun tegishli tasniflash toifasini (sinfini) aniqlash uchun ishlatiladigan jarayon "tasniflash" deb ataladi.

7x7 futbol sport turida musobaqa o'tkazish

Har bir musobaqa uchun CP-ISRA klassifikatorlarning ikkita guruhini - klassifikatorlar guruhini va katta klassifikatorlar guruhini tayinlaydi. Agar kerak bo'lsa, jahon chempionati va Paralimpiya o'yinlari kabi katta musobaqalarda ishlash uchun qo'shimcha guruhlar tayinlanadi. Klassifikatorlar guruhi a'zolari tasniflangan sportchi bilan yaqin munosabatlarga ega bo'lmashligi kerak, bu sportchiga tegishli apellyatsiya bo'yicha qaror qabul qilishda ishtirok etmasligi kerak va bu sportchiga tegishli har qanday haqiqiy yoki da'vo qilingan noto'g'ri yoki qarama-qarshiliklardan ozod bo'lishi kerak. Manfaaddor tomonlar o'rtasida ziddiyat yuzaga kelgan taqdirda, tasniflagichlar bu haqda tasniflovchi rahbarga xabar berishlari kerak.

Tasniflash o'tkaziladigan har bir musobaqada CP-ISRA klassifikatorlarning koordinatorini tayinlaydi.

Dastlabki va Sinov o'tgandan keyingi davrlar

Dastlabki davr	Sinovdan keyingi davr	Birinchi ko'rinishdan keyin
NS	CNS	KS
KS	CKS	PPS

NS-boshlang'ich maqomi

CNS-yangi raqobat holati

RS-tekshirish holati

PS, PPS - doimiy holat.

CP-ISRA tasnifiga (sinfiga) ega bo'lmagan sportchi "yangi raqobat holati" (CNS) maqomidagi musobaqalarda ishtirok etish uchun ro'yxatdan o'tishi kerak.

Doimiy maqomga ega bo'lmagan tasniflash (sinf) toifasiga ega bo'lmagan sportchi "raqobat tekshiruvi" (CRS) maqomida musobaqalarda ishtirok etish uchun ro'yxatdan o'tishi kerak.

CNS yoki CRS maqomidagi musobaqalarda ishtirok etish uchun ro'yxatdan o'tgan sportchilar tasniflagichlarning koordinatori tomonidan tasnifga o'tishga yo'naltiriladi.

Klassifikatorlar koordinatori musobaqalarda ishtirok etish uchun talab qilingan har bir jamoaga, musobaqalarda, tasniflash vaqtida va joyida tasniflanishi kerak bo'lgan sportchilarning yozma ro'yxatini taqdim etishi shart.

Nomlari tasniflash uchun ro'yxatda bo'lgan sportchilar har bir sportchi uchun tegishli tasniflash toifasini (sinf) aniqlash uchun musobaqa boshlanishidan oldin tasniflagichlar guruhi tomonidan tekshirilishi kerak.

Sportchining tasnifida individual tekshiruvdan tashqari, klassifikatorlar guruhi har bir sportchini mashg'ulot vaqtida va/yoki o'yin maydonida sportchining tasnifi (klassi) toifasini aniqlashdan oldin kuzatishi kerak.

Klassifikatorlar guruhi yarim finalning boshlanishidan (futbolda) oldin sportchining tasnifi (klassi) toifasini belgilashi kerak.

Agar klassifikatorlar guruhi sportchining minimal mezonlarga

javob bermasligini yoki sinfni aniqlash uchun tegishli tashxisga ega emasligini aniqlasa, bu holda sportchi CP-ISRA (EN holati) musobaqalarida ishtirok etish huquqiga ega emas. Agar klassifikatorlar guruhi sportchining maqomiga ega ekanligini aniqlasa, u avtomatik ravishda tasniflashni qayta ko'rib chiqish guruhi tomonidan tekshiriladi. Agar tasnifni qayta ko'rib chiqish guruhi sportchining maqomiga ega ekanligini tasdiqlasa, sportchiga musobaqadan oldin yo'l qo'yilmaydi.

Klassifikatorlar koordinatori har bir musobaqa tugaguniga qadar klassifikatorlar guruhlarini tomonidan tayinlangan tasnifning (sinf) har bir toifasini tasdiqlashi kerak.

Tasniflash kategoriyasi (sinf) tasniflashni qayta ko'rib chiqish guruhi tomonidan tasdiqlanganidan so'ng, klassifikatorlar koordinatori sportchiga tayinlangan tasniflash toifasini (sinf) qayd etadi va ushbu yozuvning yozma nusxalarini CP-ISRA va sportchiga o'tkazadi. Sportchi fotosurat va uning sinfidagi ma'lumotlar bilan tasniflash kartasini oladi. Agar karta yo'qolsa, to'lovni talab qiladigan almashtirish uchun STC kotibiga murojaat qilishingiz kerak.

Sportchining tasniflash toifasi (klassi) kamida ikki va maksimal uchta vakolatli CP-ISRA musobaqalarida bir xil tasniflash toifasini (sinf) olganidan so'ng doimiy bo'ladi.

Yechimlar.

Tasniflash bilan bog'liq barcha qarorlar (dastlabki, norozilik, apellyatsiya bo'yicha) ikki soat davomida sportchiga og'zaki ravishda xabar qilinadi va yozma ravishda CP-ISRA bosh ofisida saqlanadi.

Tasniflash kartasi sportchiga musobaqalarda beriladi yoki musobaqa tugagandan so'ng 20 kun ichida sportchiga tegishli bo'lgan milliy sport tashkiloti rahbariyatiga yuboriladi.

Tasniflash bo'yicha norozilik qayta ko'rib chiqish.

4.2. Imkoniyati cheklangan sportchilarni nazalogiya tasnifi bo'yicha noroziliklar kelib chiqish sabablari

Kim norozilik bildirishi yoki sinfni tekshirish haqidagi qarorni qayta ko'rib chiqishi mumkin? Milliy Paralimpiya qo'mitasi vakili yoki milliy Paralimpiya qo'mitasining bosh klassifikatori.

Agar sportchi mamlakat vakili tomonidan imzolangan bo'lsa, barcha a'zolik badallari mamlakat tomonidan to'liq to'langan bo'lsa, sportchi klassifiatorlar guruhining qaroriga qarshi norozilik bildirishi mumkin.

CP-ISRA a'zo mamlakat barcha a'zolik badallari to'liq mamlakat tomonidan to'lanadi sharti, boshqa a'zo mamlakatdan har qanday sportchi uchun belgilangan tasniflash (sinf) toifasiga qarshi norozilik mumkin.

STC CP-ISRA sportchining tasniflash (sinf) toifasini qayta ko'rib chiqishni talab qiladigan asosiy sabab bo'lsa, sportchining tasnifi (sinf) toifasini qayta ko'rib chiqishni e'lon qiladigan asosiy tasniflovchi tayinlaydi. Har qanday bunday sportchining raqobatbardoshlik maqomiga ega bo'lishiga ishonishadi. Asosiy tasniflovchi sportchining nomini tasniflash ishtirokchilari ro'yxatiga qo'shish va yuqorida aytib o'tilganidek, tasniflash jarayonini amalga oshirish uchun tasniflovchi koordinatorga ishora qiladi. Tasniflashni qayta ko'rib chiqish guruhi ma'lum bir sportchiga nisbatan norozilik yoki qayta ko'rib chiqish to'g'risida qaror qabul qilishda ishtirok etmagan va ushbu sportchiga tegishli boshqa har qanday haqiqiy yoki da'vo qilingan noto'g'ri yoki qarama-qarshiliklardan ozod bo'lgan sportchiga ma'lum bir munosabatga ega bo'lmagan tasniflagichlarni o'z ichiga olishi kerak. Guruh sportchining tasnifini (sinfini) belgilaydigan klassifikatorlar guruhiga qaraganda teng yoki undan yuqori darajadagi klassifikatorlarni o'z ichiga olishi kerak.

Sportchining norozilik qayta ko'rib chiqish holati.

Namoyish yoki qayta ko'rib chiqish mavzusi bo'lgan sportchi, norozilik qabul qilinmaguncha va quyida ko'rsatilganidek, qaror qabul qilingunga qadar musobaqalarda qatnasha olmaydi.

Norozilik davri.

Sportchi (yoki u vakili bo'lgan mamlakat) sportchiga qaror haqida xabar berganidan so'ng, 60 daqiqada tasniflash (sinf) toifasiga qarshi norozilik bildirishi mumkin.

A'zo davlat sportchining tasniflash (sinf) toifasini aniqlaganidan beri 60 daqiqadan so'ng yoki 60 daqiqadan so'ng boshqa a'zo davlat sportchisiga tegishli tasniflash qaroriga qarshi norozilik bildirishi mumkin.

Norozilik uchun sabablar.

Tasniflash qaroriga qarshi norozilik bildirish uchun maqbul sabablar quyidagilar:

- tibbiy sabab, masalan, sportchining funktsional pozitsiyalaridagi o'zgarish;

- sportchining natijalari yoki qobiliyatlari ushbu sportchining belgilangan tasnifiga (sinfiga) mos kelmaydi;

- tasnifni qayta ko'rib chiqish guruhi norozilikni ko'rib chiqish uchun yetarli deb hisoblagan boshqa sabablar.

Agar norozilik qabul qilinmasa:

- sportchi ikkita vakolatli CP-ISRA musobaqasida tasniflandi va har ikkala holatda ham uning tasniflash toifasi (sinf) bir xil deb topildi;

- sportchi tasnifni qayta ko'rib chiqish guruhi tomonidan tekshirildi va uning tasnifi (sinf) toifasi o'zgartirilmadi;

- sportchining tasnifi (klassi) toifasi avval va muvaffaqiyatsiz sinovdan o'tkazildi.

Norozilikning mazmuni.

Namoyish quyidagi talablarga javob berishi kerak:

- yozma ravishda bo'ling;

- ushbu sportchi haqida ma'lumotni o'z ichiga oladi;

- tibbiy hujjatlarni yoki ekspert xulosasini o'z ichiga oladi, tasnifni qayta ko'rib chiqish sababini tasdiqlaydi;

- norozilik bildirgan mamlakatning rasmiy vakili tomonidan imzolangan;

- musobaqa davomida saralash koordinatoriga yoki sport-texnika qo'mitasi rahbari CP-ISRA, agar norozilik musobaqalarda o'tkazilmasa, yuboriladi;

Norozilikni ko'rib chiqish.

Musobaqa paytida norozilik.

Norozilik bildirishnomasi olinganidan keyin 60 daqiqa ichida tasniflashni qayta ko'rib chiqish guruhi quyidagi tartib-qoidadan foydalanib, masalaning mohiyatini hal qilishi kerak:

- ko'rib chiqish begonalar ishtirokisiz og'zaki muhokama va baholash shaklida amalga oshirilishi kerak;

- taraflarga ko'rib chiqish to'g'risida 30 daqiqa xabarnoma beriladi, har bir ishtirokchi kamanda o'z vakilining eshitishiga yuborishi

mumkin;

- qayta ko'rib chiqish guruhining barcha uch ishtirokchisini tashkil etadi;

- qayta ko'rib chiqish guruhi bu jarayonda ishtirok etishi mumkinmi yoki yo'qmi deb qaror qiladi;

- qayta ko'rib chiqish guruhi 60 daqiqani mustaqil ravishda uzaytirishi mumkin;

- qayta ko'rib chiqish guruhi o'z qarorini 60 daqiqadan so'ng og'zaki ravishda sabablarini ko'rsatib berishi kerak. Yozma sabablar qaror qabul qilingandan so'ng 120 daqiqa ichida ko'rsatiladi.

Qayta ko'rib chiqish guruhi o'z ixtiyori bilan ushbu tartib-qoidalarni va vaqtni turnir yoki musobaqa davomida yuzaga keladigan noyob, shoshilinch yoki kutilmagan holatlarga moslashtirishi mumkin, chunki bu norozilik muhokamasi va qaror o'z vaqtida va adolatli tarzda qabul qilinishini ta'minlaydi.

Apellyatsiya.

Maqsad.

Murojaatlarni ko'rib chiqish siyosatining maqsadi tashqi huquqiy tartib-qoidalarga murojaat qilmasdan, CP-ISRA ichidagi masalalarni tez va qulay muhokama qilish imkonini berishdir.

Terminologiya.

Apellyatsiyalarni qo'llash siyosatida quyidagi atamalar muayyan ma'noga ega:

Kunlar-dam olish kunlari yoki dam olish kunlaridan qat'i nazar, barcha kunlarni bildiradi.

A'zo- CP-ISRA a'zolingining barcha toifalariga, shu jumladan, CP-ISRA faoliyatiga jalb qilingan shaxslarga yoki uning xodimlariga, shu jumladan, direktorlar, mansabdor shaxslar, murabbiylar, sportchilar, vakillar, ixtiyoriy yordamchilar, shaxsiy xizmatchilar, tibbiy va tez tibbiy yordam xodimlari, tasniflagichlar, xodimlar va ishtirokchilar.

Murojaatchi-qaror uchun apellyatsiya shikoyati bilan murojaat qilgan a'zoga murojaat qiladi.

Respondent-apellyatsiya tartibida qaror qabul qilish kerak bo'lgan organga murojaat qiladi.

Apellyatsiya doirasiga kiradigan masalalar.

CP-ISRA har qanday a'zosi, tasniflash bo'yicha protestlarni ko'rib chiqish guruhining qaroridan mamnun emas, bu qarorni apel-

lyatsiya qilish huquqiga ega, agar apellyatsiya uchun etarli sabablar mavjud bo'lsa.

Apellyatsiya berishning vaqtinchalik cheklovlari.

Qaror ustidan shikoyat istagan a'zolari, murojaat qilish, ularning niyati yozma xabarnoma yuborish qaror xabarnoma olingan kundan boshlab 10 kun bor, apellyatsiya sabablari, bu sabablarini tasdiqlovchi barcha dalillar, va qaytarib, sport va texnik qo'mitasi rahbariyati talablariga muvofiq.

10 kunlik muddat tugagandan so'ng apellyatsiya berishni istagan har qanday partiya talablarni bajarishdan ozod qilinadigan sabablarni tushuntirish uchun yozma ariza berishlari kerak.

10 kunlik muddatdan keyin kelib tushgan apellyatsiyani qabul qilish to'g'risidagi qaror Sport-texnika qo'mitasi rahbari yoki o'zi tayinlagan shaxs tomonidan qabul qilinadi.

Apellyatsiya uchun sabablar.

Har bir qarorga shikoyat qilish mumkin emas. Apellyatsiya berilishi mumkin bo'lgan qarorlar va ko'rib chiqiladigan apellyatsiyalar protsessual sabablarga ega bo'lishi kerak. Protsessual motivlar tasniflash qo'mitasi tomonidan qat'iy cheklangan:

-qaror qabul qilish vakolat yoki vakolatga ega emas, chunki CP-ISRA boshqaruv hujjatlarida belgilangan;

-Nizomda aks ettirilgan yoki CP-ISRA siyosati, shu jumladan tanlov siyosati tomonidan tasdiqlangan tartib-qoidalarni buzish so'dir bo'ldi;

- yoki qaror bosim ostida qabul qilindi.

Apellyatsiya tekshiruv.

O'zbekiston Respublikasi sport-texnika qo'mitasi (yoki tayinlangan shaxs) ning vakolatli agenti shikoyat qilish uchun tegishli sabablar siyosat va protseduralar talablariga javob beradimi yoki yo'qligini aniqlashi kerak.

Agar sabablarning yetishmasligi uchun apellyatsiyani ko'rib chiqishdan bosh tortsa, shikoyatchi ushbu qarorni sabablarini tushuntirib beradigan yozma ravishda xabardor qilishi kerak. Ushbu qaror faqat Sport va texnik qo'mita rahbari yoki tayinlangan shaxs tomonidan qabul qilinadi va shikoyat qilinishi mumkin emas.

Apellyatsiya guruhi.

Agar rahbar, Sport va texnik qo'mita yoki tayinlangan shaxs

apellyatsiya uchun sabablarning yetarliligidan qoniqsa, ular apellyatsiya shikoyati asl nusxasini olganidan so'ng 14 kun ichida apellyatsiya guruhini (bundan keyin "guruh" deb ataladi) quyidagi tarzda to'playdi: guruh apellyatsiya instantsiyasini qabul qilishda ishtirok etish bilan bog'liq bo'lmagan manfaatdor tomonlar bilan muhim munosabatlarga ega bo'lmagan va boshqa har qanday haqiqiy yoki da'vo qilingan noto'g'ri yoki Guruh sportchini tasniflash bo'yicha qaror qabul qilgan klassifikatorlar guruhiga qaraganda teng yoki undan yuqori darajadagi treninglarni o'z ichiga olishi kerak.

Guruh rahbari, Sport-texnika qo'mitasi yoki tayinlangan shaxs guruh a'zolari orasidan guruh raisini tayinlashi mumkin. Agar rahbar, Sport va texnik qo'mita yoki tayinlangan shaxs rais deb nomlanmasa, guruh a'zolari raisni o'zlari tanlaydi.

Dastlabki uchrashuv.

Guruh dastlabki yig'ilishda apellyatsiya holatini aniqlashi mumkin. Dastlabki uchrashuvda muhokama qilinadigan masalalar quyidagilardan iborat:

- apellyatsiya formati (hujjat bilan tekshirish, og'zaki muhokama qilish yoki ikkalasini ham birlashtirish);

- hujjatlarni almashish uchun vaqt;
- muhokama qilish uchun savollarni aniqlash;
- shikoyatni ko'rib chiqishda taqdim etilishi kerak bo'lgan dalillarni aniqlash;

- ko'rib chiqish tartibi;
- agar u og'zaki bo'lsa, muhokama qilinadigan joy;
- guvohlarni aniqlash;
- manfaatdor tomonlarni aniqlash;
- va shikoyatni tezlashtirishga yordam beradigan boshqa protsessual masalalar. Guruh ushbu dastlabki masalalarni guruh nomidan hal qilish uchun o'z raisiga vakolat berishi mumkin.

Ko'rib chiqish tartibi.

Agar guruh apellyatsiya shikoyatini og'zaki muhokama qilish orqali amalga oshirishga qaror qilsa, u guruh zarur deb hisoblagan tartib-qoidalarga muvofiq amalga oshirilishi kerak:

- munozara guruh tayinlanganidan boshlab 21 kun ichida o'tkaziladi;

- apellyatsiya va respondentga 10 kun davomida muhokama qil-

ingan sana, vaqt va joy haqida xabar beriladi;

- kворum guruhning barcha uch ishtirokchisini tashkil qiladi. Qarorlar ko'pchilik ovoz bilan qabul qilinadi, rais hal qiluvchi ovozga ega.

Agar guruh tomonidan qabul qilingan qaror boshqa tomonning manfaatlariga juda chuqur ta'sir qilishi mumkin bo'lsa, u ushbu siyosatga muvofiq unga berilgan huquq bo'yicha apellyatsiya berishga murojaat qilishi kerak, keyin bu partiya muhokama qilingan masala bo'yicha apellyatsiya berishga xizmat qiladi.

Har qanday partiya vakil yoki maslahatchi, shu jumladan yuridik maslahatchi bo'lishi mumkin.

Guruh, apellyatsiya muhokamasida boshqa biron ishtirok etishi mumkinligi haqida qaror qabul qilishi mumkin.

Iqtisodiy sarf-xarajatlar uchun guruh muhokamani o'tkazishi mumkin telefon orqali murojaat qilish konferentsiya orqali.

Apellyatsiyani hujjatli ko'rib chiqish tartibi.

Agar guruh apellyatsiya arizasini hujjatlashtirish orqali ko'rib chiqishga qaror qilsa, u shikoyatni ko'rib chiqish jarayonini tegishli deb hisoblagan tartib-qoidalar bilan boshqaradi: barcha tomonlarga guruhga yozma ariza berish, boshqa tomonlarning yozma arizalarini ko'rib chiqish va yozma rad etish va dalillarni taqdim etish imkoniyati beriladi; 3-bobda belgilangan qo'shimcha printsiplar va vaqt jadvallariga muvofiq.

Apellyatsiya qarorlari.

Apellyatsiya bo'yicha qaror qabul qilingandan so'ng 14 kun ichida guruh uni sabablarini ko'rsatgan holda yozma ravishda yuborishi kerak. Qaror quyidagi formatga javob berishi kerak:

- qaror qabul qilingan savol;
- savolning tarixi;
- faktlarni ro'yxatga olish;
- vakolatlar ko'rib chiqildi;
- qaror va qaror sabablari;

Qaror qabul qilishda, guruh bu masala bo'yicha dastlabki qarorni qabul qilganidan ko'ra ko'proq vakolatga ega emas.

Guruh qaror qabul qilishi mumkin: shikoyatni rad etish va qaror qabul qilinganligini tasdiqlash; yoki apellyatsiya berish va materialni yangi qaror qabul qilish uchun dastlabki qaror qabul qil-

gan shaxsga qaytarib yuborish; yoki apellyatsiya berish va qarorni o'zgartirish, lekin agar xato ro'y berganligi aniqlansa va bu xato noto'g'ri bajarilgan protsedura, vaqt yo'qligi yoki betaraflik etarli emasligi sababli dastlabki qarorni qabul qilganlar tomonidan; va tomonlarning har qanday qonuniy badallari va huquqiy xarajatlaridan tashqari, apellyatsiya shikoyatini ko'rib chiqish xarajatlari qanday taqsimlanishini aniqlash.

Qaror jamoat e'lonining masalasi hisoblanadi. Qarorning nusxasi har bir tarafga Sport-texnik qo'mita rahbariga yoki tayinlangan shaxsga yuboriladi.

Favqulodda vaziyatlarda guruh qarorni og'zaki ravishda e'lon qilishi yoki qabul qilingan qaror bo'yicha yozma qisqacha xulosani tuzishi mumkin, keyinchalik yozma qaror qabul qilish uchun sabablarni ko'rsatib, bobda ko'rsatilgan vaqt ichida sabablarni ko'rsatishi mumkin.

Vaqt oralig'i.

Agar muhokamadagi holatlar apellyatsiya shikoyati siyosati o'z vaqtida ko'rib chiqilishiga yo'l qo'ymasa yoki apellyatsiya ushbu siyosat tomonidan belgilangan vaqt ichida ko'rib chiqilmasligi uchun vaziyat yuzaga kelsa, guruh vaqtinchalik x ramkasini o'zgartirish to'g'risida qaror qabul qilishi mumkin.HHH

Murojaatni ko'rib chiqish joyi.

Apellyatsiya shikoyatini ko'rib chiqish Sport-texnika qo'mitasi rahbari yoki tayinlangan shaxs tomonidan belgilanadigan joyda, agar guruh apellyatsiya shikoyatini ko'rib chiqish tartibi konferentsiya orqali amalga oshirilishi yoki muayyan so'rov bo'yicha guruh tomonidan boshqa joyga tayinlanishi kerakligini hal qilmasa.

Yakuniy va majburiy qaror.

Apellyatsiya guruhining qarori partiyalar va CP-ISRA barcha a'zolari uchun yakuniy va majburiy bo'lishi kerak, u faqat CP-ISRA nizolarni hal qilish tartibiga muvofiq ko'rib chiqilishi mumkin.

Nizolarni hal qilish tartibi bilan bog'liq tuzatishlar taklif qilinmagan, na da'vo, na sud ko'rib chiqish yoki boshqa huquqiy tartib-qoidalar haqida CP-ISRA qarshi da'vo qilinishi kerak. Tomonlar hech qanday sharoitda bir partiya CP-ISRA hakamlik bilan bog'liq bir da'vo taqdim etishi mumkin bo'lgan ijro yozma arbitraj bitimini tuzadi.

4.3. Dori vositalarini qo'llash

Tasniflash vaqtida klassifikatorlar guruhi sportchining tug'ma nevrologik xususiyatlarini aniqlashi kerak. Dori-darmonlar, ayniqsa noto'g'ri dozalarda qabul qilinganlar, sportchining tug'ma nevrologik holatidan kattaroq nevrologik funktsiyaning aniq yomonlashishiga olib kelishi mumkin. Klassifikatorlar guruhi buni bilishi kerak. Ko'pincha miya yarim palsi sportchilari tomonidan yurak xurujlari uchun dori-darmonlarni va anti-spastik vositalarni o'z ichiga olgan turli xil dorilar mavjud. O'tgan yil davomida toksin botulini qabul qilgan har bir kishi qayta tasniflanishi kerak.

Yurak xurujlari uchun dori-darmonlarning odatda vakili fenitoin dilantindir. Oddiy terapevtik dozada bu dori sportchining nevrologik funktsiyalariga ta'sir qilmaydi. Biroq, agar ushbu preparatni qo'llash terapevtik oraliqdan oshib, toksik darajaga yetsa, u ataksiyaga olib kelishi mumkin. Ataksiyaga olib keladigan dori vaqtinchalik ta'sirga ega ekanligini unutmang, bu sportchi dori-darmonlarni yanada qulay dozaga o'zgartirganda yo'qoladi. Sportchini baholashda klassifikatorlar dylantin kabi yurak vositalarini olish imkoniyatini taqdim etishi kerak. Ataksiyaga qo'shimcha ravishda, nistagmus deb ataladigan o'quvchilarning harakati ham aniqlanadi.

Boshqa dorilar guruhi-antispastik dorilar ba'zan miya yarim palsi bo'lgan sportchilar tomonidan qo'llaniladi. Ushbu dorilar, masalan, baklofen va dantrolenni o'z ichiga oladi. Baklofen Markaziy asab tizimiga ta'sir ko'rsatadi va refleks kamarini kamaytiradi. Ushbu dorilarning katta dozalari tinchlantirishi mumkin. Boshqa tomondan, dantrolen mushak darajasida harakat qiladi va klassifikatorlar e'tiborga olinishi kerak bo'lgan ushbu dori-darmonlarni qabul qilishning yon ta'siri-zaiflik paydo bo'lishi. Ushbu dorilarning ikkalasi ham tegishli terapevtik dozada ishlatilganda, aslida funktsiyanı oshiradi va uni hech qachon kamaytirmasligi kerak.

Natijada, tasniflash jarayonida guruh sportchining olgan dori-darmonlariga e'tibor berishlari kerak. Ko'pgina sportchilar tegishli terapevtik dozalarda dori-darmonlarni qabul qilishsa-da, preparatni qabul qilishning noto'g'ri yoki toksik dozalari hisobga olinishi kerak. Agar shunday bo'lsa, sportchining tasnifi sportchining dori darajasi optimallashtirilgunga qadar kechiktirilishi kerak. Ta'rif birin-

chi navbatda klassifikatorlar guruhining shifokori tomonidan amalga oshirilishi kerak. Ko'pincha, qonda dori darajasini aniqlamasdan qilish qiyin, lekin hali ham hisobga olinishi kerak

4.4. Futbol 5x5 sport turiga tavsif va o'yin qoidalari

Ko'zi ojizlar o'rtasidagi birinchi jahon chempionati 1986 yilda Ispaniyada o'tkazilgan. Ko'zi ojizlar uchun futbol 2004 yil Paralimpiya o'yinlari dasturiga kiritilgan. 2004 yil Paralimpiya o'yinlari Braziliya Argentina bilan o'yinning asosiy vaqtida hisob ochilmaydi va penaltilar bahsida 3-2 natija bilan Braziliyaliklar muvaffaqiyat qozonishdi.

Xalqaro Ko'zi ojizlar federatsiyasi (IBSA) ning futbol bo'yicha quyi qo'mitasi Xalqaro assotsiatsiya futbol federatsiyasining (FIFA) o'zgartirilgan qoidalariga binoan ushbu sport turini boshqaradi. Futbol bo'yicha birinchi milliy chempionat 1986 yilda Ispaniyada bo'lib o'tgan. O'shandan beri bu sport butun dunyoda jadal rivojlanib bormoqda.

O'yin qoidalari

Maydon va darvoza. Maydonning o'lchami 40 dan 20 metrgacha. Maydon atrofi balandligi 1 m bo'lgan devor bilan o'ralgan bo'ladi.

21-rasm

Darvozaning o'lchamlari kengligi 3 metr va balandligi 2 metrdir.

To'p. Ko'zi ojizlar uchun futbol to'pi "oddiy to'p" dan og'irroqdir. O'yinchilarga zarar bermaslik uchun, chayqalish yoki o'yinchilar to'qnashgan paytida jarohat olmasliklari uchun va to'pni boshqa to'plardan farqi uning ichida ovoz chiqaradigan metal bo'ladi shu orqali o'yinchilar to'pning harakatini nazorat qiladi, shuning uchun to'p doimo eshitiladi, Yopiq maydonlarda shovqinni kamaytirish moslamasi bo'lgan maxsus to'p ishlatiladi. O'yin davomida tomoshabinlar jim bo'lishlari kerak, shunda o'yinchilar to'pning harakatlanishini eshitishlari va shuningdek, ko'rsatma beruvchining ovoziga javob berishlari mumkin

O'yinchilarni almashtirishlar. Maydon o'yinchilarining soni 5 tani tashkil qiladi, Darvozabon - jamoada qolganlardan ko'ra yaxshiroq ko'rinadigan yagona futbolchi. Darvozabon sheriklarining hujumlarini boshqaradi, qayerdan o'tish kerakligini buyuradi. Ammo u raqib darvozasiga zarba bera olmaydi.

Ko'zi ojizlar uchun futbolda almashtirishlar soni cheksiz, ammo zaxirada 5 nafar futbolchi bo'lishi kerak.

Hakamlar. Hakam o'yinchilarga maydonda harakatlanishda yordam beradi.

O'yin davomiyligi. O'yin 25 daqiqa ikkita bo'limdan iborat.

Jarimalar birinchi, ikkinchi, uchinchi, to'rtinchi jarim to'plari qoida buzilgan joydan o'yinga kiritiladi. Beshinchi va undan keyingi qoidabuzarliklar jarima yani penalti bilan jazolanadilar – penalti 8 metrdan amalga oshiriladi. O'yinning barcha ishtirokchilari, murabbiy va darvozabondan tashqari, o'yinchilar darvozabon ko'rsatmalarini va to'pning tovushlarini eshitishlari uchun gapirish huquqidan mahrum. Jamoa murabbiyi va darvozabonga o'yin davomida "sakkiz metr, 45 daraja, otish!" Kabi maslahatlar berilishi mumkin. Himoyadagi bo'shliqlarni topishda futbolchilar ushbu ma'lumotlardan qanday foydalanishlarini va to'pni darvozaga o'tkazish uchun mohirona foydalanadilar.

Bitta o'yinchiga hujum qilganda, ikkinchisi: "Gritar!" (Ispan tilidan "Men ketyapman") deb baqirishga majbur. O'yinchi bir nechta noaniqliklar qilishi mumkin va o'yin davomida beshta shaxsiy qoidabuzarlik qilgan har qanday o'yinchi o'yin maydonini tark etishi shart.

22-rasm

O'yin qoidalari va ko'zi ojizlar futbolni qanday o'ynashi haqida

Ochiq mashg'ulotni boshlashdan oldin jamoalarni shakllantirish. Maydonda o'yinchilar kichik guruhlarda ishl olib borishadi, ular-
ga jamoaning yagona ko'zida niqobi yo'q o'yinchilari - darvozabon-
lar rahbarlik qilishadi.

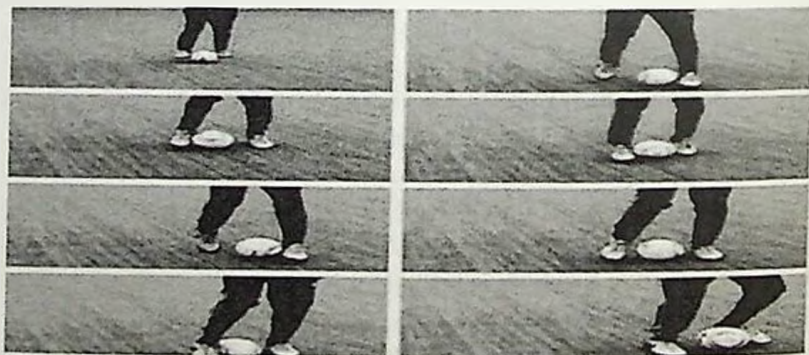
Ko'zi ojizlar futboli oddiy futzalga o'xshaydi. Ammo bir nech-
ta muhim farqlar mavjud. Birinchidan, barcha maydon o'yinchi-
lari ko'r. Hamma teng sharoitda bo'lishi uchun barcha o'yinchilar
yengil nurni o'tkazmaydigan matodan ko'zlariga tutib oladilar, ular-
ni o'yinchilar «ko'zoynak» deb ataydilar.

23-rasm

Futbolchilar to'pni ko'rmayotgan bo'lsalar ham, o'yinning tezligi va sur'ati juda yuqori bo'lib qolmoqda.

To'pni o'zingizdan uzoqda o'ynasangiz, to'pni boshqalarga oshira olmaysiz, aks holda siz uni yo'qotasiz, shuning uchun o'yinchilar qisqa qadamlar bilan harakatlanib, doimiy ravishda bir oyog'idan ikkinchisiga to'pni tashlaydilar.

24-rasm

Har bir jamoaning darvozalari ortida jamoaga o'yinchilar, to'p va raqibla

Darvozabon himoyachilariga aytadi. Bu xuddi shunday eshitiladi: "to'p chap tomonda! Xo'sh, o'ngga yugur va chapda aylan! Yaxshi, lekin o'ng tomonda bir yarim metr" deb o'yinchilarni maydonda harakatlanishini taminlaydi.

Ko'zi ojizlar futboli bo'yicha o'tkazilgan jahon chempionati

Yili	O'tkazilgan joyi	G'olib	Hisob	Ikkinchi o'rin	Uchinchi o'rin	Hisob	To'rtinchi o'rin	Jamotlar soni
1998 <i>Details</i>	 Campinas	 Brazil	1-0	 Argentina	 Spain	2-0	 Colombia	6
2000 <i>Details</i>	 Jerez	 Brazil	3-0	 Argentina	 Spain	4-0	 Greece	8
2002 <i>Details</i>	 Rio de Janeiro	 Argentina	4-2	 Spain	 Brazil	2-0	 Colombia	9
2006 <i>Details</i>	 Buenos Aires	 Argentina	 -0 ¹	 Brazil	 Paraguay	2-1	 Spain	8
2010 <i>Details</i>	 Hereford	 Brazil	2-0	 Spain	 China	1-0	 England	10
2014 <i>Details</i>	 Tokyo	 Brazil	1-0	 Argentina	 Spain	0-4 (2-0 in penalties)	 China	12
2018 <i>Details</i> ¹²	 Madrid	 Brazil	2-0	 Argentina	 China	2-1	 Russia	16

4.5. Amputantlar futbolining paydo bo'lish va rivojlanishi

Amputantlar futbolining asoschisi Don Bennet hisoblanadi. U AQShda Sietl (Vashington) shahrida tug'ilgan Don Bennet doim faol bo'lgan – u chang'ida uchish, qayiqda suzish, toqqa chiqishni juda xush ko'rardi. Don Bennet qayiqda suzib yurgan payti tasodifan halokatga uchraydi va oyog'idan ayriladi.

Bu voqea uning hayotini o'zgarishiga olib keldi. Oradan bir necha yillar o'tib Don Vashington cho'qqisiga chiqqan birinchi amputant bo'ldi. Don Bennett o'z

25-rasm. Don Bennet

hovlisida o'g'lining basketbol bilan shug'ullanishini tomosha qilar, o'g'liga to'pni uzatib turar edi. Don Bennett uchun to'pni qo'l bilan olishdan ko'ra uni tepib yuborish qulay edi. Shu tariqa Bennett futbol bilan ham shug'llana boshladi. O'sha paytda Bennett futboldan ko'ra chang'i sporti bilan ko'proq shug'ullangan. Lekin yoz oylarida Bennett va uning 7-nafar chang'ichi do'stlari tog'da qor yo'qligi sababli futbol bilan shug'ullanishni boshladilar. Ular uchun futbol vaqtni maroqli o'tkazish va yuqori sport formasini ushlab turish vazifasini ham bajardi.

Don Bennett shu tariqa amputantlar futbolining asoschisi bo'lib qoldi, 1985 yilda Bill Barri, Kanada va AQShning jamoaviy tajribasiga ega bo'lgan futbol murabbiyi, Sietl nogironlar sporti va dam olish uyushmasi (ShSRA) qoshidagi jamoaning murabbiyi bo'ldi. U oxir-oqibat "Amputee Soccer International" tashkil qildi. Bennett jamoaning menejeri sifatida xizmat qilishni davom ettirdi. Uning sa'y-harakatlari bilan Don va Sietl guruhining boshqa a'zolari ko'magida sport boshqa mamlakatlarda ham yo'lga qo'yildi. Barri Markaziy Amerika va Sharqiy Evropa bo'ylab sayohat qilib, o'yinni tomosha qilishni istagan har bir kishiga amputantlar futbolini tanishtirdi.

1984 AQShning Vashington, Sietl shahrida futbol bo'yicha amputantlar o'rtasida birinchi xalqaro turnir bo'lib o'tdi. Kanada va Markaziy Amerikaning Amerika jamoalari ishtirok etishadi. O'yinning dastlabki bir necha yilida gollar reglamentning kattaligicha qoldi va o'yin amerika uslubidagi futbol maydonida o'tkazildi. Mashhur Boeing aviakompaniyasi o'yinning asosiy qo'llab-quvvatlovchisiga aylandi, 1986 yildan 1991 yilgacha har yili o'tkaziladigan xalqaro chempionat tadbirlariga homiylik qildi. Barrining qobiliyatlariidan biri boshqa yirik sport tadbirlari bilan birgalikda o'tkazilgan ko'rgazma o'yinlari orqali ommaviy axborot vositalarining e'tiborini jalb qilish edi: 1984 yil Sietl Memorial stadionida futbol bo'yicha AQSh olimpiya terma jamoasi safari paytida 8000 kishi qatnashdi. 1988 yilda Angliyada doktor Gvin Tomas tomonidan amputant futboli joriy etildi. Gvin Tomas, Britaniya Ampute sport assotsiatsiyasi, reabilitatsiya raxbari sifatida faoliyat yuritardi. Keyinchalik, Angliya 1988 yilgi Jahon chempionati uchun jamoani Sietlga yubordi. Angliya yopiq musobaqada g'olib chiqdi va tashqi musobaqada

bronza (Meksika (oltin) va AQSh) dan ortda qoldi. 1988-yilda Barri O'zbekistonda amputantlar futboli bilan shug'ullanadi. 1989 yil Rossiya va Braziliya amputantlar o'rtasida futbol dasturlarini tuzdilar va jamoalarni chempionatlarga yuborishdi. 1991 yil Toshkentda (O'zbekiston) Birinchi Jahon kubogi bo'lib o'tdi. „Ampute Soccer“ har xil madaniyat va nuqtai nazarga ega bo'lgan odamlar do'stlik va sportda birlashishi mumkin bo'lgan maydonni taqdim etadi. 1998 yil. Avgust Jahon chempionati. Manchester, Angliya.

Oltin – Rossiya

Kumush – O'zbekiston

Bronza – Braziliya

1998 yil dekabr O'yinning birinchi rasmiy boshqaruv organi – Xalqaro Amputantlar Futbol Federatsiyasi, Moskva shahrida (Rossiya) tashkil etildi.

2-jadval

Jahon chempionatlari

Yili	O'tkazilgan joyi	Chempion	2-o'rin	3-o'rin	4-o'rin
1984	 AQSh				
1988	 AQSh	 Salvador	 AQSh	 Angliya	
1989	 AQSh				
1991	 O'zbekiston				

1998	 Angliya	 <u>Rassiya</u>	 O'zbekiston	 Brazilya	
2002	 <u>Rassiya</u>	 <u>Rassiya</u>	 Brazilya	 O'zbekiston	
2003	 O'zbekiston	 <u>Rassiya</u>	 Ukraina	 Brazilya	 O'zbekiston
<u>2005</u>	 Brazilya	 Brazilya	 <u>Rassiya</u>	 <u>Angliya</u>	 Ukraina
<u>2007</u>	 Turkiya	 O'zbekiston	 <u>Rassiya</u>	 Turkiya	
<u>2010</u>	 <u>Argentina</u>	 O'zbekiston	 <u>Argentina</u>	 Turkiya	 <u>Rassiya</u>
<u>2012</u>	 <u>Rassiya</u>	 O'zbekiston	 <u>Rassiya</u>	 Turkiya	 <u>Argentina</u>
<u>2014</u>	 <u>Meksika</u>	 <u>Rassiya</u>	 <u>Angola</u>	 Turkiya	 Polsha
<u>2018</u>	 <u>Meksika</u>	 <u>Angola</u>	 Turkiya	 Brazilya	 <u>Meksika</u>

O'zbekiston amputantlar terma jamoasi 2007-2010-2012 yillardagi jahon chempionatlarida g'oliblikni qo'lga kiritgan.

Rustam Qoriyev
O'zbekistonni ketma-
ket uch marta Jahon
chempanti g'olibligiga
olib chiqqan murabbiy

**O'zbekiston amputantlar terma
jamoasi Rossiyada futbol bo'yicha
amputantlar o'rtasida xalqaro
kubogi turnirda faxirli 1-o'rinni
qo'lga kiritishgan**

26-rasm

27-rasm

**2014-yil Amputantlar terma jamoamiz Sochida xalqaro musobaqa
g'olib bo'lgan.**

4.6. Futbol o'yin qoidolari

1-qoida: Uchrashuv o'tkaziladigan maydon

O'yin o'tkaziladigan maydon to'rtburchak holatda bo'lishi zarur. Maydonning yon tomoni (ya'ni bo'yi) darvoza ortidan (ya'ni enidan) katta bo'lishi kerak. Bo'yiga: minimum 90 m, maksimum 120 m

Eniga: minimum 45 m, maksimum 90 m

Xalqaro o'yinlar uchun:

Bo'yiga: minimum 100 m, maksimum 110 m

Eniga: minimum 64 m, maksimum 75 m

Maydondagi chiziqlar

O'yin o'tkaziladigan maydon chiziqlar bilan belgilanadi va ushbu chiziqlar ham maydon tarkibiga kiradi. Ikkita uzun maydonni ajratuvchi chiziqlar – yon chiziqlar, ikkita kichkina chiziqlar esa – darvoza chizig'i deb ataladi.

Maydon markazidagi chiziq o'yin o'tkaziladigan maydonni teng ikkiga ajratib turadi. Ushbu markazdagi chiziqning o'rtasida markaziy belgi mavjud. Ushbu markaziy belgidan radiusi 9,15 m bo'lgan aylana chiziladi.

Darvoza maydoni

Maydonning har ikki tomonida darvoza maydoni mavjud bo'lib, u quyidagicha joylashgan: Darvoza chizig'idan 5,5 metr masofada darvozani har bir ustunining ichki tomonidan parallel chiziq tortiladi. Bu chiziqning uzunligi ham 5,5 metr bo'ladi. Bu uzunlikdagi chiziqning oxiri perpendikulyar tarzda darvoza chizig'i bilan tutasadi. Shu shakldagi to'rtburchak darvoza maydoni deb ataladi.

Jarima maydoni

Maydonning har ikki tomonida jarima maydoni mavjud bulib, u quyidagicha joylashgan:

Darvoza chizig'idan 16,5 metr masofada darvozani har bir ustunining ichki tomonidan parallel chiziq tortiladi. Bu kesmaning uzun-

ligi ham 16,5 metr bo'ladi. Bu uzunlikdagi chiziqning oxiri perpendekulyar tarzda darvoza chizig'i bilan tutashadi. Shu shakldagi to'rtburchak jarima maydoni deb ataladi.

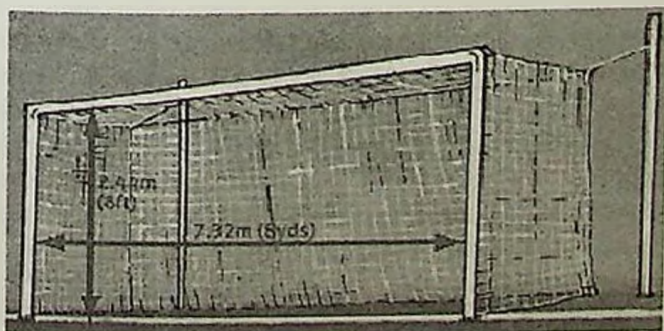
Har ikkala maydonlar o'rtasida darvoza chizig'idan 11 metr masofada hamda darvoza ustunlaridan teng masofada 11-metrlik belgi qo'yiladi. Har bir jarima maydoni chizig'i tashqarisidan radiusi 9,15 metr bo'lgan yarim aylana chiziladi va uning markazi 11-metrlik nuqta vazifasini o'taydi.

Maydon burchagidagi bayroqlar

O'yin o'tkaziladigan maydonning har bir burchagiga uzunligi 1,5 metrdan oshmagan ustunlar o'rnatiladi. Bu ustunning tepa uchi o'tkir bo'lmasligi va ustunga qalin matoli bayroq ilingan bo'lishi shart. Ushbu bayroqlar yana maydon markazini ajratib turuvchi chiziqning oxirlariga, maydondan tashqariga va yon chiziqdan 1 metr uzoqlikkacha o'rnatilishi ham mumkin.

Burchak sektori

Har bir maydon burchagidagi bayroq asosida oysimon chiziq o'tkaziladi, ushbu chiziq burchakdagi bayroqdan 1 metr radiusdagi o'lchamda chiziladi.

28-rasm

Darvoza

Har ikki darvoza chizig'ining o'rtasiga darvoza o'rnatiladi. Darvoza ikki vertikal ustundan iborat bo'lib, maydon burchagidagi bayroqlardan teng masofada joylashgan. Ushbu ikki ustunni bitta gorizontaal joylashgan to'sin birlashtirib turadi.

Darvoza ustunlarining orasi 7,32 metr, darvoza to'sini yerdan 2,44 metr masofada joylashgan bo'lishi kerak.

Ikkala ustun va to'sin ham bir xil kenglikda (12 sm gacha) bo'lishi zarur. Darvoza ichida chiziq ham ustunlar va to'sinning kengligida chizilgan bo'lishi zarur. Darvozaga va darvoza ichiga darvozabonlarga xalaqit qilmaydigan qilib darvoza to'rlarini o'rnatish kerak. Darvoza ustunlari va to'sin oq rangda bo'lishi zarur.

Xavfsizlik

Darvozalar yerga mahkam o'rnatilgan bo'lishi kerak, ko'chma darvozalar esa yuqoridagi talablarga javob bersagina foydalanish mumkin.

2-qoida: To'p

To'p uchun xom-ashyo va texnik ma'lumotlar:

To'p: Dumaloq shaklda bo'lishi;

Teri yoki shunga o'xshash xom-ashyodan tayyorlangan bo'lishi;

Hajmi 70 sm kubdan ko'p yoki 68 sm kubdan kam bo'lmashligi;

Uchrashuv boshlanish arafasida 410gr-450 gr gacha bo'lishi;

To'p ichidagi bosim me'yori 0,6-1,1 atm(600-1100 g/sm) ga teng bo'lishi kerak.

Yaroqsiz holatga kelgan to'pni almashtirish

Agar to'p o'yin paytida o'z holatini yo'qotsa, unda:

Uchrashuvni to'xtatish zarur,

To'p almashtirilgandan so'ng o'yin to'xtagan nuqtadan «baxsli to'p» orqali davom ettirish zarur.

Agar to'p o'z holatini: maydon tashqarisiga chiqib ketganda, jarima to'pi belgilanganda, burchak to'pi tepilayotganda, 11-metrlilik jarima to'pi tepilayotganda, yon chiziqdan o'yinga kiritilayotgan

paytda yo'qotsa, unda:

To'p almashtirilgandan so'ng o'yin to'p kiritilishi bilan davom ettirilishi ko'zda tutiladi. O'yin paytida hakamning ruxsatisiz to'pni almashtirish mumkin emas.

3-qoida: O'yinchilar soni

O'yinchilar:

O'yinda ikki jamoa har birida 11 tadan oshiq bo'lmagan o'yinchi qatnashadi. 11 o'yinchidan bittasi darvozabon bo'lishi kerak. Agar jamoalarda 7 tadan kam o'yinchi bo'lsa, unda uchrashuvni boshlash mumkin emas.

Rasmiy uchrashuvlar:

FIFA, qit'a konfederatsiyalari yoki milliy assotsiatsiyalar tomonidan o'tkaziladigan uchrashuvlarda uchtagacha o'yinchi almashtirishga ruxsat etiladi. Agar musobaqa reglamentida ko'proq o'yinchi almashtirish mumkin bo'lsa, unda yettitagacha o'yinchi almashtirish mumkin.

Boshqa uchrashuvlar:

Boshqa uchrashuvlarda quyidagi shartlarga asosan 5 tagacha o'yinchi almashtirish mumkin:

Ikki uchrashadigan jamoa maksimal darajada o'yinchi almashtirishga kelishganda, Bosh hakam ushbu kelishuv haqida uchrashuv boshlanguniga qadar ogoh etilsagina.

Agar uchrashuv hakami kelishuv haqida o'yin boshlanguniga qadar ogohlantirilmasa yoki ikki jamoa maksimal darajada o'yinchi almashtirishga kelisha olmasa, uchrashuvda 3 tagacha o'yinchi almashtirish mumkin.

Barcha uchrashuvlar uchun:

Barcha uchrashuvlarda o'yin boshlanguniga qadar zaxira o'yinchilari ism – shariflari uchrashuv bayonnomasidagi ro'yxatga kiritilgan bo'lishi lozim. Uchrashuv bayonnomasidaga ro'yxatga kiritilmagan futbolchi o'yinda qatnasha olmaydi.

O'yinchi almashtirish holati

O'yinchi almashtirish uchun quyidagilarni bajarish zarur:

Bosh hakamni o'yinchi almashtirilishi to'g'risida ogohlantirish zarur,

Zaxiradagi o'yinchi maydonga bosh hakam ruxsati va almasha-yotgan o'yinchi maydonni tark etgandagina tushishi mumkin.

Zaxiradagi o'yinchi maydonga tushgandan so'ng almashtirish haqiqiy deb hisoblanadi, SHu vaqtdan boshlab zaxira o'yinchisi asosiy tarkib o'yinchisi hisoblanadi, almashtirilgan

o'yinchi esa asosiy tarkib o'yinchisi hisoblanmaydi.

Almashtirilgan o'yinchi ushbu o'yinda boshqa qatnasha olmaydi.

Hakam zaxiradagi barcha o'yinchilarga(maydonga tushgan tush-maganligining ahamiyati yo'q) bir vaqtning o'zida ogohlantirish ko'rsatishi huquqiga ega.

Darvozabonni almashtirish

Maydondagi har qaysi o'yinchi darvozabon bilan vazifalarini almashishi mumkin, qachonki:

Uchrashuv bosh hakami oldindan ogohlantirilgan bo'lsa,

Darvozabonni almashtirish faqat o'yin to'xtatilganda yuz berishi mumkin.

Qoida buzarliklar/jarimalar

Zaxiradagi o'yinchi hakamning ruxsatisiz maydonga tushsa, unda:

O'yinni to'xtatish zarur,

Bosh hakam qoidabuzarni sariq kartochka bilan ogohlantirib, o'yinchidan maydonni tark etishni talab qiladi.

O'yin to'xtatilgan joydan «baxsli to'p» orqali davom ettirilishi zarur.

Agar maydondagi o'yinchi bosh hakamni ogohlantirmasdan darvozabon bilan almasha, unda:

Uchrashuvni to'xtatish zarur emas.

To'p maydonni tark etgandan so'ng qoidani buzgan o'yinchini sariq kartochka bilan ogohlantirish kerak.

Boshqa barcha 3 – qoida buzilgan hollarda:

Qoidani buzgan o'yinchi sariq kartochka bilan ogohlantirilishi zarur.

O'yinni davom ettirish

Agar o'yinni bosh hakam faqat asosiy tarkib o'yinchisini ogohlantirish uchun to'xtangan bo'lsa, unda:

O'yin raqib jamoa tomonidan erkin to'p tepish orqali uchrashuv to'xtatilgan joydan davom ettiriladi.

Asosiy tarkibdagi va zaxiradagi o'yinchilarni maydondan chetlatish

O'yin boshlanishiga qadar chetlatilgan o'yinchi o'rniga uchrashuv bayonnomasida qayd etilgan zaxira o'yinchisi maydonga tushishi mumkin.

Uchrashuv bayonnomasiga kiritilgan zaxira o'yinchisi uchrashuv boshida yoki oxirida maydondan chetlatilsa, uning o'rniga bayonnomaga boshqa zaxira o'yinchisini kiritish mumkin emas.

Xalqaro kengash qarori

Qaror 1.

Agar XKning nizomiga asosan «7 tadan kam o'yinchi bo'lsa, unda uchrashuvni boshlash mumkin emas» degan qoidaga amal qilinsa va 3 – qoidaning qolgan barcha shartlariga amal qilingan holda o'yindagi jamoalar futbolchilarining minimal sonini milliy assotsiatsiyalar aniqlash huquqiga ega.

Qaror 2.

O'yin davomida murabbiy yoki rasmiy shaxslar texnik maydon chegarasidan chiqmagan holda maydondagi futbolchilarga taktik ko'rsatmalar berishi mumkin.

4-qoida: O'yinchilar kiyimi (ekipirovka)

Xavfsizlik

O'yinchi kiyimida o'ziga yoki birovga xavf soladigan predmetlarni olishi yoki taqishi qat'iyman man etiladi (bularga har xil yuvelir buyumlar ham kiradi).

O'yinchining asosiy kiyimi:

Futbolka yoki kuylak Short (agar shortning ichida ichki kiyim bo'lsa, bu xam shortning rangida bo'lishi zarur) Getralar

Himoya vositalari (shitki)

Oyoq kiyim

Himoya vositalari (shitki)

Himoya vositasi getra bilan to'liq berkitilgan bo'lishi, Rezina, plastmassa yoki shunga o'xshash xom-ashyodan tayyorlangan bo'lishi, Yuqori darajadagi himoyani ta'minlashi kerak.

Darvozabon kiyimi

Darvozabon kiyimi rangi maydondagi o'yinchilardan, bosh hakam va bosh hakam yordamchilari kiyimi rangidan ajralib turishi kerak.

Qoida buzarliklar/jarimalar

Har qanday 4 – qoida buzilganda:

O'yinni to'xtatish shart emas.

Bosh hakam qoidani buzgan o'yinchiga kiyimi haqida e'tiroz bildirishi,

Agar qoidabuzar o'z kiyimini to'g'irlab olmagan bo'lsa, to'p maydonni tark etganda u o'z kiyimini to'g'irlash uchun maydonni tark etishi zarur,

Kiyimini to'g'irlab olish uchun maydonni tark etgan o'yinchi faqat bosh hakam ruxsat bergandan so'nggina maydonga tushishi mumkin,

Maydonga qaytishdan oldin hakam o'yinchining kiyimini ko'zdan kechirishi lozim. To'p maydondan chiqib ketgan vaqtda kiyimini to'g'irlab olish uchun maydonni tark etgan o'yinchiga maydonga tushishga ruxsat beriladi.

Agar 4 – qoidalar asosida maydondan chetlatilgan futbolchi bosh hakamning ruxsatisiz maydonga qaytsa, unda qoidabuzar sariq kartochka bilan ogohlantirilishi kerak.

O'yinni davom ettirish

Agar o'yinni bosh hakam qoidabuzarni ogohlantirish uchun to'xtatgan bo'lsa, unda: O'yin raqib jamoa tomonidan erkin to'p tepish orqali uchrashuv to'xtatilgan joydan davom ettiriladi.

5-qoida: Bosh hakam

Har bir o'yinni futbol qonun qoidalari asosida boshqarish uchun hakamlar tayinlanadi.

Huquq va majburiyatlari

Hakam:

Uchrashuvda qonun-qoidalarni nazorat qilish;

Uchrashuvni yon hakamlar va 4 – hakam bilan birgalikda nazorat qilish; 2 – qoida talablariga asosan to'pni nazorat qilish;

4 – qoida talablariga asosan o'yinchilarning kiyimlarini nazorat qilish; Uchrashuvni qayd etib borish;

Har qanday qoida buzilishlarda uchrashuvni to'xtatish, uzib qo'yish yoki butunlay to'xtatish o'yindagi bosh hakam qarashiga bog'liq;

Bosh hakam uchrashuvni har qanday tashqi muhitning aralashuvida to'xtatishi yoki butunlay tugatishi mumkin;

Bosh hakam fikriga ko'ra maydondagi o'yinchi qattiq jarohat olganda yoki o'yinchilarni maydondan evakuatsiya qilish zarur bo'lganda uchrashuvni vaqtinchalik yoki butunlay to'xtatishi mumkin;

Bosh hakam fikriga ko'ra o'yinchi yengil jarohat olganda to'p maydondan chiqib ketmaguncha uchrashuv davom ettiriladi;

Har qanday o'yinchining jarohatidan qon chiqsa, ushbu o'yinchi ni maydon tashqarisiga chiqishini ta'minlash hamda ushbu o'yinchi maydonga qaytayotganda qon oqishi to'xtaganiga ishonch hosil qilgandan so'nggina unga ruxsat berishi;

O'yin qoidasini buzgan jamoa darvozasi tomon hujum bo'layotgan bo'lsa o'yinni to'xtatish zarur emas, hujum tugagandan so'ng yoki to'p maydondan tashqariga chiqqanda qoidabuzarni ogohlantirish zarur;

Qoidabuzar yoki ogohlantirilgan o'yinchi yana bir bor qoidani buzsa, o'yinchi shu zahoti qattiq ogohlantirilish bilan jazolanishi kerak;

Agar uchrashuvda qoida buzilsa, hakam to'p maydonni tark etgandan so'ng qoidabuzarni albatta ogohlantirishi zarur;

Jamoalardagi o'zini tuta olmayotgan rasmiy vakillarga nisbatan maydondan, zaxira o'rindig'idan chetlatishi yoki ularga jazo qo'llashi mumkin;

Bosh hakam yo'l qo'yilgan qoidabuzarlikni ko'rmay qolgan vaziyatlarda uning yordamchisi yetkazgan ma'lumotlar asosida jazo qo'llashi mumkin;

Maydonga futbolchilardan boshqalarni tushirmaslikni nazorat qilish; O'yin to'xtatilganda davom ettirish;

O'yin bayonnomasi (bayonnomaga uchrashuv atrofida, uchrashuv boshlanishiga qadar, uchrashuv davomida, uchrashuvdan so'ng bo'lib o'tgan barcha voqealarni yozma ravishda)ni to'ldirish va uchrashuv tashkilotchilariga taqdim etish zarur.

Hakam qarori

Har qanday o'yin holatida faqat bosh hakam yakuniy qaror chiqara oladi.

Agar hakam yordamchilari bilan maslaxatlashib noto'g'ri qaror qabul qilganini tan olsa, unda faqat o'yin to'xtatilgan vaziyatda o'z qarorini o'zgartirishi mumkin.

Xalqaro kengash qarori

Qaror 1

Hakam(shu bilan birga, vaziyatga qarab hakam yordamchilari yoki to'rtinchi hakam) quyidagi holatlarda javobgarlikdan soqit qilinadi:

Jamoa futbolchilari, rasmiy vakillar yoki muxlislar tomonidan olingan har qanday jarohatlardan;

Har kimning mulkiga zarar yetishidan;

Hakam tomonidan o'yin doirasida qabul qilingan har qanday qaror natijasida xususiy shaxslar, klub, kompaniya, assotsiatsiya yoki boshqa tashkilotlarda yuzaga kelgan boshqa yo'qotishlardagi javobgarliklardan.

Hakam quyidagi holatlarda javobgar:

Maydon va unga qo'shimcha asbob – uskunalar borasidagi hakam qarori, ob – havo sharoiti o'yin o'tkazishga to'sqinlik qilish

– qilmasligi;

Ob – havo sharoitidan kelib chiqib o'yinni bekor qilishda;

Maydonga qo'shimcha asbob – uskunalarining yaroqsizligi borasidagi hakam qarori, jumladan, darvoza ustunlari va to'sinlari, burchak bayroqlari shuningdek, to'plar talabga javob bermasa;

Muxlislarning maydonga tushib ketganda yoki muxlislar bilan bog'liq vaziyatlardagi o'yinni to'xtatish yoki to'xtatmaslik borasidagi hakam qarori;

Futbolchi jarohat olgan vaqtda tibbiy yordam ko'rsatish uchun o'yinni to'xtatish yoki to'xtatmaslik borasidagi hakam qarori;

Futbolchi jarohat olgan vaqtda tibbiy yordam ko'rsatish uchun uni maydondan tashqariga olib chiqish yoki chiqmasligi borasidagi hakam qarori;

Futbolchining o'zida yoki libosida ba'zi predmetlarni osishga ruxsat berish yoki ruxsat bermaslik borasidagi hakam qarori;

Ba'zi shaxslarni, jumladan, jamoa rahbarlarini, maydon ishchilarini, qo'riqlash xizmati xodimlarini, fotomuxbirlarni yoki boshqa Ommaviy axborot vositalari vakillarini maydonning yaqiniga yo'latish yoki yo'latmaslik borasidagi hakam qarori;

Qolgan barcha qarorlarda, ya'ni futbol qoidalariga yoki o'zining vazifasi doirasi asosida, FIFA nizomlariga, qit'a konfederatsiya, milliy assotsiatsiyalar va proffesional liga reglamentlariga asosan qabul qilingan qarorlarda hakam javobgardir.

Qaror 2

Agar Musobaqa yoki turnirning har bir o'yiniga to'rtinchi hakam tayinlansa, unda uning huquq va majburiyatlari Halqaro kengash tomonidan tasdiqlangan instruksiyaga mos kelishi lozim.

Qaror 3

O'yin bilan bog'liq bo'lgan faktlar, ya'ni to'p darvozaga kiritilganmi yoki yo'qmi va o'yin natijasi.

6-qoida: Bosh hakam yordamchilari majburiyatlari

Har bir uchrashuvga bosh hakamga ikkita yordamchi tayinlanadi va ular bosh hakamga quyidagi (bosh hakam bilan kelishgan holda) hollarda o'z bayroqchasini ko'targan holda signal beradi: To'p maydonni to'liq tark etganda;

To'pni qaysi jamoa o'yinga kiritishi, burchakdan to'p tepishi, yon chiziqdan to'pni o'yinga kiritishi;

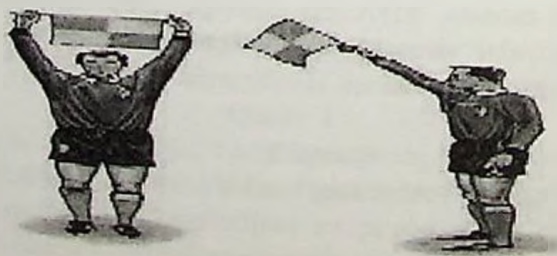
Jamoa o'yinchisi o'yindan tashqari holatda bo'lganda; O'yinchi almashtirish zarur bo'lganda;

Bosh hakam ko'rmagan vaqtda o'yin qoidasi buzilgan vaziyatlarda yordam beradi.

Yordamchilarning bosh hakamga yordamlari

Uchrashuvni o'yin qoidalari asosida o'tishi uchun yordamchilar bosh hakamga yordam berishi zarur.

Agar hakam uning ishiga aralashishi yoki o'zini no'maqul tutsa, yordamchi hakamlikdan bosh tortishi mumkin va maxsus raportni uchrashuv tashkilotchilariga taqdim etishi shart

29-rasm

7-qoida: Uchrashuvning davom etishi

Agar baxslashayotgan jamoalar o'yinning davomiylik vaqtini kelishib olmagan bo'lsalar, har bir o'yin 45 daqiqadan ikki bo'lim davom etishi zarur. O'yin bo'limlari vaqtini (masalan, 40 daqiqadan, qorong'u tushib qolgan vaziyatlarda) o'zgartirishga kelishib olish, o'yin boshlanguncha amalga oshirilishi kerak. Bunday kelishuvlar

faqat musobaqa reglamentida begilangan holatlardagina yuz berishi mumkin.

Bo'limlar orasidagi tanaffus

O'yinchilar bo'limlar orasida tanaffusga chiqish xuquqiga ega.

Bo'limlar orasidagi tanaffus 15 minutdan ko'p bo'lmasligi zarur.

Bo'limlar orasidagi tanaffus musobaqa reglamentida belgilangan bo'lishi zarur.

Bo'limlar orasidagi tanaffus vaqtini faqatgina hakam bilan kelishgan holda o'zgartirish mumkin.

Yo'qotilgan vaqtlar uchun qo'shimcha vaqt

Har bir bo'limga quyidagi hollarda yo'qotilgan vaqtlarga qo'shimcha vaqt qo'shish mumkin: O'yinchilar almashtirilganda; O'yinchi jiddiy jaroxat olgandagi vaqt uchun;

Jaroxat olgan o'yinchini maydon tashqarisiga tibbiy yordam ko'rsatish uchun olib chiqqan vaqt uchun; O'yin vaqtini ataylab cho'zganda va boshqa sabablar uchun.

Yukotilgan vaqtga qo'shimcha vaqtni faqat bosh hakam qo'shishi mumkin.

11-metrli jarima to'pi

Bo'limning so'nggi daqiqalarida yoki qo'shimcha vaqtning oxirida belgilangan 11 metrli jarima to'pini bajarish uchun vaqt berilishi shart.

Qo'shimcha bo'limlar

Musobaqa reglamentiga ko'ra kerakli vaziyatlarda qo'shimcha yana 2 ta bo'lim o'tkazilishi mumkin. Ushbu bo'limlarda 8-Qoidaga rioya qilgan holda o'tkazish ko'zda tutilgan.

To'xtatilgan uchrashuv

To'xtatilgan uchrashuv qaytadan to'liq o'tkaziladi, agar musobaqa reglamentida boshqacha qaror qabul qilinmagan bo'lsa.

8-qoida: Uchrashuv boshlanishi va o'yinni davom ettirish

Uchrashuv boshlanish arafasida

Har bir uchrashuv boshlanish arafasida ikki jamoa sardorlari orasida tanga orqali qur'a tashalanadi va qur'ada g'olib chiqqan sardor jamoa uchun (birinchi bo'limda) darvoza tanlash huquqini qo'lga kiritadi.

Raqib jamoa esa o'yinni boshlab beradi.

Qur'ada g'olib chiqqan jamoa esa ikkinchi bo'limni boshlab beradi.

Ikkinchi bo'limda jamoalar o'z darvozalarini almashtirishadilar.

Boshlang'ich zarba

Boshlang'ich zarba uchrashuv boshlanganlik yoki uni davom ettirishni anglatib, u quyidagi hollarda yuz beradi:

Uchrashuv boshlanishida, Har bir urilgan goldan so'ng, Ikkinchi bo'lim boshlanishida, Agar qo'shimcha bo'limlar belgilangan bo'lsa, ushbu qo'shimcha bo'limlarning boshlanishida.

Boshlang'ich zarba orqali bevosita to'pni darvozaga kiritish mumkin.

Boshlang'ich zarbani amalga oshirish tartibi: ikkala jamoa ham o'zlarining yarim maydonida turishlari shart. boshlang'ich zarbani amalga oshirmayotgan jamoa o'yinchilari boshlang'ich zarba amalga oshmaguncha to'pdan 9,15m radius masofada uzoqlikda turishlari shart, to'p maydon markazida harakatsiz holda turishi kerak.

boshlang'ich zarba hakamning hushtagidan so'ng o'yinga kiritiladi, oyoq bilan to'pga zarba berilgandan so'ng to'p joyidan surilsa, to'p o'yinga kiritilgan deb hisoblanadi, boshlang'ich zarbani bergan o'yinchi to'pga boshqa jamoadoshi kelib tegmaguncha yana zarba

berishi mumkin emas.

To'p darvozaga kiritilgandan so'ng, to'p o'tkazib yuborgan jamoa boshlang'ich zarbani amalga oshiradi.

Qoida buzarliklar/jarimalar

Agar boshlang'ich zarbani bergan o'yinchi to'pga boshqa jamoadoshi kelib tekkunga qadar yana zarba bersa, unda: O'yin raqib jamoa tomonidan erkin to'p tepish orqali qoida (ikkinchi zarba berilgan) buzilgan joydan davom ettiriladi.

Bundan boshqa barcha vaziyatlarda, boshlang'ich zarba qayta tepiladi:

Boshlang'ich zarba qaytariladi.

«Baxsli to'p»

30-rasm

«O'yin qoidalari»da ko'rsatilmagan hollar qoida buzilsa va uchrashuv vaqtinchalik to'xtatilsa, uchrashuvni «baxsli to'p» orqali davom ettirish kerak.

«Baxsli to'p» quyidagicha amalga oshiriladi:

Bosh hakam to'p tashab bergan holda uchrashuv to'xtatilgan joydan «baxsli to'p»ni amalga oshiradi

To'p erga tegishi bilan o'yin qayta boshlandi deb hisoblanadi.

Qoida buzarliklar, jarimalar

To'p quyidagi xollarda qayta tashlanadi:

Agar biror jamoa o'yinchisi to'p erga tushmasdan to'pga teginsa,

To'p erga tushgandan so'ng, hech kimga tegmay maydon tashqarisiga chiqib ketsa.

Eng muxim jihatlar quyidagicha:

Erkin yoki jarima to'pi ximoyalananayotgan jamoa foydasiga o'zining jarima maydoni ichida yuz bersa, o'yinni jarima maydonining hohlagan nuqtasidan davom ettirish mumkin.

Agar erkin to'p hujum qilayotgan jamoaning foydasiga raqib darvozasi maydoni ichida ro'y bersa, o'yinni qoida buzilgan joyga eng yaqin darvoza maydoni chizig'idan o'yinga kiritish zarur.

Agar «baxsli to'p» ximoyalananayotgan jamoaning darvoza maydoni ichida tasodifiy sabab tufayli buzilsa, o'yinni qoida buzilgan joyga eng yaqin darvoza maydoni chizig'idan to'p qaytatdan tashlanadi.

9-qoida: To'p o'yinda va o'yindan tashqari holatlarda

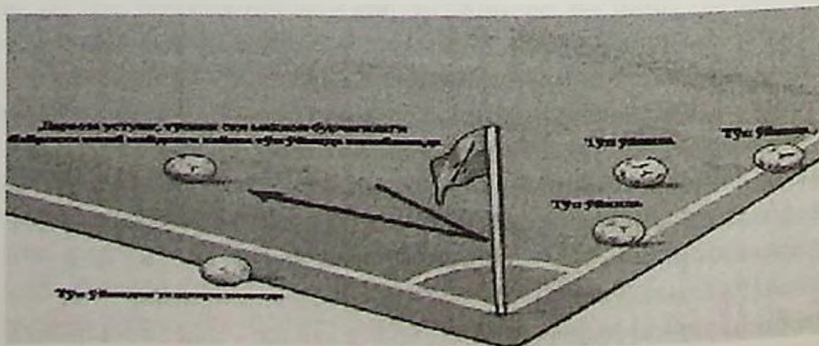
To'pning o'yindan tashqari holatda bo'lishi

To'p quyidagi holatlarda o'yin holatida bo'ladi:

To'p maydon chizig'ini yerda yoki xavoda to'liq kesib o'tsa; Bosh hakam hushtagini chalib o'yinni to'xtanganda.

To'pning o'yinda bo'lishi

Yuqoridagi holatlardan tashqari barcha vaziyatlarda to'p o'yindan tashqari holatda bo'ladi: Darvoza ustuni, to'sini yoki maydon burchagidagi bayroqqa tegib maydonga qaytsa; Bosh hakamga yoki uning yordamchilariga tegib maydonda qolsa.

31-rasm

10-qoida: To'p darvoza to'ridaligini aniqlash usullari

To'p darvoza to'rida

To'p darvoza chizig'ini, to'sin osti va ustunlar orasini to'liq kesib o'tsa va to'p kiritgan jamoa o'yinchilari to'p kiritilgunga qadar hech qanday qoidani buzmagani hollarda to'p darvoza to'rida deb hisoblanadi.

G'olib jamoa

Uchrashuv davomida ko'proq to'p kiritgan jamoa g'olib jamoa deb topiladi. Agar ikkala jamoa ham o'yin davomida bir xil to'p kiritsa yoki umuman to'p kirita olmasa o'yin durang deb hisoblanadi.

Musobaqa reglamenti

Keyingi bosqichga bitta jamoa yo'l olishi kerak bo'lsa-yu, lekin uchrashuv durang bilan yakunlansa, unda Halqaro kengash tomonidan tasdiqlangan musobaqa reglamentiga ko'ra qo'shimcha bo'limlar yoki boshqa choralar ko'rilishi kerak.

11-qoida: «O'yindan tashqari» holat

«O'yindan tashqari» holatni aniqlash

O'yinchining «o'yindan tashqari» holatda qolishi o'yin qoidalarini buzilishidir.

O'yinchi «o'yindan tashqari» holatda deb topiladi, agar:

O'yinchi raqib darvoza chizig'iga raqibning so'nggi o'yinchisidan yaqinroq holatda tursa, unda ushbu o'yinchi o'yindan tashqari holatda deb hisoblanadi.

O'yinchi «o'yindan tashqari» holatga tushmaydi, agar:

O'z jamoasining yarimmaydonida bo'lsa. Raqib jamoasining so'nggi o'yinchisi bilan bir xil darajada bo'lsa,

Raqib jamoasining so'nggi va so'nggisidan bitta oldin turgan o'yinchisi bilan bir xil darajada bo'lsa.

Qoidabuzarlik

32-rasm

Qoidabuzarlik yo'q

«o'yindan tashqari» holatda qolgan o'yinchini jazolash kuzatilmaydi, agar u bevosita to'pni quyidagi holatlarda qabul qilib olsa:

Darvozadan erkin to'p tepilgandan so'ng,
Yon chiziqdan tashab berilganda,
Burchak to'pi tepilganda.

Qoida buzarlik va jarimalar

Har bir «o'yindan tashqari» holat bilan bog'liq qoidabuzarlikda hakam qoida buzilgan nuqtadan raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilashi kerak.

12-qoida: Qoida buzilish holatlari va qoidaga zid xatti-harakatlar

O'yinchilar tomonidan qo'llangan qoidaga zid va tartibsiz harakatlar quyidagicha jazolanadi:

Jarima to'pi

Uchrashuv hakamining fikriga ko'ra, o'yinchi raqibiga nisbatan qo'pol va xavfli tarzda o'ynab, quyidagi 6 holatlardan birini qo'llagan vaziyatlarda raqib jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanadi: raqib o'yinchiga oyog'i bilan zarba berish yoki bunga harakat qilsa; raqib o'yinchini chalib yiqitsa yoki bunga harakat

qilsa; raqib o'yinchi ustiga sakrab chiqib olsa; raqib o'yinchiga nisbatan xavfli hujum uyushtirsa; raqib o'yinchiga qo'li bilan zarba bersa yoki bunga harakat qilsa; raqib o'yinchini qo'pol tarzda turtib muvozanatdan chiqarib yuborsa.

Shuningdek, o'yinchi quyidagi 4 qoidabuzarlik holatidan biriga yo'l qo'ygan holatlarda raqib jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanadi:

To'p uchun ko'rasha turib, oldin raqib o'yinchisi oyog'iga tegib, keyin to'pga o'ynasa; raqib o'yinchini qo'llari yoki tanasi bilan ushlab qolsa; raqib o'yinchiga qarata tupursa yoki bunga harakat qilsa;

To'pni atayin qo'li bilan o'ynasa (darvazabonlar o'z jarima maydonchasi ichida qo'llari bilan o'ynashlari mumkin).

Jarima to'pi maydonning o'yin qoidasi buzilgan joyidan amalga oshiriladi.

11-metrli jarima to'pi

Agar o'yinchi, to'p qerda ekanligidan qat'iy nazar (faqat o'yin holatida bo'lishi kerak) o'z jarima maydonchasi ichida yuqorida ko'rsatib o'tilgan qoida buzilishlarning istalgan biriga yo'l qo'ysa, raqib jamoa foydasiga 11-metrlik jarima to'pi belgilanadi.

Erkin zarba

Agar darvozabon o'z jarima maydonchasi ichida turgan holda quyidagi 4 qoida buzilishi hollarining biriga yo'l qo'ysa, raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi:To'pni qo'lidan chiqarib, hali to'pga xech kim teginmasdan turib yana to'pni qo'liga olsa; o'z jamoadoshi tomonidan atayin etkazib berilgan to'pni qo'llari bilan tegsa yoki egallab olsa; o'z jamoadoshi tomonidan bevosita yon chiziqdan etkazib berilgan to'pni qo'llari bilan tegsa yoki egallab olsa; o'yinni cho'zishga qaratilgan taktik xatti-harakatlarni amalga oshirsa.

Shunindek, uchrashuv xakamining fikriga ko'ra, o'yinchi quyidagi qoida buzilishi holatlarining sodir bo'lishida aybdor deb topilsa, raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi: raqib o'yinchisiga nisbatan xavfli o'ynasa; raqib o'yinchisining harakatlari

nishiga xalaqit qilsa; raqib jamoa darvozabonining to'pni qo'li bilan o'yinga kiritishiga xalaqit qilsa; 12-qoidada ko'rsatib o'tilmagan boshqa qoida buzilish holatlari qayd etilganda, uchrashuv hakami o'yinchini ogoxlantirish (sariq kartochka) yoki o'yindan chetlashtirish (qizil kartochka) maqsadida o'yinni to'xtatsa.

Erkin zarba maydonning qoida buzilgan joyidan o'yinga kiritiladi.

Intizomiy jazolar

Ogohlantirish ko'rsatish bilan jazolanuvchi qoida buzilish holatlari

Agar o'yinchi quyidagi 7 qoida buzilish holatlarining birini sodir etsa, hakam tomonidan sariq kartochka ko'rsatish orqali ogoxlantiriladi: sport qoidalariga xilof ravishda harakat qilsa; so'zlari yoki harakatlari orqali hakamning qaroriga norozilik bildirsa; o'yin Qoidalarini doimiy ravishda buzsa; sun'iy ravishda o'yinni davom etishiga halaqit qilsa; burchak, jarima to'pi yoki erkin zarba amalga oshirilayotgan paytda masofaviy joylashishni buzsa; hakamning ruxsatisiz maydonga chiqsa yoki maydonga qaytsa; hakamni ruxsatisiz ongli ravishda maydonni tark etsa.

Maydondan chetlatish bilan jazolanuvchi qoida buzilish holatlari

Agar o'yinchi quyidagi 7 qoida buzilish holatlarining birini sodir etsa, hakam tomonidan qizil kartochka ko'rsatish orqali ogohlantiriladi: o'ta qo'pol va xavfli harakatni amalga oshirsa; o'zini juda betartib holda tutsa; raqib o'yinchisi yoxud boshqa kimsaga nisbatan tupursa; to'pni atayin qo'li bilan ushlab qolish orqali raqib jamoa o'yinchilarining to'pni darvozaga kiritishiga xalaqit qilsa (darvozabon o'z jarima maydonchasi ichida to'pni qo'li bilan o'ynashi bundan mustasno); erkin zarba, jarima to'pi yoki 11-metrlik jarima to'pi belgilash bilan jazolanuvchi qoida buzilishi holatini sodir etgan holda zarba berish holatiga chiqayotgan raqib o'yinchisini to'xtatib qolsa; xaqoratli, odobsiz so'z va iboralarni ishlatasa; bir o'yinda ikki marta sariq kartochka bilan ogoxlantirilsa.

Xalqaro kengash qarori

Qaror 1

Agar darvozabon o'z jarima maydonchasi ichida qo'lidagi o'yin holatidan chiqmagan to'p bilan raqib jamoa o'yinchisiga zarba bersa yoki bunga harakat qilsa, uchrashuv xakami 11-metrlik jarima to'pi belgilashi kerak.

Qaror 2

Ogohlantirish yoki maydondan chetlatish bilan jazolanuvchi qoidabuzarlikka yo'l qo'ygan o'yinchi, qoidani qayerda (maydon-da yoki maydon tashqarisida) va kimga nisbatan (raqib o'yinchiga, jamoadoshiga, bosh hakamga, yordamchi hakamlarga yoki boshqa shaxsga) nisbatan buzganligidan qat'iy nazar, o'yin qoidalariga binoan jazolanishi kerak.

Qaror 3

Darvozabon to'pni egallab oldi deb hisoblash uchun, u to'pga qo'lining istalgan qismi bilan to'pga tegib turgan vaziyatda bo'lishi kerak. Bundan tashqari, darvozabon o'zi tomon harakatlanayotgan to'pni oyoqlari bilan qisib olgan holatda ham to'pni darvozabon egallab oldi deb hisoblanadi. Lekin, xakamning fikriga ko'ra, to'p tasodifan darvozabonning qo'llaridan chiqib ketsa, masalan darvoza tomon yo'naltirilgan zarbani qaytarishda darvozabon to'pni qo'llarida ushlab qola bilmasa, darvozabon to'pni egallab oldi deb hisoblanmaydi.

Darvozabon to'pni 15-16 sekunddan uzoq vaqt davomida qo'llarida yoki tanasiga qisgan holda ushlab tursa, o'yin vaqtini cho'zganlikda ayblanadi.

Qaror 4

— Qoidaning ko'rsatmalariga binoan o'yinchi to'pni boshi, ko'kra-gi, tizzasi va x.k. orqali o'z darvozaboniga etkazib berishi mumkin. Biroq, hakamning fikriga ko'ra, agar o'yinchi o'yin paytida ongli ravishda 12 – Qoidada belgilab qo'yilgan cheklovlarni oshib o'tishga harakat qilsa, u sport qoidalariga xilof ravishda harakat qilganlikda ayblanadi. Bunday xollarda o'yinchi sariq kartochka ko'rsatish

orqali ogoxlantirilib, raqib jamoa foydasiga o'yin Qoidasi buzilgan joydan erkin zarba belgilanadi.

Jarima yoki erkin zarbani amalga oshirish vaqtida 12-qoidaga asosan cheklashlarni aylanib o'tish maqsadida akrobatik harakatlar amalga oshirilsa, o'yinchi hakam tomonidan sariq kartochka bilan ogohlantirishi va zarba qaytatdan ijro etilishi lozim.

Yuqorida ko'rsatilgan holatda keyinchalik darvozabonning to'pga tegish yoki tegmasligi axamiyat kasb etmaydi. Chunki bunday holatlarda o'yin Qoidasini darvozabon emas, balki o'yinchi buzgan deb topiladi, ya'ni u 12 – Qoidaga rioya kilmaganlikda ayblanadi.

Qaror 5

To'pni orqadan raqib o'yinchiga jaroxat etkazish xavfi bilan egalab olish uchun harakat qilish qo'pol qoida buzilishi sifatida jazolanishi kerak.

Yuqorida ko'rsatib o'tilgan 5 – Qarorda, bunday qoida buzilishga yo'l qo'ygan o'yinchi 12– Qoidaning 1-bandini, ya'ni «Maydondan chetlatish» bandiga asosan maydondan chetlatilishi (qizil kartochka) kerakligini anglatadi.

13-qoida: Jarima to'pi va erkin zarba

Rus va o'zbek tillaridan boshqa barcha tillarda ushbu zarbalar erkin (free kick), jarima zarbasi esa — to'g'ri erkin zarba (direct free kick), erkin zarba esa — to'g'ri bo'lmagan erkin zarba (indirect free kick) deb ataladi. Penalti (penalty-kick)

11 metrda beriladigan jarima zarbasiga nisbatan ishlatiladi.

Maydonning turli nuqtalaridan beriladigan zarbalar turlari
Maydonning u yoki bu nuqtasidan ijro etiladigan zarba erkin yoki jarima zarbasi bo'lishi mumkin.

Erkin yoxud jarima zarbasi ijro etilayotganda to'p harakatsiz holda bo'lishi shart. Zarba ijro etuvchi futbolchi to'p boshqa bir futbolchining oyog'iga tekkandan so'nggina to'pni tepishi mumkin.

Jarima zarbasi

34-rasm

Agar jarima zarbasi ijro etilganidan so'ng to'p futbolchilardan hech biriga tegmasdan raqib darvozasi to'riga borib tushsa, "darvoza ishg'ol etilgan", deb hisoblanadi.

Agar jarima zarbasidan so'ng to'p futbolchilardan hech kimga tegmay, o'z darvozasiga borib tushsa, raqib komanda foydasiga burchak to'pi belgilanadi. (ya'ni, AVTOGOL hisoblanmaydi!)

Erkin zarba

Majburiy ishora

Erkin zarba berilishi oldidan hakam qo'lini boshi uzra ko'tarib, zarba berilgach, to'p o'yinchilardan biriga tekkuncha, yoki maydonni tark etguncha qo'lini tushirmaydi.

To'p darvozaga borib tushdi

Erkin zarba yo'llangandan keyin faqatgina to'p o'yinchilardan biriga tegib, darvozaga borib tushgan holdagina gol inobatga olinadi.

Agar erkin zarbadan so'ng, to'p hech kimga tegmasdan raqib darvozasi to'riga borib tushsa, gol hisoblanmaydi va to'p darvoza maydonchasidan o'yinga kiritiladi.

Agar erkin zarba ijro etilgandan so'ng to'p hech bir o'yinchiga tegmasdan, o'z darvozasi to'riga borib tushsa, raqib komanda foy-

dasiga burchak to'pi belgilanadi.

Maydonning turli nuqtalaridan zarba ijro etish

Jarima maydoni ichidan jarima yoki erkin zarba ijro etish

Erkin yoki jarima zarbasi ijro etilayotganda himoyalalanayotgan jamoa o'yinchilari: to'pdan kamida 9,15 m masofada turishadi; to'p o'yinga kiritilgunga qadar, raqib jamoa o'yinchilari jarima maydoni tashqarisida turishi kerak;

To'pga oyoq bilan zarba berilgach, hech bir o'yinchiga tegmasdan jarima maydonini tark etgan lahzadan boshlab, to'p o'yinga kiritilgan deb hisoblanadi; darvoza maydonchasi ichida qayd etilgan qoida buzilishi uchun belgilangan erkin yoki jarima zarbasi bu maydonchani istalgan nuqtasidan amalga oshiriladi.

Hujum qilayotgan jamoa tomonidan erkin zarba ijro etilganda:

raqib jamoa o'yinchilarining barchasi to'p o'yinga kiritilgunga qadar, to'pdan kamida 9,15 m masofda turishi kerak, bunda ular o'z jamoasi darvozasi ustunlari orasida — darvoza chiziqlari ustida turishiga ham ruxsat etiladi; to'pga oyoq tegib joyidan siljishi bilan, to'p o'yinga kiritilgan deb hisoblanadi; Darvoza maydonchasi ichida qayd etilgan qoida buzilishi uchun belgilangan erkin zarba, darvoza maydonchasini belgilab beruvchi, darvoza chizig'iga parallel chiziq ustidan, qoida buzilgan joyga maksimal yaqin nuqtadan ijro etiladi.

**Jarima maydoni tashqarisidan erkin yoki
jarima zarbasi ijro etish**

Raqib jamoaning barcha o'yinchilari to'p o'yinga kiritilgunga qadar, undan kamida 9,15 m masofda turishadi; to'pga oyoq tegib joyidan siljirilishi bilan, o'yinga kiritilgan hisoblanadi; erkin yoki jarima zarbasi qoida buzilgan nuqtadan ijro etiladi.

Qoida buzilishi va jazolar

Agar erkin yoki jarima zarbasi ijro etilishidan avval raqib jamoa o'yinchilaridan biri to'pgacha belgilangan masofadan yaqinroq joylashgan bo'lsa: zarba qayta ijro etiladi.

Agar himoyalalanayotgan jamoa o'yinchisi o'z jarima maydonchasi ichidan erkin yoki jarima zarbasi ijro etganda to'p o'yinga

kirmasa:

zarba qayta ijro etiladi.

Maydondagi o'yinchi tomonidan erkin yoki jarima zarbasi ijro etilishi

To'p o'yinga kiritilgach, erkin yoki jarima zarbasini ijro etgan o'yinchi to'p boshqa o'ynichiga etib bormasdan yana to'pga tegsa (faqat qo'li bilan emas):

raqib jamoa foydasiga qoida buzilgan joydan erkin zarba berishi belgilanadi (to'pga ikki marta tegish).

Agar to'p o'yinga kiritilgandan so'ng erkin yoki jarima zarbasini ijro etgan o'yinchi to'p o'yinchilardan biriga borib tegmasdan avval to'pni qo'li bilan qasddan ushlasa: Qoida buzilgan joydan raqib jamoa foydasiga jarima zarbasi belgilanadi; Agar qoida buzilishi zarbani ijro etgan o'yinchi jarima maydoni ichida yuz bergan bo'lsa, 11- metrlik jarima to'pi belgilanadi.

Darvozabon tomonidan ijro etilgan erkin yoki jarima zarbasi

Agar to'p o'yinga kiritilgandan so'ng erkin yoki jarima zarbasini amalga oshirib bergan darvozabon to'p o'yinchilardan biriga borib tegmasdan o'zi ikkinchi bor to'pga tegsa (qo'li bilan emas): raqib jamoa foydasiga qoida buzilgan joydan erkin zarba belgilanadi (to'pga ikki marta tegish).

Agar to'p o'yin o'yinga kiritilgandan so'ng erkin yoki jarima zarbasini ijro etgan darvozabon to'p o'yinchilardan biriga borib tushmasdan avval to'pni qo'li bilan qasddan ushlasa: agar qoida buzilishi jarima maydoni tashqarisida yuz bersa, qoida buzilgan joydan raqib jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanadi; agar qoida buzilishi darvozabon jarima maydoni ichida yuz bergan bo'lsa, qoida buzilgan joydan raqib jamoa foydasiga erkin

14-qoida: 11-metrlik jarima to'pi

O'z jarima maydonchasi ichida 10 xil qoida buzilish holatlaridan biriga yo'l qo'ygan o'yinchi jamoasi, qoida buzgan jamoa darvozasidan tomon 11-metrli jarima to'pi bilan jazolanadi. Bunda to'p o'yin holatida bo'lishi kerak.

To'p bevosita 11-metrlik jarima to'pidan kiritilsa, gol hisoblanadi.

Taym yoki qo'shimcha vaqt so'nggida 11-metrlik jarima to'pi belgilansa, uchrashuvga ushbu jarima to'pi amalga oshirilishi uchun qo'shimcha vaqt qo'shilishi kerak.

To'pning o'rnatilishi va o'yinchilarning joylashishi

To'p: 11-metrlik nuqtaga o'rnatiladi.

11-metrlik jarima to'pini amalga oshiruvchi o'yinchi: sezilarli darajada aniqlangan bo'lishi va ajralib turishi kerak.

Ximoyalanayotgan jamoa darvozaboni: zarba berilgunga qadar darvoza to'sinlari orasidagi chiziq ustida zarba beradigan raqibiga yuzma-yuz holatda turishi kerak.

Jarima to'pini amalga oshiruvchi va himoyalanayotgan jamoa darvozabonidan tashqari qolgan barcha o'yinchilar: maydonda; himoyalanayotgan jamoa jarima maydonchasi tashqarisida; 11-metrlik jarima nuqtasi orqasida; 11-metrlik jarima nuqtasidan 9,15 metrdan kam bo'lmagan masofada joylashishlari kerak.

Xakam

Barcha o'yinchilar 14-Qoidada ko'rsatilgan tartibda joylashmaga qadar 11-metrlik jarima to'pini amalga oshirish uchun xush-tak chalinmasligi kerak.

11-metrlik jarima to'pi amalga oshirilishi yakunlanganligi to'g'risida qaror qabul qilishi kerak.

Jarima to'pini amalga oshirish tartibi va yo'l-yo'riqlari: o'yinchi, jarima to'pini amalga oshirishda to'pni faqat oldinga yo'naltirishi kerak; zarba bergandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib, ikkinchi marta tegishga xaqqi yo'k; oyoq bilan zarba berilgandan so'ng to'p nuqtadan oldinga qarab siljisa, to'p o'yinga kirgan deb hisoblanadi.

11-metrlik jarima to'pi amalga oshirilgandan so'ng, uchrashuvning asosiy vaqti yoki jarima to'pini amalga oshirish uchun qo'shib berilgan vaqt davomida to'p darvoza to'sinlari orasidagi va darvoza ustuni ostidagi chiziqni to'liq kesib o'tsa, gol hisobga olinadi: to'p bir yoki bir necha marta darvoza to'sinlari, ustuni yoki darvozabonga tegib darvoza chizig'ini to'liq kesib o'tadi.

Qoida buzarliklar va jazolar

Agar uchrashuv xakami 11-metrlik jarima to'pi belgilasa va to'p o'yinga kiritilgunga qadar quyidagi vaziyatlardan biri sodir etilgan-

da qabul qilinishi kerak bo'lgan qarorlar:

11-metrlik jarima to'pini amalga oshiruvchi o'yinchi o'yin Qoidasini buzsa: hakam jarima to'pi amalga oshirilishi natijasini kutib turadi; agar to'p darvozaga kiritilsa, zarba qaytadan amalga oshiriladi; agar to'p darvozaga kiritilmasa, zarba qayta amalga oshirilmaydi.

Himoyalanayotgan jamoa darvozaboni o'yin Qoidasini buzsa: hakam jarima to'pi amalga oshirilishi natijasini kutib turadi; agar to'p darvozaga kiritilsa, gol hisobga olinadi; agar to'p darvozaga kiritilmasa, zarba qaytadan amalga oshiriladi.

Zarba beruvchi o'yinchining jamoadoshi jarima maydonchasi ichiga kirib olsa yoki darvoza chizig'iga 11 metrdan yaqinroq yoki 11-metrlik nuqtaga 9,15 metrdan yaqinroq masofaga joylashib olsa: hakam jarima to'pi tepilishiga ruxsat beradi; agar to'p darvozaga kiritilsa, zarba qaytadan amalga oshiriladi; agar to'p darvozaga kiritilmasa, zarba qayta amalga oshirilmaydi.

Agar to'p darvozabon, darvoza ustuni yoki to'sinlariga tegib maydonga qaytsa va ushbu o'yinchi to'pga tegsa, hakam o'yinni to'xtatadi va himoyalanayotgan jamoa foydasiga erkin zarba belgilaydi.

Ximoyalanayotgan jamoa darvozaboni jamoadoshi jarima maydonchasi ichiga kirib olsa yoki darvoza chizig'iga 11 metrdan yaqinroq yoki 11-metrlik nuqtaga 9,15 metrdan yaqinroq masofaga joylashib olsa: hakam jarima to'pi tepilishiga ruxsat beradi; agar to'p darvozaga kiritilsa, gol hisobga olinadi;

Agar to'p darvozaga kiritilmasa, zarba qaytadan amalga oshiriladi.

Ikkala jamoa o'yinchilari ham bir vaqtda o'yin Qoidasini buzsa: zarba qaytadan amalga oshiriladi.

Agar, 11-metrlik jarima to'pi amalga oshirilgandan so'ng:

Jarima to'pini amalga oshirgan o'yinchi to'pga boshqa o'yinchi teginmasdan turib, ikkinchi marta tegsa (faqat qo'li bilan emas):

o'yin Qoidasi buzilgan joydan himoyalanayotgan jamoa foydasi- ga erkin zarba belgilanishi kerak (to'pga ikkinchi bor teginani sa- bali).

Jarima to'pini amalga oshirgan o'yinchi to'pga boshqa o'yinchi teginmasdan turib, atayin to'pni qo'li bilan o'ynasa:

o'yin Qoidasi buzilgan joydan himoyalananayotgan jamoa foydasi-ga jarima to'pi belgilanishi kerak.

11-metrlik jarima to'pi amalga oshirilib, darvoza tomon yunaltirilgan to'p begona shaxsga tegsa:

zarba qaytadan amalga oshiriladi.

11-metrlik jarima to'pi amalga oshirilgandan so'ng, to'p darvozabon, darvoza ustuni yoki to'sinlariga tegib maydonga qaytib begona shaxsga tegsa:

hakam o'yinni to'xtatishi kerak;

to'p maydonning begona shaxsga tekkan joyidan «baxsli to'p» orqali o'yin davom ettiriladi.

15-Qoida: to'pni yon chiziqdan o'yinga kiritish

To'pni yon chiziqdan o'yinga kiritish o'yinni davom ettirish usullaridan biri hisoblanadi. Yon chiziqdan o'yinga kiritilgan to'p bevosita hech kimga tegmay darvoza chizig'ini kesib o'tsa, gol hisobga olinmaydi.

To'pni yon chiziqdan o'yinga kiritish:

to'p yon chiziqni yerda yoki xavoda to'liq kesib o'tgandan so'ng amalga oshiriladi; to'p aynan yon chiziqni kesib o'tgan joyidan o'yinga kiritish amalga oshiriladi;

yon chiziqni kesib o'tishdan oldin oxirgi marta to'pga tegingan jamoa o'yinchisining raqiblaridan biri tomonidan amalga oshiriladi.

To'pni yon chiziqdan o'yinga kiritish tartibi va yo'l-yo'riqlari

O'yinchi to'pni yon chiziqdan maydonga tashab berayotgan paytda quyidagi talablarni bajarishi kerak: maydonga yuzi bilan turishi kerak; ikkala oyog'i tovonlarini shunday holatda joylashtirishi kerakki, ularning xech bul-masa bir qismi yon chiziqning ustida, yoki maydonning tashqarisida turishi lozim; to'pni ikkala qo'li bilan o'yinga kiritishi kerak; to'pni boshidan oshirib sezilarli harakat bilan o'yinga kiritish kerak.

To'pni yon chiziqdan o'yinga kiritgan o'yinchi to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pga tegishga xaqqi yo'q.

To'p maydon ichiga kirishi bilan o'yin holatida deb hisoblanadi, ya'ni o'yin davom ettiriladi.

Qoida buzarliklar va jazolar

Agar o'yinchi to'pni yon chiziqdan o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pga tegsa(faqat qo'li bilan emas):

o'yin Qoidasi buzilgan joydan raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanishi kerak.

Agar o'yinchi to'pni yon chiziqdan o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pni atayin qo'li bilan o'ynasa:

o'yin Qoidasi buzilgan joydan raqib jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanishi kerak agar o'yinchi o'z jarima maydonchasida to'pni qo'li bilan o'ynagan bo'lsa. 11-metrlik jarima to'pi belgilanishi kerak.

Darvozabon tomonidan to'pni yon chiziqdan tashlab berishda

Agar darvozabon to'pni yon chiziqdan o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pga tegsa(faqat qo'li bilan emas):

o'yin Qoidasi buzilgan joydan raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanishi kerak.

Agar darvozabon to'pni yon chiziqdan o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pni atayin qo'li bilan o'ynasa:

agar bu qoidabuzarlik o'z jarima maydonchasining tashqarisida yoki raqib jamoa jarima maydonchasida sodir etilgan bo'lsa, o'sha nuqtadan raqib jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanadi; agar bu qoidabuzarlik o'z jarima maydonchasida sodir etilgan bo'lsa o'sha nuqtadan raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi.

Agar yon chiziqdan to'pni o'yinga kiritayotgan o'yinchiga raqib o'yinchisi noxaqlik bilan, qoidaga xilof ravishda to'pni o'yinga kritishda xalaqit qilsa:

bu qoidabuzarlik sport qoidalariga xilof ravishda harakat kilish deb topilib, Qoida buzgan o'yinchi sariq kartochka ko'rsatish bilan ogoxlantirilishi kerak.

15 – Qoida shartlarining qolgan istalgan buzilish holatlarida:
yon chiziqdan to'pni o'yinga kiritish xuquqi raqib jamoaga beriladi.

16-qoida: to'pni darvoza yonidan erkin zarba bilan o'yinga kiritish

To'pni darvoza yonidan erkin zarba bilan o'yinga kiritish o'yinni davom ettirish usullaridan biri hisoblanadi.

Bevosita to'pni darvoza yonidan erkin zarba bilan o'yinga kiritish orqali darvozaga kiritilgan to'p hisobga olinadi, faqat to'p raqib jamoa darvozasiga kiritilsa (o'z darvozasiga urilgan to'p hisobga olinmaydi).

Quyidagi holatlarda o'yin to'pni darvoza yonidan erkin zarba tepish bilan davom ettiriladi:

to'p oxirgi marta hujum uyushtirayotgan jamoa o'yinchisiga tekkan holda, erda yoki xavoda chiziqni to'liq kesib o'tgan bo'lsa, bunda 10 – Qoida shartlariga muvofiq to'p darvozaga kiritilmagan bo'lishi kerak. Amalga oshirish tartibi zarba darvoza maydonchasining xoxlagan nuqtasiga o'rnatilib, himoyalananayotgan jamoaning istalgan o'yinchisi tomonidan amalga oshiriladi; raqib jamoaning barcha o'yinchilari jarima maydonchasining tashqarisida joylashishlari va to'p o'yinga kiritilmagunga qadar jarima maydonchasiga kirmasliklari kerak; zarbani amalga oshirgan o'yinchi to'pga boshqa o'yinchi teginmasdan turib ikkinchi marta to'pga tegishga haqqi yo'q; zarbadan so'ng to'p hech qaysi o'yinchiga tegmagan holda jarima maydonchasini tark etgan zaxoti to'p o'yinga kiritilgan deb hisoblanadi.

Qoida buzarliklar/jazolar

Zarbadan so'ng to'p xech kimga tegmagan holda jarima maydonchasini tark etmasa: zarba qaytadan amalga oshiriladi.

Maydondagi o'yinchi tomonidan darvoza yonidan erkin zarba bilan to'pni o'yinga kiritishda

Agar o'yinchi darvoza yonidan to'pni erkin zarba bilan

o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pga tegsa(faqat qo'li bilan emas):

Qoida buzilgan, ya'ni o'yinchi ikkinchi marta to'pga tegingan nuqtadan raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi.

Agar o'yinchi darvoza yonidan to'pni erkin zarba bilan o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pni atayin qo'li bilan o'ynasa:

Qoida buzilgan, ya'ni o'yinchi ikkinchi marta to'pga tegingan nuqtadan raqib jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanadi; agar o'yin Qoidasi o'z jarima maydonchasi ichida sodir etilgan bo'lsa, raqib jamoa foydasiga 11-metrlik jarima to'pi belgilanadi.

Darvozabon tomonidan darvoza yonidan erkin zarba bilan to'pni o'yinga kiritishda Agar darvozabon darvoza yonidan to'pni erkin zarba bilan o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pga tegsa(faqat qo'li bilan emas):

Qoida buzilgan, ya'ni darvozabon ikkinchi marta to'pga tegingan nuqtadan raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi.

Agar darvozabon darvoza yonidan to'pni erkin zarba bilan o'yinga kiritgandan so'ng, to'pga boshqa o'yinchi tegmasdan turib ikkinchi marta to'pni atayin qo'li bilan o'ynasa:

agar o'yin Qoidasi o'z jarima maydonchasi tashkarisida sodir etilgan bo'lsa, o'sha nuqtadan raqib jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanadi; agar o'yin Qoidasi o'z jarima maydonchasi ichida sodir etilgan bo'lsa, o'sha nuqtadan raqib jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi.

16 – Qoida shartlarining qolgan istalgan buzilish holatlarida:

to'pni darvoza yonidan erkin zarba bilan o'yinga kiritish kaytadan amalga oshiriladi.

17-qoida: burchak to'pi

To'pni burchakdan o'yinga kiritish o'yinni davom ettirish usullaridan biri hisoblanadi. Burchak to'pidan kiritilgan gol albatta hisobga olinadi, agar bu raqib darvozasiga kiritilsa.

Burchak to'plari quyidagi hollarda belgilanadi:

To'p darvoza chizig'idan erda yoki havoda to'liq kesib o'tgan

bo'lsa va bu to'pga so'nggi bo'lib himoyalalanayotgan futbolchi tekkan bo'lsa. Bundan oldin 10-qoidaga ko'ra to'p darvozaga kirmagan bo'lsa.

35-rasm

Burchak to'pini amalga oshirish tartibi:

To'p burchak sektori ichiga bayroqli ustunning atrofida joylashtiriladi. Hamda darvoza chizig'iga yaqinroq nuqtaga qo'yiladi; Zarba berayotgan paytda bayroqli ustunga tegish ta'qiqlanadi; To'p o'yinga kiritulguncha, raqib jamoa futbolchisi to'pdan 9,15 metrdan yaqin bo'lmagan masofada turishi lozim; Burchak to'pi hujum qilayotgan jamoa a'zosi tomonidan oyoq bilan o'yinga kiritiladi;

To'p oyoq bilan joyidan siljishi bilan o'yinga kiritilgan deb hisoblanadi;

Burchak to'pini kiritayotgan o'yinchi birinchi bor to'pga tegishgandan so'ng kema-ket ikkinchi bor tegini olmaydi, ya'ni to'pga ikkinchi marta uning jamoadoshi kelib teginadi.

Qoidabuzarlik/jazolar

Burchak to'pi maydonda harakat qilayotgan o'yinchi tomonidan kiritiladi Agar burchak to'pini o'yinga kirituvchi futbolchi to'pga ikkinchi bor teginib(lekin qo'l bilan emas, unda boshqacha jazo qo'llanadi) ketsa, unda:

Qoida(to'pga ketma-ket ikkinchi bor teginish) buzilgan nuqtadan hakam tomonidan qarama-qarshi jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi;*

Agar burchak to'pini o'yinga kirituvchi futbolchi to'pga ikkinchi bor atayin qo'li bilan o'ynasa, unda:

Hakam tomonidan qoida buzilgan nuqtadan qarama-qarshi jamoa

foydasiga jarima to'pi belgilanadi; Agar himoyachi o'z jarima maydoni ichida qo'l bilan o'ynasa, hakam tomonidan 11-metrlik jarima to'pi belgilanadi.

Burchak to'pining darvozabon tomonidan kiritilishi

Agar burchak to'pini o'yinga kirituvchi darvozabon to'pga ikkinchi bor teginib (lekin qo'l bilan emas, unda boshqacha jazo qo'llanadi) ketsa, unda:

Hakam tomonidan qoida (to'pga ketma-ket ikkinchi bor teginish) buzilgan nuqtadan qarama-qarshi jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi;

Agar burchak to'pini o'yinga kirituvchi darvozabon to'pga ikkinchi bor qo'li bilan atayin teginib ketsa, unda:

Darvozabonning o'z jarima maydoni tashqarisida bo'lsa, hakam tomonidan qoida buzilgan nuqtadan qarama-qarshi jamoa foydasiga jarima to'pi belgilanadi; Darvozabonning o'z jarima maydoni ichida bo'lsa, hakam tomonidan qoida buzilgan nuqtadan qarama-qarshi jamoa foydasiga erkin zarba belgilanadi.

Burchak to'plarini kiritish vaqtida qolgan barcha 17 – qoida buzilish holatlarida:

Burchak to'pi qaytatdan kiritiladi.

11-Metrlik nuqtadan zarbalar

O'yin durang natija bilan yakunlangan paytda, turnir reglamentida ishtirokni davom ettirish uchun keyingi bosqichga jamoalardan biri chiqishi talab qilinsa, 11-metrlik nuqtadan beriladigan zarbalar g'olibni aniqlash uchun yagona yo'l hisoblanadi.

36-rasm

Amalga oshirish jarayoni

Bosh hakam zarbalar yo'llanadigan davrozani aniqlaydi.

Bosh hakam qur'a tashlaydi va qaysi jamoa sardori qur'ada yutib chiqsa o'sha jamoa birinchi bo'lib zarbani ijro etish huquqini qo'lga kiritadi.

Bosh hakam ijro etilgan zarbalarni yozma ravishda qayd etib boradi.

Quyida keltirilgan shartlarga asosan jamoalar 5 marotabadan zarba ijro etadi.

Har bir jamoa o'yinchisi navbat bilan zarbani ijro etadi.

Agar penaltilar seriyasiga tugaguncha jamoalardan biri 5ta zarbadan kiritgan gollari soni, ikkinchi jamoa ham xuddi shuncha zarba ijro etib kiritgan gollari soniga amaliy jihatdan eta olmasa, unda 11-metrlik nuqtadan beriladigan zarbalar to'xtatiladi.

Agar ikkala jamoa ham 5ta zarbadan urgan gollari soni teng bo'lsa yoki umuman urilmagan bo'lsa, unda jamoalardan biri 1tadan zarba ijro etishda raqibidan bitta gol ko'p urguncha o'sha tartibda davom etaveradi.

Darvozabon, penaltilar seriyasi davomida darvozaga tur olmaydigan darajada jaroxat olsa, unda musobaqa reglamentiga ko'ra maksimal darajada o'yinchilarni almashtirmagan bo'lsa, zaxirdagi futbolchi bilan almashtirishlihi mumkin. Ikkinchi bo'limning asosiy vaqti yoki qo'shimcha vaqti (agar qo'shimcha taym musobaqa reglamentida mavjud bo'lsa) tugagan mahalida maydonda harakat qilgan o'yinchilar 11-metrlik nuqtadan zarba ijro etish huquqiga ega.

Futbolchilar bir marotabadan zarba berishadi, agar barcha o'yinchilar bir martadan zarba ijro etib bo'lishsagina, ularga yana tepish huquqi beriladi.

11-metrlik nuqtadan beriladigan zarbalar vaqtida, har bir o'yinchi hakam ruxsati asosida o'z darvozabon bilan zarba berishda almasishi mumkin.

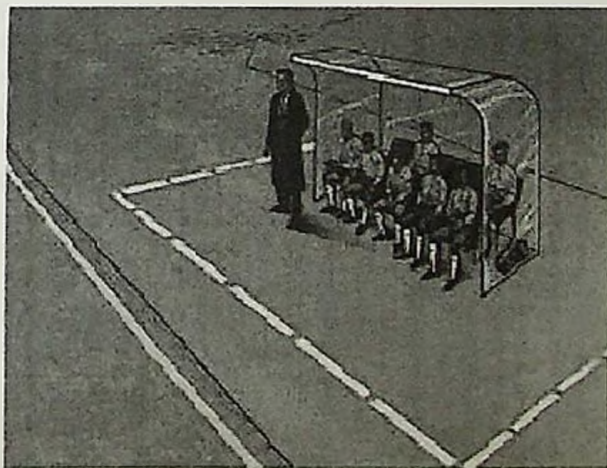
11-metrlik nuqtadan beriladigan zarbadan oldin faqatgina zarba beruvchi futbolchi bilan hakamga jarima maydoni ichida turish huquqi beriladi.

Ikkala jamoa darvozaboni va zarba ijro etuvchi futbolchidan tashqari barcha o'yinchilar markaziy aylana ichida turishlari shart.

Zarba ijro etayotgan futbolchi jamoasi darvozaboni zarba ijro etilayotgan vaqtda jarima maydonidan tashqarida, ya'ni darvoza chizig'i bilan jarima maydoni chizig'i kesishgan nuqtada turishi lozim.

11-metrlik nuqtadan beriladigan zarbalar jarayonida O'yin qoidalariga va HK qaroriga amal qilishlari talab etiladi.

Texnik maydoncha va to'rtinchi hakam texnik maydonchasi

36-rasm

Rasmda ko'rib turganingizdek, maydonda bo'ladigan uchrashuvlarda zaxira futbolchilari uchun maxsus o'rindiq va jamoa rahbariyati uchun mo'ljallangan 3-qoida va 2-qarordagi kabi texnik maydoncha bo'ladi.

Texnik maydonchalar turli maydonlarda bir– biridan farq qilishi mumkin. Masalan, kattaligi va o'rnatilgan joyi bilan farq qiladi. Lekin bu maydonchalarni aniqlash uchun quyidagi bir xil pirnsiplarga asoslanadi:

Texnik maydoncha zaxira o'rindig'idan barcha tomonlarga 1 metr masofada chiziq tortilib chegaralanadi. Maydonning yon chizig'idan ham 1 metr masofada ajralib turadi.

Texnik maydonchani chegarasini aniqlash uchun aniq belgilar-

dan foydalanish tavsiya etiladi.

Musobaqa reglamentiga ko'ra texnik maydoncha ichidagi shaxslar soni aniqlanadi.

Texnik maydonchada turishga musobaqa reglamentiga ko'ra aniqlanagan shaxslarga ruxsat beriladi. Ularning familiyalari musobaqa bayonnomasiga o'yin boshlanguncha kiritilishi shart.

Hamma vaqt faqat bitta shaxsga o'yinchilarga ko'rsatma berishga ruxsat beriladi va ko'rsatmalarni berib bo'lingandan keyin u darhol o'rindiqdagi o'zining joyiga qaytishi shart.

Murabbiy va rasmiy shaxslar texnik maydonchadan tashqariga chiqish huquqi berilmagan. Faqat shifokorlar bundan mustasno. Ular maydondagi bosh hakam ko'rsatmasiga asosan jarohat olgan futbolchiga tibbiy yordam ko'rsatish maqsadidagina texnik maydonchadan tashqariga chiqishi mumkin.

Texnik maydonchadagi murabbiy va rasmiy shaxslar o'zlarining javobgarlik doirasiga kiradigan darajada to'g'ri tutishlari lozim.

To'rtinchi hakam

37-rasm

Musobaqa reglamentiga ko'ra har bir o'yinga to'rtinchi hakam tayinlanishi mumkin. Agar maydonda harakat qilayotgan 3 hakamdan birontasi o'zining vazifasini bajara olmaydigan darajadagi vaziyatga tushib qolsa, unda 4-hakam uning o'rniga almashtiriladi.

Agar hakam o'z vazifasini bajara olmaydigan darajadagi vaziyatga tushib qolsa unda hakamlarni almashtirish tartibi musobaqa reglamenti asosida amalga oshiriladi.

Bosh hakam ko'rsatmasiga binoan to'rtinchi hakam o'yingacha, o'yin paytida va o'yindan keyin bosh hakamga barcha tashkiliy ishlarda yordam berishi mumkin.

To'rtinchi hakam o'yin paytida futbolchilarning almashtirish jarayoniga bevosita yordam berishga majbur.

Agar o'yin jarayonida o'yindagi to'pni almashtirish zaruriyati tug'lsa, unda to'rtinchi hakam bu ishga ma'suldir. O'yin vaqtini cho'zmaslik uchun to'rtinchi hakamda zaxira to'pi bo'lishi lozim.

To'rtinchi hakam futbolchi zaxiradan maydonga tushishidan oldin o'yinchini tekshirib ko'rish huquqiga ega. Agar futbolchining kiyinishada xatolikni sezsa buni darhol bosh hakam yordamchisiga ma'lum qiladi. U esa o'z o'rnida bosh hakamga bu haqda ma'lumot beradi.

To'rtinchi hakam barcha masalalarda bosh hakamga yordam beradi.

O'yin tugashi bilan to'rtinchi hakam o'yin haqidagi bayonnomona musobaqa o'tkazuvchi tashkilotga olib borib beradi. Agar o'yin vaqtida bosh hakam va uning yordamchilari rasmiy shaxslarning o'zlarini noto'g'ri tutishi va baxtsiz hodisalarni nazaridan chetda qoldirgan bo'lsa, unda to'rtinchi hakam hakamlar jamoasi bilan kelishilgan holda bu haqda bayonnomada aks ettirish lozim

HAKAM ISHORALARI BOSH HAKAM ISHORALARI

Indirect free kick

Direct free kick

Advantage

Erkin zarba

BOSH HAKAM YORDAMCHILARINING ISHORALARI

Substitution

O'yinchi

almashtirish

Erkin zarba

Throw-in

o'yinga kiritish

Offside on the near side of the field

O'yindan tashqari

holat, yaqin

nuqtadan

Offside in the center of the field

O'yindan tashqari

holat, maydonning

o'rtarog'idan

Offside on the far side of the field

O'yindan tashqari

holat, maydonning uzoq

nuqtasidan

4.7. Yo'qotilgan vaqt kompensatsiyasi

O'yin qoidalari va reglament

To'rtinchi hakam tomonidan o'yindagi to'xtalishlar hisobiga yo'qotilgan vaqtни e'lon qilish

7-Qoida: O'yining davomiyligi. Vaqt qo'shib berish.

O'yinning har bir bo'limida quyidagi holatlar uchun vaqt yo'qotilishi tufayli qo'shimcha vaqt qo'shib beriladi: o'yinchi (lar) almashtirish, o'yinchi jarohati darajasining jiddiyligini baholash, kuzatib qo'yish (o'yinchiga yordam ko'rsatilishi uchun maydondan tashqariga chiqarish), o'yinni cho'zish, boshqa biror sabab.

Vaqtни qo'shish bosh hakam ko'rsatmasiga binoan amalga oshiriladi.

Musobaqalar reglamentida belgilanishicha, o'yin vaqtida stadionlardagi soatlar ishlashi mumkin, yagona shart shundan iboratki har bir bo'lim, ya'ni 45 va 90 daqiqa tugagach, soatlar to'xtatiladi. Ushbu shart final o'yinlarining qo'shimcha bo'limlari uchun ham taalluqli. (YA'ni, soatlar 15 va 30 daqiqa o'tgach, to'xtatiladi).

O'yindagi to'xtalishlar hisobiga yo'qotilgan vaqtни e'lon qilish

Agar o'yin tugamagan bo'lsa, bosh hakam o'yindagi to'xtalishlar uchun qo'shimcha vaqt ajratsa, unga juda katta bosim o'tkaziladi. O'yinchilar, murabbiylar, jamoalar rahbarlari va axborot vositalari qancha vaqt qo'shilganidan bexabar bo'lishadi va bosh hakam tomonidan qo'shib berilgan vaqtda gol urilsa, bu holat bosh hakamga e'tirozlarni kuchaytirib yuboradi.

Hakamlar Qo'mitasi qiziqayotgan tomonlar o'yindagi to'xtalishlar uchun qancha vaqt qo'shib berilayotgani to'g'risida ogohlantirilsa, bosh hakamga bosim keskin kamayadi degan to'xtamga keldi.

Bosh hakam va to'rtinchi hakam o'yindagi to'xtalishlar hisobiga vaqt yo'qotilishiga ko'proq e'tibor berishlariga to'g'ri keladi. Hakamlar Qo'mitasi oddiy holatlarda o'yinchi almashtirishga 30 soniya, jarohatlangan o'yinchini maydon tashqarisiga kuzatish uchun 1 daqiqa qo'shib berishni tavsiya etadi. Alohida hollarda bosh hakam yuqorida qayd etilgan holatdan farqli o'laroq, vaqt yo'qotilishini

aniqroq hisoblashi zarur bo'ladi. (Masalan, maydonda darvozabonga yordam ko'rsatilganda).

Italiyada keyingi yillarda to'plangan ijobiy tajribaga asoslanib, Hakamlar Qo'mitasi UEFA musobaqalarining barcha o'yinlarida e'lon qilishning quyidagi qoidalariga asosan, to'rtinchi hakam tomonidan qo'shib berilayotgan vaqtni e'lon qilishni tavsiya etadi:

Har bir bo'limda asosiy o'yin vaqti tugagandan so'ng (45- va 90-daqiqalar o'tib bo'lgach) bosh hakam to'rtinchi hakamga imo-ishora yoki ovoz chiqarib, qancha vaqt qo'shishga qaror qilganini bildiradi. O'yinga yarim daqiqa yoki soniyalar emas, to'liq daqiqalar qo'shib beriladi. Ushbu qoida qo'shimcha bo'limlarda ham amal qiladi (15- va 30-daqiqalar tugagandan so'ng).

To'rtchi hakam o'yinchilar, murabbiylar, tomoshabinalar va axborot vositalariga eng kamida qo'shib berilayotgan daqiqalarni o'yinchi almashtirishda foydalaniladigan raqamlangan (oddiy yoki elektron) tablichkalar yordamida ko'rsatadi.

Bir marta va tomoshabinlar uchun ushbu axborot stadionning retranslyasion tizimi yordamida e'lon qilinishi mumkin, shuningdek, qisqa vaqt mohaynida stadiondagi gigant monitorda ham ko'rsatilishiga ruxsat beriladi.

O'yinning asosiy vaqti tugagach, ya'ni 45- va 90-daqiqalar o'tib bo'lgach, stadiondagi soat to'xtatiladi, agar qo'shimcha bo'limlar o'tkazilsa, 15- va 30-daqiqalardan so'ng soat yana to'xtatilishi kerak.

O'yinga qo'shib berilgan daqiqalarda biror holat yuz bersa va bu holat o'z-o'zidan yana vaqt qo'shishni talab qilsa, na bosh hakam, na to'rtinchi hakam yana qancha vaqt qo'shilishini ko'rsatmaydi. O'yin qoidalariga muvofiq, qo'shib berilgan vaqtda o'yin to'xtalishlari uchun, shubhasiz, yana bir qancha vaqt qo'shib beriladi.

1930 yildan boshlab futbol bo'yicha eng nufuzli musoboqa hisoblanmish jahon chempionati har to'rt yilda bir marta o'tkazilib kelinmoqda.

O'FK (Osiyo futbol konfederatsiyasi) kubogi 1956 yildan beri o'tkazilib kelinmoqda. O'FK ga bugungi kunda 44 ta mamlakat a'zodir. Bu musoboqalarda Koreya uch marta, Eron uch marta, Saudiya Arabistoni uch marta, Yaponiya ikki marta, Isroil va Quvayt bir marta tang'olib bo'lishgan. O'zbekiston respublikasi ham 1992 yildan

buyon OFK ga a'zo bo'lib, konfederatsiya tomonidan o'tkaziladigan barcha musoboqalarda muvoffoqiyatli ishtirok etib kelmoqda.

OFK o'zining terma jamoalar o'rtasida Osiyo chempionatini o'tkazish bilan bir qatorda Osiyo chempionatlari kubogi hamda Osiyo kubok egalari kubogini ham o'tkazib keladi. Bu musoboqalarda mamlakatimizning nufuzli jamoalaridan "Paxtakor", "Neftchi", "Nabohor", "Do'stlik", "Bunyodkor" va "Nasaf" jamoasi muvoffoqiyatini alohida ta'kidlab o'tish jozdir.

4.8. O'zbekistonda futbol sport turini rivojlanishi

Mamlakatimizda futbol o'tgan asrning 70 yillarida paydo bo'ldi.

O'lkamizning shahar va qishloqlarida XX asr boshlarida avval "Shayton o'yini", keyinchalik "Yovvoyi o'yin" deb nom olgan o'yinlar paydo bo'ldi. Mahalliy futbol ishqibozlari futbol o'yinini o'ynash uchun maydon qidirishar edi. Lekin eng asosiysi eng katta muammo to'p bo'lgan, chunki to'plar do'konlarda sotilmas edi. Lekin bu muammoni ham yo'lini topishdi. CHarm to'p ichiga lat-putta tiqib o'ynashardi. Lekin to'p yengil bo'lib unchalik o'ynab bo'lmasdi. U tezda yirtilib ketardi, ikkinchidan sakramas edi.

Keyinchalik ishqibozlar pul yig'ib xarbiylardan haqiqiy to'p sotib olishdi.

Shu tariqa Qo'qon shahrida 1912 yilda mahalliy yigitlardan tashkil topgan dastlabki jamoalar vujudga keldi va davrning o'ziga xos bu yangiligi tez kunlarda Farg'ona vodiysi, shahar va qishloqlariga, keyinchalik esa butun Turkiston o'lkasiga tarqaldi.

Shu tariqa Xusanxon, Kamalxon va Abduqodir Muxitdinov, Oxunjo, Akobirjon va Mo'minjon Boymatovlar, Po'latxoji Xaydarov, Abdulla Qushchi Soliev, Valixon O'sarov. Xoshimjon Aminov, Mirjalol Abdullaev, Ro'zimat va Ismoil Niyozovlar, Melivoy Azizov, Karim SHoniyo'zov va boshqa o'nlab kishi o'zbek futboliga birinchi tamal toshini qo'ygan insonlar sifatida tarix zarvaraqlaridan joy oldilar.

O'zbekistonda zamonaviy futbol o'tgan asrning boshlarida paydo bo'ldi va tezda mashhur o'yinga aylandi. Uning rivojlanish joylari Farg'ona, Toshkent, Andijon, Qo'qon va Samarqand edi.

«MUSKOMANDA»

Biz yuqorida tabarruk nomlarini sanab o'tgan futbolimiz qadimgi saflari kengaya bordi, jamoalarda yangi nomlar paydo bo'la boshladi. Yuldoshxon Faezov va Jura Saidov (qo'qon), Kurbon Badaliy (Buxoro), Musa Xujaev (Fargona), Yokub Valishoev, Usmon Umarov, Teshavoy Karimjonov (Toshkent) va boshka fidoiy futbolchilarning nomlari el og'ziga tushdi. Kun sayin kupayib borayotgan charm tup muxlis-lari barcha futbolchilarga xavas qilishar, qadrlashar va xurmatlashardi, yoshlar esa ularning izlaridan borishardi.

Shu tariqa respublikamiz hududida maxalliy millat vakillaridan tashkil topgan «Muskomanda» («Musulmonlar komandasi») uchun asos solindi. U terma jamoa tarzida yuzaga kelib, ko'plab shaharlar vakillarini o'z ichiga olardi. «Muskomanda» tarkibidan joy olish uchun kurash o'sha davrlarda barcha yoshdagi futbolchilar orasida uziga xos ko'rik tanloviga aylanib ketdi. Jamoa esa tobora shakllanib, o'z tarkibini besh va iqtidorli futbolchilar bilan to'ldirib borardi. Biron bir shaharga «Muskomanda» a'zolari tashrif buyuradigan bo'lsa, u shahar o'sha kunlarda futbol maskaniga aylanib ketib, yetti yoshdan yetmish yoshgacha bulgan ishqibozlar o'yingoh tomonga oshiqishardi. Xaqiqatan xam «Muskomanda»ning obrusi kun sayin oshib borardi, u uzining jozibali uyinlari bilan kupchilik keksayu-yoshlarni sexrlab qo'ygandi.

Jamoa a'zolaridan Oxunjon Boymatov hamda Ruzimat Niezovlarning biroz bulsa xam kosibchilikdan xabarleri bor edi. Ular asta-sekin tup tikish sirlarini xam urgana boshladilar. Yuqoridagi aytib o'tilganidek, o'sha yillari to'plarga talab nixoyatda kuchli bulgan. Oxunjon va Ruzimatlar atroflariga Shu soxaga moyil bulgan eshlarni olib, tup tikish ishiga astoy-dil kirishib ketdilar. Bejirim to'plar barcha futbolsevarlarga yoqib qoldi, xatto Moskvadan xam 400 dona to'pga buyurtma olindi.

Shaxarlarda yangi tuzilgan jamoalar urtasida qiziqarli uchrashuvlar o'tkazish yo'lga ko'yildi. 1912 yilda Skobelev (hozirgi Fargona) va Andijon jamoalari o'zaro kuch sinashishdi. Farg'onadagi dastlabki uchrashuvda maydon egalari 3:1 hisobida g'olib chiqishgan bo'lsa, Andijonda xam maydon egalari omadli bo'lishdi — 3:2.

O'sha yillari shuningdek, Toshkent, Samarkand, QO'QON, Namangan jamoalari ham turli xil uchrashuvlarda qatnashganlar.

1915 yilda birinchi marta Turkiston birinchiligi tashkil etilib, unda «Skobelev futbolchilar tugragi» jamoasi birinchi o'ringa sazovor bo'ldi. Jamoa tarkibini aka-uka Martinyuklar, Grenkel, Sukanov, Xolopov, Kulakov, Mishkevich, Lapshionov, Maslov, Ovcharov va boshqalar tashkil etishardi. 1995 yilda o'sha birinchi chempionatning 80 yilligiga bag'ishlab Far-gonada utkazilgan yubiley tadbirida futbolimiz fax-riylaridan Musa Xujaev va Jura Xonazarovlar xam ishtirok

4.9. Zamonaviy futbol tavsifi

Mutaxassislarimiz tadqiqotlari bizga o'yinchilarning to'p bilan va to'psiz harakatlarining hajmi va xususiyati haqida ma'lumot olishga imkon berdi.

Aniqlandiki:— o'yinning sof vaqti 60-65 daqiqani tashkil etadi.

— 90 daqiqa o'yin davomida bir o'yinchi 12-15 km maosfani chopib o'tadi. Bundan 1000-2000 m masofani maydonda tezkorlik bilan harakatlanadi.

— to'p o'rta qator o'yinchilari eng ko'p (170 soniya), markaziy himoyachilar eng kam (130 soniya) olib yuradilar.

— yaxshi o'ynaydigan jamoalar match davomida o'rtacha 900 tagacha texnik usullarni bajaradilar. Shulardan taxminan 60% i hujum harakatlariga yo'naltirilgan bo'ladi.

— hozirgi zamon futbolida himoyachilar o'z zonalarida 850 soniya gacha va maydonning o'rta qismida 350 soniya gacha miqdorda o'zlarinin asosiy vazifalarinibajaradilar.

— darvozaga urilgan zarbalarining ko'pchiligi yon tomondan osirib beriladi (hamma zarbalarining 65% i).

Zamonaviy futbol o'zining yuqori darajadagi faol harakatchiligi xamda texnik-taktik harakatlarning xilma-xilligi bilan ajralib turadi.

Zamonaviy futbol o'yin taktikasi quyidagilar bilan ifodalanadi:

— maydonning har bir qismida hujumning tez tashkil qilish bilan. Himoyachilar, o'rta qator o'yinchilari, kerak bo'lgan taqdirda hujum qatori o'yinchilari bilan himoya chizig'ini mustahkamlash;

– match yaxshi yakunlashida iqtidorli o'yinchilarning rolini oshirish;

– yuqori tempdagi o'yinni pauzalar bilan birga olib borish;

– o'yinning har bir holatida (o'yinning boshida, uning daovida va hujumni yakunlashda) markaziy himoyachilarning rolini oshirish;

– qanotdan hujum uyushtirishda qanot yarim himoya-chilari va himoyachilarning rolini oshirish;

– standart holatlardan (jarima to'plari, burchakdan to'pni o'yinga kiritish va boshqa standart holatlar) unumli foydalanish.

Zamonaviy futbol o'yin texnikasi quyidagilar bilan ifodalanadi:

– harakat holatida, yugurib ketayotib to'pni o'ziga bo'ysundira olish;

– har xil vaziyatlarda to'pni imkon qadar aniq uzatib berish.

Jismoniy tayyorgarlikda:

– maydonning har bir qarich erida yuqori darajadagi texnika bilan harakatlanish va to'pga egalik qilish, aldamchi harakatlarni qo'llay bilish;

– o'yinchilarning o'yin davomida umumiy yugurish harakatlari quyidagicha taqsimlanadi: 45 martadan 78 gacha (umumiy masofa 1000-2000 metrga etadi), to'p uchun kurashda sakrash harakatlari, kurashlar – 11 tadan 42 gacha, har xil masofaga tezlik bilan yugurish – 40 tadan 60 tagacha (umumiy vaqti 2-5 daqiqagacha), sekin yugurish 224 tadan 367 gacha (umumiy vaqti 25-35 daqiqa);

– tezlik-kuch sifatleri va tezlikka chidamlilikning yuqori darajasi;

– raqib bilan kurashda muhim bo'lgan shiddat va qat'iylikning yuqori darajasi;

– jamoa o'yin potensialining muntazam oshib borishining ta'minlanishi;

Keyingi paytda sezilarli darajada futbolchilarning o'yinlardagi harakatlanish tezligi oshdi, o'yin faoliyatining jadalligi (samaradorlik) oshdi va bular sportchilar organizmiga bo'lgan yuklamani ancha oshirdi.

Har bir o'yin davomida turli quvvatdagi ish yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli mashqlar futbolchilarda aerob va anaerob sifatlarning unumdorligini yuqori darajaga ko'tarishga yo'naltirilgan bo'lishi lozim.

O'yin davomida futbolchilar kattagina energiyani (ya'ni bir

daqiqada yurak qisqarish chastotasining 180-190 bo'lishi, tana og'irligini 2-3 kg kamayishi va quvvatini 1500 kkal ga) sarf qilishida, futbolchilarning organizmidagi yuqori darajada tayyorgarlikka ega bo'lishini ta'kidlash o'rindir.

Futbolchilarni sog'ligini mustahkamlashda ularning gigienik talablarga rioya qilishlari va ko'proq toza havoda mashq qilishlari katta ahamiyatga egadir. Futbolchilarning bunday amallarga rioya qilishlari organizmda moddalar almashinuvi yaxshilanishi, tayanch harakat apparatini, muskul, asab tizimlarining mustahkam va sog'lom bo'lishini ta'minlaydi.

Nazorat savollar

1. Xalqaro futbol federatsiyalari uyushmasi FIFA qachon tashkil topgan?
2. FIFA tarkibiga qaysi qit'a tashkilotlari kiradiyu?
3. Zamonaviy futbol o'yin taktikasi nima bilan tavsiflanadi?
4. Futbol o'yin qoidalari nechta punkdan va uni tariflab bering?
5. O'zbekiston futbol qachon tashkil topgan?
6. O'zbekiston futbol uyushmamiza qachon FIFAga a'zo bo'lgan?
7. O'zbek futbolidagi "Muskomanda" jamoasi haqida bilasizmi?
8. Futbol o'yin texnikasi tasnifi nima.
9. Texnik tayyorgarlikni rivojlantirish uslub va vositalari
10. Taktik tayyorgarlik maqsadi va asosiy vazifalari
11. Futbolchilar taktik malakalarining ahamiyati.
12. Xarakatlanish texnikasi turlariga izox bering?
13. Darvozabon texnikasiga tasnif?
14. Darvozabon to'pni tashlab berish texnikasiga izox bering?

ASOSIY ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Futbol nazariyasi va uslubiyati. Darslik. R.I. Nurimovning umumiy tahriri ostida «ITA-PRESS». Toshkent.2015. 364 bet
2. Nurimov R.I., Abidov Sh.U., Nurimov Z.R., Davletmuratov S.R. Sport va milliy o'yinlar (Futbol) Darslik. «ITA-PRESS». Toshkent.2015. 180 bet
3. Carlos Carcia Cantanero. Escuela de futbol. Jriginal Spanish-language edition published. Spain, 2015
4. Abidov Sh.U. Yosh futbolchilarning o'quv mashg'ulot jarayonini tashkil qilish va rejalashtirish. Uslubiy tavsiyanoma. T., O'zD-JTI. 2011 y. 38 b.
5. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Mag'lubiyattdan keyin o'yindan chiqib ketish bilan o'ynaladigan musobaqa tizimi. Uslubiy tavsiyanoma Toshkent. 2014y.46 bet.
6. Artikov A.A. Shukurova Sh.T. Musobaqalarni davrli tizimda o'tkazish tartibi. O'quv uslubiy qo'llanma Toshkent. 2015 y. 50 b.
7. Mirzaqulov A.G., To'laganov A.A., Po'latov S.N. Futbol o'yin qoidalari va musobaqalarni tashkil etish O'quv uslubiy qo'llanma Toshkent. 2014 y. 52 b
8. Talipdjanov A.I. Sovremennaya sistema podgotovki visoko kvalifitsirovannix futbolistov. Uchebnoe posobie. Tashkent, UzO IFK. 2011.159 s.

INTERNET SAYTLARI

www.fifa.com - Xalqaro Futbol Uyushmasi sayti
www.uefa.com - Yevropa Futbol Uyushmasi sayti
www.football.wikipedia.org - Jahon futbol yangiliklari sayti
www.Football.com - Futbol axboroti sayti
www.uff.uz - O'zbekiston Futbol Federatsiyasi sayti
www.uz-football.com - O'zbekiston futbol yangiliklari sayti

MUNDARIJA

Kirish.....	3
I-BOB. FUTBOL SPORT TURINI PAYDO BO‘LISHI, RIVOJLANISH TARIXI VA O‘YIN QOIDALARI.....	6
1.1. Futbol sport turi paydo bo‘lishi, rivojlanish tarixi	6
1.2. Futbol sport turidagi birinchi joriy qilingan o‘yin qoidalari	9
1.3. To‘pni bir oyoqning ichki qismi bilan uzatishni o‘rgatish.....	12
1.4. To‘pni oyoqning o‘rta va tashqi qismi bilan uzatishni o‘rgatish	15
II-BOB. NOGIRONLAR O‘RTASIDAGI ASOSIY FUTBOL MUSOBAQALARI	20
1.1. O‘zbek sportchilarining musobaqalardagi ishtiroki	20
2.2. Futbol 7 x 7 o‘yin qoidalari va rivojlanish tarixi	22
2.3. 7 x 7 Futbolda Xakamlik qilish. Xakamning huquq va majburiyatlari.....	30
2.4. Bosh hakamning ishoralari	33
2.5. Yordamchi hakam huquq va majburiyatlari.	35
III-BOB. 7X7 FUTBOL O‘YININI O‘TKAZISHNING QONUN QOIDALARI.....	37
3.1.O‘yin davomiyligi.....	37
3.2. 7x7 futbolda qoida buzilishi va o‘yinchilarga jarima belgilash holatlari	39
3.3. Tanlov formati va ballarni hisoblash	46
IV-BOB. 7x7 FUTBOL SPORT TURI QOIDALARIGA QO‘SHIMCHA.....	50
4.1. 7x7 futbol sport turida imkoniyati cheklangan shaxslarning ishtiroki	50
4.2. Imkoniyati cheklangan sportchilarni nazalogiya tasnifi bo‘yicha noroziliklar kelib chiqish sabablari.....	56
4.3. Dori vositalarini qo‘llash	64
4.4. Futbol 5x5 sport turiga tavsif va o‘yin qoidalari.....	65
4.5. Amputantlar futbolining paydo bo‘lish va rivojlanishi	69
4.6. Futbol o‘yin qoidalari	74
4.7. Yo‘qotilgan vaqt kompensatsiyasi	111
4.8. O‘zbekistonda futbol sport turini rivojlanishi	113
4.9. Zamonaviy futbol tavsifi	115
Asosiy adabiyotlar ro‘yxati:	118

G'ofurov Sh.X – O'zDJTSU, Adaptiv jismoniy tarbiya va sport kafedrasi o'qituvchisi.

ADAPTIV SPORT O'YINLARI O'RGATISH METODIKASI (FUTBOL)

O'quv qo'llanma

*Muharrir: S. Abdunabiyeva
Badiiy muharrir: K. Boyho'jayev
Sahifalovchi: A. Muhammadiyev*

Nashr. lits № 0038.
Bosishga ruxsat etildi 12.11.2021 y.
Bichimi 60x84 1/16. Ofset qog'ozi. "Times New Roman"
garnituras. Hisob-nashr tabog'i. 15.0.
Adadi 100 dona. Buyurtma № 77.

«DAVR MATBUOT SAVDO» bosmaxonasida chop etildi.
100198, Toshkent, Qo'yliq 4 mavze, 46.

76 (203)

ISBN 978-9943-7615-5-1

9789943761551